Serie nouă
februarie 2017

2
(CLXXXVII)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

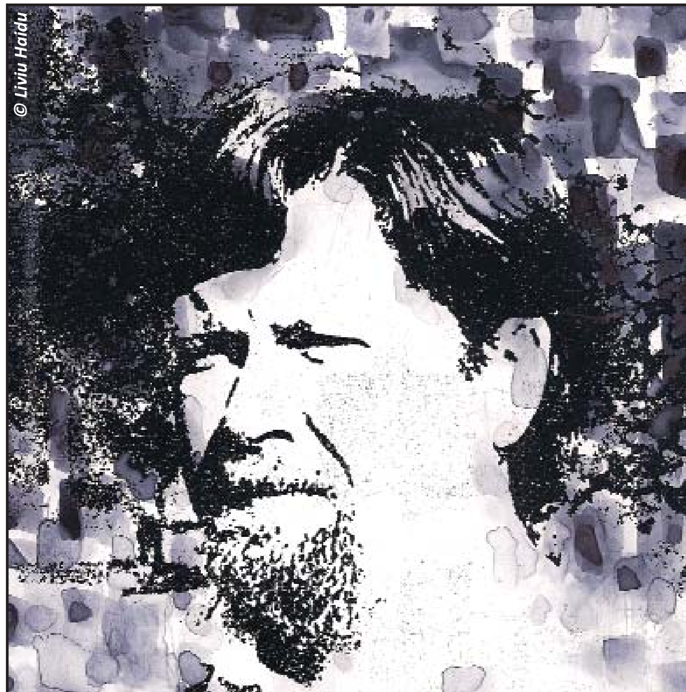
Din sumar:

- ✓Interviu cu Violeta Dinescu
- ✓Festivalul ARCHAEUS 2016
- ✓Aniversare - Felicia Donceanu
- ✓Album Eugen Doga
- ✓Musical "Chirița la Iaşi"
- ✓Stela Enache

În imagine:
compozitoarea
Violeta Dinescu

Ubicuitate

Dacă ar fi să-i dăm dreptate lui Pascal, ne-ar fi teamă că natura e pentru noi înşine un obicei, aşa cum obiceiul e o a doua natură. Care ne împiedică să o cunoaştem pe prima: nu numai în ceea ce priveşte cruzimile-i, ci şi încântările-i. *Natura non facit saltus*. Poate pentru că ea indică asocierea cu *natus*. Este, deci, natural ceea ce e înnăscut, dichotomic faţă de ceea ce este dobândit, prin urmare faţă de ceea ce apare şi se dezvoltă ulterior naşterii, ca rezultat al interacţiunii cu mediul. În anumite clipe misterioase, natura pare că gândeşte, visează, tresare la unison cu pulsaţia vieţii. Ea este o liră uriaşă la care cântă artistul. Dar muzica iscată astfel nu e nici natură, nici obicei. Nici înnăscută, nici dobândită. Chiar dacă se întemeiază pe o sumă de distincţii antinomice, cum ar fi: ereditate – mediu, specie – individ, reflexiv – empiric, intern – extern etc. În mod normal, ceea ce este înnăscut înregistrează o serie de trăsături ereditare, căci prin naştere preluăm anumite date ale speciei care, prin exerciţiu şi experienţă, capătă o tonalitate particulară. Manifestările umane complexe sunt consecinţa unei evoluţii pe termen lung. Ce te faci însă cu arta sunetelor care nu prea respectă acest proces, conform căruia spiritul nostru reflexiv, de natură internă, ţine de capacităţile cerebrale, în timp ce comportamentul empiric este rezultatul interacţiunii spontane cu exteriorul? Darwin însuşi, în *Originea omului*, îşi etala stupefacţia în legătură cu originea abilităţilor muzical-umane: „din moment ce nici aprecierea, nici capacitatea de a produce note muzicale nu sunt facultăţi cât de cât utile omului (…), ele trebuie clasate printre cele mai misterioase dintre înzestrările lui”. Cu alte cuvinte, apariţia muzicii la oameni e mai greu de înţeles. Nu e ca la păsări, a căror „prestaţii” sonore au utilităţi adaptative evidente (în curtare, luptă, marcarea teritoriului, prezervarea hranei). Aşadar, muzica nu este fundamental legată de progresul speciei umane; nereprezentând, deci, un efect al evoluţionismului. Este însă ea un produs aflat în siajul creaţionismului? Steven Pinker e de părere (în *How the Mind Works*) că „apariţia îndemânărilor noastre muzicale a fost posibilă graţie utilizării, recrutării ori cooptării mecanismelor cerebrale deja dezvoltate în alte scopuri”. Posibil că aşa este, de vreme ce muzica nu deţine un centru la nivelul creierului uman, ci implică numeroase reţele în întreaga materie cenuşie. În definitiv, ea este o modificare non-adaptativă. William James se gândea chiar la o „intrare în creier a muzicii pe uşa din dos” (*The Principles of Psychology*). Cu toate acestea suntem o specie muzicală în aceeaşi măsură în care suntem o specie lingvistică. Spre deosebire însă de celelalte limbaje, muzica – neavând o obârşie bine precizată spaţial la nivel cerebral – are proprietatea ubicuităţii, fiind prezentă atât în emisfera stângă, ce controlează activităţile secvenţiale, în primul rând raţiunea şi logica, cât şi sub tutela emisferei drepte, care răspunde de emergenţa intuiţiilor, emoţiilor, afectivităţii. Iată motivul pentru care arta sunetelor este deopotrivă bazată pe gândire şi sentiment. În acest fel se legitimează libertatea compozitorului, capabilă de a opera alegeri şi de a lua, în ordinea lor, anumite decizii. Când construim muzica în minte, activăm o sumedenie de zone ale creierului. La fel se întâmplă când adăugăm o reacţie intensă şi profund emoţională. Schopenhauer afirma că „muzica nu are cu aceste fenomene decât un raport indirect, căci ea nu exprimă niciodată fenomenul, ci esenţa intimă, interiorul fenomenului, voinţa însăşi” (*Lumea ca voinţă şi reprezentare*). Că nu are un substrat evoluţionist o ştim din cercetările antropologice şi anatomo-biologice. Dar că este de esenţă divină o simţim cu toţii atunci când muzica fixează într-un mod abstract, fără accesorii, însăşi bucuria, tristeţea însăşi.

Liviu DĂNCEANU

DIN SUMAR

Interviu cu Violeta Dinescu......................2-4
Convorbire cu acad. Cornel Ţăranu............5
6 întrebări către Costin Soare.................6-7
Festivalul ARCHAEUS 2016...................8-10
Pe scena Ateneului...............................11-13
Premiere la Operă şi Operetă...............16-17
În Aula Palatului Cantacuzino.............18-19
În ţară..20-25
Aniversare - Felicia Donceanu.. 26-27
Premieră “Chiriţa la Iaşi”...................32-33
Miting... muzical la Focşani................36-38
Femina - S. Enache, M. C. Filipescu....42-43
Album Eugen Doga..............................44-46
Timpul chitarelor....................................48

Traiectoria unei cariere spectaculoase

Violeta Dinescu este compozitorul care a făcut o excelentă carieră în Germania, țara sa de adopție, unde a ajuns să conducă departamentul de Compoziție de la Universitatea din Oldenburg, reușind să înființeze în cadrul Bibliotecii o arhivă dedicată compozitorilor români, unde a publicat zeci de CD-uri, unde a devenit o personalitate respectată și apreciată pentru excepționalele sale calități muzicale și umane.

Ion Bogdan Ștefănescu: *Întotdeauna simt o exaltare în tonul vocii tale când vine vorba de școala românească de compoziție, ba chiar ai reușit să o transformi într-un brand de țară chiar în inima culturii europene. Ai convis Universitatea din Oldenburg, unde predai din 1996, să includă un curs despre muzica românească, să organizeze anual, încă din 2006, un simpozion pe teme din creația românească - Zwischen Zeiten Shifing Times - la care inviți cu mare generozitate compozitori români, muzicologi care să vorbească despre acestea și interpreți de pretutindeni care să cânte, pentru cei prezenți, lucrările compozitorilor noștri. De unde această înflăcărare, această putere de a deschide atâtea căi pentru arta românească?*

Violeta Dinescu: Anii formării mele în România au fost minunați. Fără acești ani de studiu nu aș fi făcut față vieții de după aceea. Le păstrez mereu o amintire vie. Întreaga mea generație a fost marcată de faptul că toate disciplinele muzicale erau predate de compozitori activi, cu renume. Meșteșugul armoniei l-am primit direct de la Alexandru Pașcanu care, în fața ochilor noștri, producea ceva, luam parte la un proces continuu de devenire. Contactul meu cu Myriam Marbe a fost hotărâtor, datorită ei am devenit compozitoare. Nu e puțin lucru să studiezi polifonia cu Liviu Comes, analiza de forme cu Ștefan Niculescu, orchestrație cu Aurel Stroe sau Nicolae Beloiu. De aceea, adopt o atitudine "frenetică" când vine vorba de cultura țării mele. Ca să poți realiza ceva pentru românii tăi, trebuie să organizezi continuu evenimente. Altfel, în timp, impactul de moment se diluează; continuitatea este esențială. Am organizat cursuri despre Enescu, folclor, balade românești, colocvii cu compozitori români; apoi, acea arhivă de muzică românească în cadrul Bibliotecii din Oldenburg. Aceste porniri vin din faptul că am constatat, pe de o parte, lipsa de solidaritate a românilor de peste hotare, care este marcată nu neapărat de egoism, ci de lupta pentru supraviețuire, iar pe de alta, m-a deranjat imaginea negativă a României, cultivată sistematic în presă. Nu poate fi întâmplător că se publică veștile rele, iar cele bune nu sunt luate în considerare. Dacă se întâmplă ceva minunat, dispare fără ecou.

I.B.Ș.: *Ți-ai dorit încă din copilărie să faci muzică?*

V.D.: - Contactul cu muzica s-a realizat foarte devreme, pentru că aveam pian în casă. Aveam și o pisică pufoasă, care se plimba cu mare plăcere pe clapele pianului, producând sunete, iar mama, care era foarte bolnavă, se simțea dintr-o dată mult mai bine la auzul acelor sunete. Am fost convinsă că dacă voi reuși să cânt la pian, mama se va face bine. Am început să studiez pe la 4 ani și jumătate. Trebuia să urmez un program foarte riguros, ori mie îmi plăcea foarte mult să improvizez. Faptul că mama era tot timpul bolnavă a făcut ca eu să locuiesc mai mult cu bunicii, la Buzău, unde mi-au transferat pianul. Acolo am avut parte de serbările câmpenești. Am ascultat foarte mult folclor. Anii aceia s-au impregnat puternic în sufletul meu și, în ciuda opțiunii tatălui, care m-a transferat, mai târziu, la Liceul *Lazăr*, eu am continuat să cânt la pian și să particip la toate serbările școlare ca acompaniatoare, ba chiar interpretând lucrări inventate de mine. Mai târziu, trecând peste hotărârile tatălui meu, am dat examen la Conservator. Vroiam să fac muzicologie, pentru că îmi doream să descopăr secretul comunicării muzicale. Liviu Comes însă m-a convins să aleg compoziția, spunându-mi că aceste secrete mi se vor revela mai ales dacă voi studia

mecanismele acestui limbaj încercând să scriu eu însămi. Așadar, am descoperit compoziția treptat, pentru ca în cele din urmă această îndeletnicire să devină vitală pentru mine. Nu am mai putut face altceva.

I.B.Ș.: *Când și de ce ai plecat din România?*

V.D.: Nu am plecat din România cu intenția de a rămâne definiv, ci m-am dus pentru câteva zile la Manheimm pentru a primi un premiu de compoziție. La masa festivă s-a nimerit să mă așez lângă Britt Gun von Knorr, văduva compozitorului Ernst Lothar von Knorr, care m-a invitat să stau la ea până ce se consumă cele trei săptămâni pentru care aveam viză. Se întâmpla în 1982. Ea a avut inițiativa să mă ducă la München, la Marianne Klinger, președinta Fundației Karl Klinger. Am prezentat câteva lucrări și am obținut o bursă de studii de trei luni. Am ales să mă înscriu la cursurile de muzicologie (vechea mea pasiune) de la Universitatea din Heidelberg. Acolo l-am întâlnit pe profesorul Ludwig Finscher, Directorul Institutului de Muzicologie al Universității din Heidelberg, care după ce mi-a văzut lucrările, mi-a dat o recomandare ca să pot fi înscrisă direct la doctorat, recunoscându-mi astfel în întregime studiile de la București. M-am bucurat atunci să descopăr că renumele Conservatorului din

Bucureşti era recunoscut. Se ştia că studiul compoziției îl asimilează şi pe cel teoretic al muzicologiei. Practic, acea recomandare a înlocuit diplomele mele din România de care aş fi avut nevoie pentru înscriere şi examenele pe care ar fi trebuit să le susțin. Astfel, o bursă de trei luni s-a transformat într-una de doi ani. A trebuit să cer prelungirea vizei, dar românii nu mi-au acordat-o. Acest lucru m-a întristat şi îngrijorat şi am hotărât să nu mă mai întorc în țară. Norocul s-a amplificat când am primit o comadă - *În căutarea lui Mozart* - din partea Ansamblului MVM Musica Viva Manheimm, după care cererile au început să curgă. Problema cea mare era că trebuia, în paralel, să lucrez şi la teza de doctorat. În momentul în care am primit o nouă comandă pentru o operă, am intrat în panică. M-am dus din nou la profesorul Ludwig Finscher, care m-a sfătuit să accept imediat propunerea, pentru că teatrele nu aşteaptă, iar doctoratul putea fi finalizat şi în 10 ani. Momentul hotarâtor a fost legat de Festivalul de la Wieblinger (Ulm): a trebuit să scriu, în doar trei săptămâni, o piesă de orchestră în locul compozitorului Wilhlem Killmeyer, care se îmbolnăvise. Finanțarea festivalului era condiționată de acea premieră absolută. Tema lucrării era spațiul. Am lucrat zi şi noapte, iar piesa *Akrostihon* a fost gata la termen, cu tot cu scrisul ştimelor. Spre norocul meu, am avut cronici excelente, iar muzicienii din orchestră, în marea lor majoritate şefi de partidă al unor ansambluri europene renumite, mi-au cerut să scriu pentru ei. Aşa mi s-a dus buhul şi am început să primesc tot mai multe comenzi, din toate părțile.

I.B.Ş.: *Şi multe dintre aceste comenzi ți-au adus o recunoaştere internațională şi un număr uluitor de premii...*

V.D.: Nu am scris special pentru concursuri de compoziție dar, pur şi simplu, îmi ieşeau în cale tot felul de pliante despre competiții organizate în toată lumea. Cerințele se potriveau cu piesele deja scrise aşa că am trimis lucrări în foarte multe locuri. De-a lungul vremii am strâns peste 70 de premii. Sigur că, la un moment dat, m-am oprit. Mai primesc din când în când câte unul pentru activitatea mea, spre exemplu Premiul Johann-Wenzel-Stamitz al Künstlergilde, cunoscut si ca Premiul de Muzica Est-german acordat, încă din 1960, compozitorilor a căror lucrări sunt izvorâte din corespondența muzicii germane cu cea din estul Europei.

I.B.Ş.: *În toată această perioadă de acomodare în Germania ai avut sentimentul fricii? Te-ai simțit urmărită?*

V.D.: Da. Au fost două momente groaznice. Unul s-a întâmplat la Heidelberg, cu nişte prieteni literați, cu care mă vedeam destul de des. La un moment dat, pe stradă, unul dintre ei mi-a spus Viorela. Numai apropiații îmi spuneau aşa, iar în Germania nimeni nu-mi cunoştea acest nume. Am crezut că mi s-a părut, dar m-au numit încă de două ori şi, din clipa aceea, i-am evitat total. Am dispărut fără nici o explicație. Al doilea moment a fost la premiera de la *Hunger und Durst* (*Foamea şi setea*) de la Freiburg. M-am întâlnit cu Eugen Ionesco...

I.B.Ş.: *Ce vârstă aveai la această întâlnire memorabilă?*

V.D.: Treizeci de ani. De fapt, lucrurile s-au întâmplat aşa: după acel succes de la festivalul din Wieblinger-Ulm, directorul m-a întrebat ce proiecte mai am şi a fost foarte mirat să audă că scriu o operă fără a avea o comandă pentru un teatru anume. În Germania nu se prea scrie nimic de dragul scrisului, totul e numai la cerere. El m-a recomandat pentru Opera din Freiburg. A fost prima mea comandă pentru un teatru, care mi-a prilejuit această întâlnire cu Eugen Ionesco. Eu vroiam să fac *Regele moare*, dar el mi-a propus *Foamea şi setea*. Piesa durează peste patru ore, iar eu ştiam că la montarea ei, la Důsseldorf, au fost controverse puternice, fiindcă Ionesco nu acceptase să se taie nimic din text. După o discuție îndelungată, mi-a pus mâinile pe umeri şi mi-a spus: "Am încredere în dumneata, poți să faci ce vrei cu *Huger und Durst*. Şi mi-a mai spus un lucru foarte important: să am grijă că, în general, piesele lui au fost interpretate politic, iar el nu dorea aşa ceva. Ei bine, cu o săptămână înainte de premieră, s-a organizat o conferință de presă. Chiar în primul rând era o doamnă cu un aparat de înregistrare. Mi s-a părut ciudat, dar nu am dat prea mare atenție. Una dintre întrebări s-a referit la scena cu cuştile, în care e vorba de teamă, de frica irațională care sigur că poate fi interpretată politic. Am răspuns punând accentul pe dimensiunea metaforică a situației. Întrebările însă au continuat cu obstinație asupra acelui moment din piesă. Începusem să intru uşor în panică, pentru că nu ştiam cum să salvez situația. Aveam tot timpul în minte atenționarea lui Eugen Ionesco, care de altfel se ferea sistematic de contactul cu românii şi de orice comentarii care ar fi putut avea de a face cu viața de atunici din România. La un moment dat, altcineva din sală mă întreabă direct dacă nu cumva există o implicație politică care ar putea fi explicată mai detaliat de mine În momentul în care am început să repet că Eugen Ionesco nu a vrut să facă aluzii la sistemul comunist şi că această scenă este o metaforă a condiției umane, a manipulării creierului omului, că sunt sisteme universal valabile, un individ s-a sculat şi s-a uitat la ceas în aşa fel încât toată lumea să-l observe. S-au ridicat ca la comandă vreo cinci persoane, inclusiv doamna cu aparatul de înregistrat. Pur şi simplu, am crezut că i-am plictisit cu răspunsurile mele şi că am depăşit timpul alocat întâlnirii. În Germania sunt foarte

stricți. Când totul s-a încheiat, au venit la mine niște cunoștințe complet nedumerite de ceea ce se întâmplase. Erau convinși că cei care plecaseră erau invitații mei, fiindcă îi auziseră vorbind românește între ei. În momentul acela m-a apucat groaza. Dar mai există o formă de frică pe care o numesc angoasă existențială. Am trăit-o în mod acut, pentru că eram singură, departe de familie, de prieteni, de țară. Această angoasă persistă și astăzi. Am mobilat-o în diverse feluri și încerc să o îndulcesc cum pot.

I.B.Ş.: *Din câte știu, opera ta "35 Mai", scrisă după Erik Kästner, a făcut mare carieră...*

V.D.: Până acum a fost produsă de nouă ori în diverse teatre. La Viena s-a jucat de peste 100 de ori, la Luxemburg de 20 de ori, iar pe scenă erau peste 70 de copii... și opera este încă cerută.

I.B.Ş.: *Cred că tu urmezi preceptul lui Paul Klee: Să nu treacă nici o zi fără să tragi o linie. Cu atâtea comenzi, ești practic obligată să compui zilnic. Cum îți provoci acest flux de inspirație ca să poți scrie atât de repede și divers?*

V.D.: Eu nu simt că e repede. Pentru mine e chin, lucrările se nasc greu. Pot să-ți dau un exemplu valabil în diverse ipostaze: când am primit comanda să scriu muzica petnru *Tabu*, ultimul film al lui Friedrich Wilhlem Murnau, am avut de depășit o barieră tehnică. Pur și simplu nu știam cum se face muzică pentru film mut. A trebuit să studiez enorm lucruri care țin de rețeta acestui proces. Cu cât aflam mai mult, cu atât mă blocam mai tare. Blocajul se adâncea fiindcă mă tot uitam la film și nu reușeam să încropesc nimic. Vroiam să renunț. Atunci tatăl meu mi-a dat un sfat pe care îl urmez și astăzi: *totul e să începi*. Adevărul este că atunci când mă aștern la lucru, uit de orice frică și drumul se luminează. Foarte important pentru mine, adesea, e să știu pentru cine scriu. Spre exemplu *Circuit*-ul e o piesă care dă puțină informație, dar eu te-am simțit pe tine și ți-am dat anumite impulsuri, determinându-te să acționezi ca un compozitor. Dacă aș fi scris pentru altcineva, ar fi fost cu totul altfel. Am un foarte mare interes pentru comunicare. Prind aripi cu cât cunosc mai bine un interpret.

I.B.Ş.: *Ai compozitori preferați?*

V.D.: Bineînțeles. În general mă atrage școala de compozitie românească. Nu exagerez de loc și nu prididesc niciodată să fac atentă lumea că, de multă vreme, ceea ce se întâmplă muzical în România e foarte interesant, fiindcă există izvoare continue din care se nasc acești compozitori cu constelații multiple. Formele de cristalizare sunt foarte diferite dar, în adâncime, izvoarele sunt aceleași.

I.B.Ş: *Dar interpreți?*

V.D.: Colaborez cu mulți interpreți din lume. Aș numi, în primul rând, Trio *Contraste*, de care mă leagă o prietenie muzicală de mai multe decenii. Voi mi-ați realizat o mulțime de lucrări cu o tenacitate și un profesionalism remarcabile. Nu e puțin lucru să imprimi în studiourile de la Deutschlandfunk Köln sau în cele de la Radio Berlin, apoi să ți se producă CD-uri. Sunt foarte mândră de aceste realizări împreună. Iar ceea ce faceți cu muzica mea la filmele *Tabu* și *Nosferatu* ale lui Murnau este realmente o performanță. Apoi, te-am extras pe tine din acest formidabil Trio și mi-am realizat visul: pe lângă CD-urile cu muzica mea solo, ai imprimat și lucrările de ansamblu, de la 16 la 32 flaute pe care le-ai suprapus. De asemenea, mă simt foarte legată de Aurelian Octav Popa și Sanda Crăciun. Și ei au realizat două CD-uri cu muzica mea și mă cântă pe unde au ocazia. Cvintetul *Concordia* mi-a dat mari satisfacții, dar sunt și interpreți străini cu care am o colaborare strânsă: Carin Levine - flautistă celebră -, Dora Etchva (violonistă), Werner Barho (pianist), John Kelly (saxofonist), ansamblurile Rascher Saxophon Quartett sau NoTabu. Și-au ales acest nume după ce au cântat TABU.

I.B.Ş: *Cum ai descrie muzica pe care o creezi?*

V.D.: Consider gestul muzical compatibil cu mișcarea din natură unde coexistă structuri - straturi de transparență, până la absența evenimentului sonor și aglomerări, până la ocuparea totală a spațiului sonor, într-un fel de joc ce nu exclude întâmplarea - nu întâmplător numesc joc -, un joc care se bazează pe reguli simple și care poate genera o varietate de exprimări.

I.B.Ş: *Te bate gândul să te restabilești în România?*

V.D.: Nu mă bate gândul, dar mă întorc, cu mare bucurie, de câte ori pot. Am amintiri puternice și încă descopăr și redescopăr această lume complexă de unde provin.

I.B.Ş: *Cum este Germania astăzi, față de anii `80?*

V.D.: Complet diferită de cum o am în amintire. Aș putea crede că a fost doar un vis. Descrierea schimbărilor ar lua enorm de mult timp. Ar deveni un fel de *roman fleuve*, începând de la detaliile zilei până la viziunea viitorului.

I.B.Ş: *Sub toată această aură a carierei muzicale, ce vulnerabilități, neliniști, bucurii, dorințe, hobby-uri și visuri sălășluiesc în sufletul Violetei Dinescu?*

V.D.: Întrebarea este foarte neașteptată și nu știu ce să răspund mai întâi. Îmi doresc, în special, să continuu ceea ce am început și încă nu am terminat. În acest proces de "continuare" nu este loc pentru neliniști. Bineînțeles că nu am încetat să am bucurii. Nimic nu e de la sine înțeles că se poate realiza, așa că mă bucură chiar și cele mai fine detalii bine conturate. Visez atât de mult în somn încât în realitate nu mai am nevoie de vis. Sunt atât de pătimașă, dar și relaxată, în activitățile mele artistice, pedagogice, teoretice și organizatorice încât le pot trece, pe toate, și la hobby-uri, sub semnul muzicii.

Interviu de <u>Ion</u> <u>Bogdan</u> <u>ŞTEFĂNESCU</u>

Oratoriul *„Lăutarul”*. Interviu cu academicianul Cornel Țăranu

Cristina Șuteu: *Domnule profesor, în contemporaneitate reprezentați efigia școlii muzicale clujene de compoziție. Un preferat al dumneavoastră, poetul Lucian Blaga, afirma în „Elanul insulei”: „Ca să frângi în două o rază de lumină nu-ți ajung puterile brațelor, nici puterile uzinelor de pe întreg globul, nici chiar toate puterile mecanice din univers. E suficient însă pentru aceasta – un strop de rouă.” Consider că cele două elemente primordiale – din soare și din ocean – reprezintă o imagine cum nu se poate mai potrivită a creației și muncii dumneavoastră de o viață. Compozitorul Robert Schumann afirma că „talentul este muncă, iar geniul este creație”; creația cerului – raza de soare – împreună cu truda pământului – stropul de rouă – s-au întâlnit în persoana dumneavoastră. Printre ultimele lucrări pe care le-ați compus, oratoriul Lăutarul s-a remarcat cu un succes deosebit. Ce ne puteți spune despre această lucrare?*

Cornel Țăranu: Versiunea de bază datează din 2013, iar prima audiție absolută a avut loc în cadrul festivalului „Toamna Muzicală Clujeană” ediția din 2014, cu ansamblul „Ars Nova”, dirijat de mine. Cred că acesta a fost ultimul concert de anvergură al „Ars Novei”. Naratorul a fost Anton Tauf alături de cei doi cântăreți: Cristian Hodrea și Tiberius Simu.

C.Ș.: *Sursa inspirației dumneavoastră este oare cartea lui Camil Petrescu, „Un om între oameni”?*

C.Ț.: Da! Camil Petrescu a scris, după anii ’50, acest roman în trei volume, pe care l-a dedicat lui Nicolae Bălcescu. „Lăutarul” este, de fapt, titlul unui capitol în care este vorba despre un boier, mare amator de muzică, ce ținea un țigan rob, violonist, să-i cânte. Iar muzicantul, când a vrut să se emancipeze din punct de vedere profesional, boierul l-a închis în casă, după care țiganul s-a sinucis. Deși Bălcescu și prietenii lui intenționau să-l răscumpere cu o sumă foarte mare de bani, acest lucru nu s-a putut realiza. Se pare că a fost un caz real, pentru că în aceeași carte este o poezie de Cezar Bolliac dedicată acelui țigan rob. Pe scurt, aceasta este povestea din care eu am făcut un fel de scenariu.

C.Ș.: *În ce mod dorea lăutarul să se emancipeze?*

C.Ț.: Lăutarul a studiat cu un violonist german, Wiest, care avea o orchestră care cânta în București. L-a învățat să cânte capriciile de Paganini. De altfel, unul din aceste capricii apare ca un fel de variațiune în lucrarea mea. Țiganul a cântat la o serată unde s-a făcut o colectă obținându-se o sumă considerabilă pentru eliberarea lui de sub autoritatea boierului. Aceasta s-a întâmplat prin anii ’40-’45. Boierul a aflat de acest fapt și i-a interzis să mai iasă din casă, ținându-l doar pentru el. Deci, firul narativ este străbătut de două idei centrale: înrobirea unui artist de către un stăpân nemilos și, bineînțeles, dezrobirea țiganilor care erau considerați robi și „proprietatea” boierilor.

C.Ș.: *Libretul l-ați scris dumneavoastră?*

C.Ț.: Da, l-am extras din unele dialoguri și comentarii. Există un narator care prezintă elemente din

text și anumite replici între el și lăutarul Bănică, al cărui nume l-am preluat din cartea lui Camil Petrescu. De asemenea, are loc o discuție între Bălcescu și Bănică, apoi serata amintită, urmează poezia lui Bolliac – cântată de un cântăreț –, sunt dialogurile între boierul Medelioglu (care poartă un nume greco-turcesc) și grupul de revoluționari care voiau să-l răscumpere pe Bănică, iar în final, concluziile. Am compus și un cântec de jale al lui Bănică, ce are la bază un text pe versuri de Anton Pann. Există în lucrarea mea un colaj în care apare un mic fragment dintr-un capriciu de Paganini și un citat prelucrat după tema lui Barbu Lăutarul, pe care o știe toată lumea, care este, ca să zic așa, un fel de carte de vizită a lăutarului din secolul al XIX-lea. Din punct de vedere al limbajului, pe lângă un *leitmotiv* al lui Bănică există și elemente muzicale aleatorice, și un vals, ca un fel de colaj, alcătuit din melodii de epocă (în stilul lui Cantemir), și, bineînțeles, muzică modal-quasi-serială – aspect care mă reprezintă. Așadar este vorba de o mixtură stilistică.

C.Ș.: *Care este mesajul artistic pe care doriți să îl transmiteți publicului prin această lucrare?*

C.Ț.: Reamintirea unui asemenea personaj tragic este importantă pentru a se vedea că artistul trebuie să se dezvolte într-un mediu liber, dincolo de orice fel de restricții. Când nu are aceste condiții, artistul poate să piară, lucru care s-a și întâmplat în subiectul oratoriului.

Cristina ȘUTEU

Clipúri interogative

Ce sunt, ce-mi este...

Dacă tot trebuie mereu să consum ca să exist, n-ar fi bine ca măcar să-mi placă ceea ce consum? Este acesta, poate, gândul resort al artisticității valorificabile ca ambalaj și, la limita cu eticul, ca estetică a seducției. Dar, complementar, mai este un gând, exprimând fuga de a rămâne cu mine însumi, de la egal la egal și într-un fel paradoxal, căci egalul ce mă oglindește mi se aseamănă doar din afară, prin *imagine*. Interior, îl simt străin. De când e omul știutor de sine, acest celălalt, care-l relativizează pe dinăuntru și în mod contradictoriu (nefamiliar), este o stranietate doar aparent reparabilă ca sentiment. De fapt, nu e un sentiment, ci o stare probând *absența* a ceva din sinea sa. Și iarăși, paradoxal, intuim uneori că absentul semnificativ suntem chiar noi. Dar oare sub ce calitate ne lipsim din sine, ca *eu* ce sunt ori ca *el* ce-mi este, în loc de *tu*? (G.B.)

Serile de chitară 2016 – un bilanț. Şase întrebări adresate chitaristului COSTIN SOARE

Carmen Cârneci-Cavassi: *În noiembrie anul trecut, în mai multe săli de concert din capitală s-a desfăşurat a şasea ediție a Festivalului Internațional* ***'Serile de chitară'****, un proiect al Asociației Culturale Kitharalogos. Fiind un moment al bilanțului, înainte de a vă lansa în pregătirea ediției 2017, o primă întrebare: cum puteți rezuma* ***Serile de chitară 2016****, pentru început doar prin cifre, nume, titluri de evenimente?*

Costin Soare: Aş rezuma astfel conținutul ediției 2016: **7 concerte în 5 săli** importante din Bucureşti, **7 masterclass-uri** şi **o conferință,** cu participarea a **8 artişti din 5 țări**, capete de afiş fiind **4 dintre cei mai apreciați chitarişti ai lumii**: **Duo Melis**, format din **Susana Prieto (Spania)** şi **Alexis Muzurakis (Grecia)**, **Andras Csaki (Ungaria) şi Lorenzo Micheli (Italia)**, alături de muzicieni români de valoare şi tineri chitarişti în afirmare.

C. Cârneci-Cavassi: *Unde s-au desfăşurat* ***Serile de chitară****, vorbeați de săli importante din Bucureşti - sunt săli devenite deja locuri cunoscute de întâlnire a publicului festivalului?*

Costin Soare: Cele trei concerte ale invitaților străini s-au desfăşurat într-una dintre cele mai frumoase săli din centrul Bucureştiului, *Aula Bibliotecii Centrale Universitare "Carol I"*, o sală cu o acustică naturală foarte bună, care s-a dovedit neîncăpătoare pentru publicul dornic de muzică de foarte bună calitate. Celelalte concerte, care s-au bucurat de asemenea de săli pline, s-au desfăşurat astfel: un concert de **lăută barocă** susținut de **Istvan Konya (Ungaria)**, care a suscitat interesul publicului din Bucureşti la *Institutul Maghiar de Cultură-Institutul Balassi*; un recital-spectacol (*Musica delle Citta Invisibili*) ca parte a unui proiect care se desfăşoară – deja în mod tradițional – în sălile de concert ale *Muzeului Național 'George Enescu'*, prin care încercăm să-i atragem pe compozitorii de la noi să scrie pentru chitară; un concert **Radu Vâlcu** – unul dintre cei mai titrați tineri chitarişti de la noi, cu o frumoasă carieră în desfăşurare – la *Institutul Cervantes*; o ***gală extraordinară a tinerilor în afirmare***, desfăşurată la *Palatul Şuțu*, locul de unde a plecat festivalul în 2008, gală în care 4 dintre cei mai talentați tineri de la noi între 11 şi 16 ani au concertat, primind în final fiecare accesorii muzicale în valoare de 100 de euro de la *D'Addario Foundation* şi *Aperto*, sprijinirea şi promovarea tinerilor muzicieni fiind unul dintre obiectivele importante ale asociației Kitharalogos.

C. Cârneci-Cavassi: *Vorbeați de săli arhipline… Publicul (re)vine pentru aura specială a chitarei clasice? Pentru artiştii de prim rang pe care ați reuşit să-i aduceți la Bucureşti? Pentru repertoriul pe care acest festival îl propune?*

C. Soare: Cred că rețeta succesului acestui festival conține în proporții variabile câte ceva din fiecare ingredient menționat: fascinația auditoriului pentru această adevărată *"orchestră în miniatură"*, cum numea Berlioz chitara; muzicienii titrați şi foarte apreciați în străinătate, unii dintre ei adevărați globe-trotteri; şi, bineînțeles, repertoriul, de la muzica renascentistă la muzica contemporană, deci o ofertă culturală pentru toate gusturile.

C. Cârneci-Cavassi: *Am fost în rolul de amfitrion din partea Muzeului Național 'George Enescu' şi am prezentat în deschidere evenimentul intitulat Musica delle Citta Invisibili – susținut în tandem de dumneavoastră şi de actorul* ***Ştefan Nistor****, un spectacol concentrat de lectură literară alternând cu piese interpretate în primă audiție în această specială* ***Seară de chitară****... Primele audiții de muzică românească sunt şi ele parte din desfăşurătorul multi-anual al festivalului?*

C. Soare: *Musica delle Citta Invisibili* se înscrie în proiectul care se desfăşoară de 5 ani la *Muzeul Național 'George Enescu'* (***Musica Nocturna/*** nocturne din secolul XX – 2012, ***Musica Poetica/*** recital de muzică barocă transcrisă pentru chitară – 2013, ***Musica del Delphin*** */* lucrări din Renaşterea spaniolă şi muzică românească din secolul XXI, ***Musica per due***, lucrări pentru două chitare), prin care încercăm să stimulăm compozitorii de la noi să scrie pentru chitară, un instrument neglijat (cu mici excepții) de majoritatea compozitorilor români: anul acesta am avut **8 *prime audiții absolute***, inspirate de cartea lui Italo Calvino, "Oraşele invizibile", fiind primul an în care un muzician din afara fenomenului chitaristic, **Dan Dediu**, unul dintre cei mai importanți compozitori ai momentului, a scris în premieră pentru chitară. Alături de acesta, doi prieteni devotați acestui proiect, compozitorii **Cătălin Ştefănescu-Pătraşcu** şi

Gabriel Mălăncioiu, au îmbogățit repertoriul dedicat instrumentului cu lucrări care pun în valoare capacitățile expresive ale chitarei. Sunt semnale că pentru 2017 (*Musica Orientalis*), alți compozitori se vor alătura acestui demers: eu personal am disponibilitatea de a explica/demonstra posibilitățile tehnice şi muzicale ale acestui instrument celor curioşi să îl exploreze, dar care ezită datorită anumitor „limitări" idiomatice care țin de construcția şi de amplitudinea „fizică" a chitarei.

C. Cârneci-Cavassi: *Un festival internațional, crescând în anvergură, urmărit cu din ce în ce mai multă atenție de public precum* ***Serile de chitară*** *are cu siguranță prieteni şi sponsori, de asemenea, o eficientă publicitate în presă?*

C. Soare: Nu am fi reuşit să organizăm aceste concerte de înaltă ținută fără implicarea prietenilor festivalului, alături de care am reuşit să bucurăm în mod direct peste 1200 de oameni: *Tecnoservice Equipment, Filden Group International, Castelul Bran, Maco Prodimpex, Editura Carminis, D'Addario Foundation, GSR Accounting Expertise,* alături de conducerea *Bibliotecii Centrale Universitare* şi a *MNGE, UNMB, Fundația ACCUMM* şi *institutele culturale* care ne-au sprijinit. Suntem bucuroşi şi onorați că am avut alături de noi parteneri media precum *Observatorul Cultural, RFI Romania, Radio România Cultural şi Muzical, Liternet.ro, Radio Trinitas*, care au promovat si susținut festivalul; evenimentele de pe pagina de facebook a asociației (www.facebook.com/kitharalogos/) au avut peste 20.000 de vizualizări, iar în calitate de preşedinte al asociației am vorbit despre festival la RFI România, România Muzical şi Cultural, Trinitas TV.

C. Cârneci-Cavassi: *Ce ar trebui să ştie breasla muzicienilor, cititorii Actualității Muzicale şi în general publicul potențial al* ***Serilor de chitară - 2017*** *despre asociația Kitharalogos, pe care o conduceți?*

C. Soare: Ca asociație, suntem mândri că am reuşit să ne îndeplinim obiectivele: de a forma şi a avea un public dornic de a se bucura de sonoritatea chitarei în spații cu o acustică naturală, aducând muzicieni de top din lume la Bucureşti; de a sprijini şi promova tinerii muzicieni; de a educa tinerii chitarişti prin contactul direct cu muzicieni de înaltă clasă din străinătate şi de la noi; de a promova cultura română prin stimularea compozitorilor de a scrie pentru instrument şi prin promovarea muzicienilor de valoare de la noi; de a pune în dezbatere diverse subiecte legate de instrument prin conferința cu participare internațională pe care o organizăm. Îi aşteptăm pe cei care îndrăgesc chitara la ediția 2017 (1-12 noiembrie), o ediție în care vor fi prezenți, aşa cum am obişnuit deja publicul, 4 chitarişti de marcă din străinătate, alături de alte surprize cu muzicieni de la noi (www.seriledechitara.ro).

Interviu de **Carmen CÂRNECI-CAVASSI**

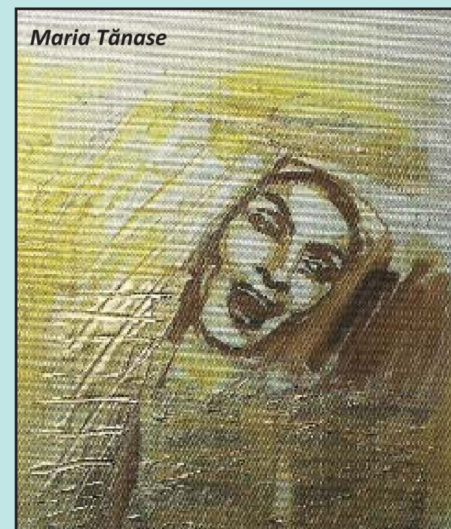
Şi tablourile cântă

Pe data de 9 ianuarie am fost invitată să particip la vernisajul expoziției *Retrospectivă* a pictorului Liviu Lăzărescu. Era o seară geroasă, sticloasă şi alunecoasă, dar nu m-am gândit nici o clipă să ratez evenimentul întrucât eram teribil de nerăbdătoare şi curioasă să văd, cum arată în acelaşi spațiu, altul decât al

J. S. Bach

muzeelor 210 tablouri. Şi cu toate că pe parcursul a peste 4 decenii devenisem familiară cu stilul componistic al artistului, ca şi cu atmosfera aparte pe care o creează involuntar cu fiecare conversație sau tablou semnat de el, surpriza a fost imensă. Pentru că odată întrată în sală, de la primul pas, întâmpinat de portretele lui Bach şi Mozart din stânga, respectiv din dreapta încăperii, m-am simțit ca la concert. Spațiul (foarte generos, de altfel) s-a luminat, ramele tablourilor parcă s-au volatilizat, picturile au început să-şi cânte povestea şi colindând fermecată prin expoziție am ascultat cu ochii, muzică. Multă muzică care mi-a readus în memoria privirii ceea ce sufletul nu a uitat: oameni dragi din trecut şi prezent, oameni frumoşi ai culturii româneşti şi mondiale, portretizați cu universul lor cu tot; peisaje urbane şi multe flori înnobilate printr-un penel gingaş, dar puternic, cu toată gama de culori cromatice şi duioase subiecte din zona spiritualo-religioasă, fin nuanțate tonal. Iar toată muzica emanată de fiecare tablou, dar mai ales de cea a compartimentelor în parte, mi-a sugerat vizionarea auditivă a unui concert simfonic în care sunetele şi grandoarea, nuanța şi tempo-ul s-au concretizat într-un coral de Bach, în preludiile lui Debussy şi *Lacrimosa* de Mozart.

Interesantă, bogată, simbolică, reflexivă şi mistică pe alocuri

Maria Tănase

povestea spusă de pictorul Liviu Lăzărescu în expoziția sa. Cât priveşte cantilena dintre *pianissimo*-urile şi *fortissimo*-urile ei pot spune că ea dezăgăzuit întreaga gamă de sentimente, aşa cum numai muzica o poate face. Se întâmplă foarte rar! Dar ce frumos e când şi tablourile cântă!

Doina MOGA

Festivalul ARCHAEUS 2016

Incursiune în intimitatea creației lui Octavian Nemescu

După ce, în 2015, festivalul "Archaeus" s-a derulat sub forma unui eveniment aniversar aparte, în 2016, la peste trei decenii de comuniune artistică, membrii ansamblului au decis să grupeze manifestările celei de-a XVIII-a ediție a festivalului care le poartă numele în jurul unei arhitecturi conceptuale ce a reliefat, pe de o parte, pregnanța unor personalități creatoare, şi, pe de altă parte, confluența unor acte de cultură din domenii diferite într-o aceeaşi manifestare.

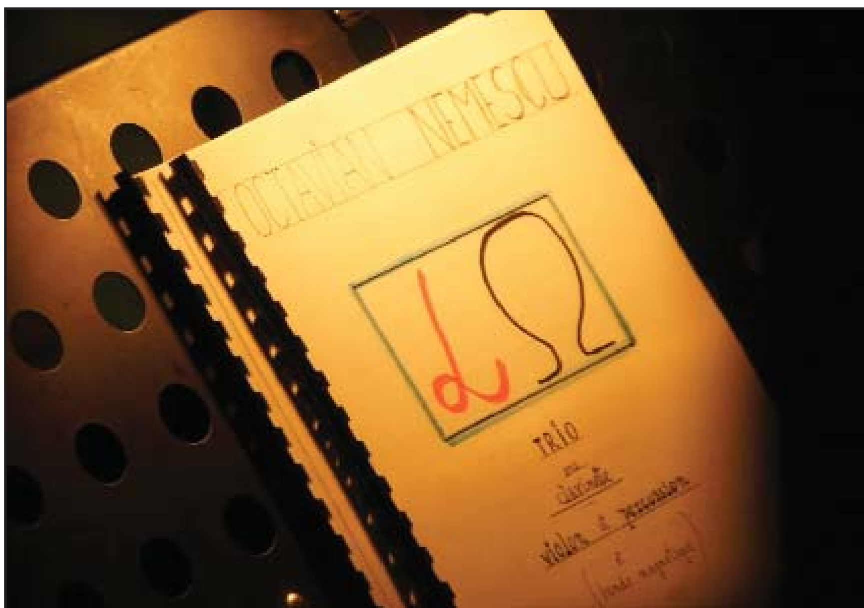

Octavian Nemescu

Inspirat intitulată "**Crochiuri, poze, portrete**", suita de trei recitaluri camerale a definit, prin intermediul structurării evoluțiilor formației, tipologii dramaturgice specifice precum cea a compozitorilor Octavian Nemescu şi Carmen Petra Basacopol, între cele două seri dedicate creatorilor români amintiți fiind inserat demersul artistic de sinteză al triumviratului Şerban-Dorina-Mihai Novac, intitulat "Poze de familie".

Rezumând sfere ideatice distincte, reprezentative pentru creația lui Octavian Nemescu, cele două lucrări interpretate, în seara de 25 octombrie 2016 – la Universitatea Națională de Muzică – de către Anca Vartolomei, Rodica Dănceanu, Dorin Gliga, Ion Nedelciu, Şerban Novac, Sorin Rotaru, Marius Lăcraru, sub conducerea lui Liviu Dănceanu, s-au numit *ITsonorumBE pentru ora 6 după-amiaza, etaj V* şi *ALPHA-OMEGA*, ambele implicând intervenția mediului electronic ca o componentă esențială a ambientului fonic.

Ca o reacție la starea actuală confuză datorată lipsei de direcție, de transformare şi finalitate, toate acestea provenind, în fapt, din diminuarea preocupării pentru statusul valoric al produsului artistic, retrogradat la categoria "consumabile", Octavian Nemescu a inițiat şi ciclul muzicilor aferente fiecăreia din cele 24 de ore ale unei zile (ciclu edificat cu migală, timp de peste un deceniu). *ITsonorumBE pentru ora 6 după-amiaza, etaj V* (2010) este integrată părții ce conține orele pornind de la miezul zilei către noapte, către ora 0.00, simbolizând călătoria dinainte de naştere, dinaintea înveşmântării în trup – un trup formal, stilistic, pe care însuşi embrionul muzical şi-l alege, ca să poată "veni pe lume" într-o anumită conjunctură a parametrilor sonori de care va rămâne dependent. Urmărind această curgere a Timpului care atestă efemeritatea tuturor traseelor existențiale, ciclul continuă cu orele dintre 0 şi 12 ce schițează ridicarea treptată către Lumină, prin "dezbrăcarea" de carnația tuturor trupurilor pe care le-am primit în dar şi de ignoranța, pe care aceste întrupări o coboară asupra spiritului. *ITsonorumBE pentru ora 6 după-amiaza, etaj V* se află undeva la mijlocul re-căderii în trup, al reîntoarcerii către întuneric, conținând o metaistorie rezumativă a istoriei muzicii prin intermediul cadențelor, parcurgând, după antichitate, mostre muzicale caracteristice religiilor monoteiste, Evului Mediu urmându-i Renaşterea, Barocul, Clasicismul, Romantismul, Modernismul în toate etapele sale, dar şi actualitatea, printr-o secvență a muzicii de divertisment. Tot acest traseu descendent, către materialitate, se derulează având ca suport o plajă dinamică extrem de extinsă pentru ca, spre final, nuanțele mici să sugereze posibila deschidere, dificilă, către ascensiune spirituală, a embrionului sonor.

Cea de a doua piesă a serii care şi-a propus să evidențieze repere din creația lui Octavian Nemescu, *ALPHA-OMEGA* (1988) – trio pentru clarinet, vioară şi

percuție, a fost selectată de către membrii ansamblului pentru a puncta debutul preocupării compozitorului pentru recuperarea I n c i p i t u l u i (ca arhetip al ÎNCEPUTULUI) şi a F i n a l i s u l u i (ca arhetip al SFÂRŞITULUI de timp), acordând semnificații sporite Pauzei, ca moment de tăcere şi reflecție asupra ordinii universale.

Elaborate în mod particular pentru a provoca TREZIREA din somnul biologic, mental şi spiritual, atât a potențialului auditoriu cât şi a celor ce se încumetă să le decripteze, partiturile lui Octavian Nemescu implică, firesc, dincolo de înțelegerea şi asimilarea multiplelor semnificații cu care este investită cronologia sonoră, o pregătire spirituală aparte; iar actul interpretativ la nivel de formație presupune un cumul de practici individuale care, asamblate, să poată avea un efect terapeutic atât asupra celui care le pune în aplicare cât şi asupra publicului. Dificultatea acestei finalități, tradusă sub forma unei dorite metamorfoze morale, a fost asumată pe deplin, în recitalul lor, de către cei şapte "archei", dispuşi să-şi concentreze disponibilitățile intelectual-afective spre a reda, cât mai aproape de intențiile autorului, valențele estetice dar, mai ales, etice ale ambelor discursuri sonore. Şi, întorcând această primă pagină a manifestărilor festivalului, Archaeus a ales să construiască în continuare o punte interartistică, prin revelarea unor multiple…

…"Conexiuni"

Denumirea proiectată pentru cea de-a doua manifestare introdusă în calendarul de evenimente al festivalului "Archaeus" – şi găzduită în elegantul Palat Tinerimea Română ne-a dezvăluit, ea însăşi, ideea unei pluralități, de această dată la nivelul tipologiilor culturale. Semnificațiile potențiale ale alăturării pânzelor Dorinei Novac de recitalul fagotistului Şerban Novac din seara de 12 noiembrie – intitulat, generic, "Dansuri, arii, serenade" – au fost "traduse" în cuvinte prin intermediul eseului lui Mihai Novac, care a reliefat faptul că arta – pictură sau muzică – ori filosofia "sunt moduri ale umpleri cu sens a lumii, noi neputând altfel exista". Căci, tot în accepțiunea lui Mihai Novac, arta "ne ajută să ne slujim de existența lumii tocmai pentru a o putea sublima".

Aşa cum păsările din tablourile Dorinei Novac se află într-o stare de plutire, expunându-se curenților de aer dintre pământ şi cer, ambientul sonor imaginat de Şerban Novac – în colaborare cu Anca Vartolomei şi Rodica Dănceanu – a adăugat spațialității un veşmânt temporal, reconsiderându-i limitele, prin apartenența – în termenii lui Mihai Novac – "la un necuprins cuprinzător". Şirul de piese interpretate de către cei trei muzicieni a inclus, pentru început, lucrări aparținând lui Johann Sebastian Bach (inegalabila *Arie*, pentru violoncel şi pian) şi contemporanilor săi: Joseph Bodin de Boismortier şi Franz Graf zu Erbach-Erbach (o *Gavotă* şi, respectiv două mişcări rapide dintr-un divertisment, care a adus în prim plan dialogul cu substrat polifonic dintre două instrumente cu ambitus apropiat: fagotul şi violoncelul. Călătoria sonoră a continuat, fluent, pe teritoriul clasic – cu partea întâi a *Sonatei pentru fagot şi violoncel* de W. A. Mozart – susținută cu vivacitate de către Şerban Novac şi Anca Vartolomei, apoi romantic – prin versiunile instrumentale particularizate ale *Ariei-Serenade* a lui Rossini şi *Ariei lui Lenski* din opera *Evgheni Oneghin* de Piotr Ilici Ceaikovski, etalate cu maleabilitate şi culoare expresivă de către tandemul Şerban Novac – Rodica Dănceanu, ultimele

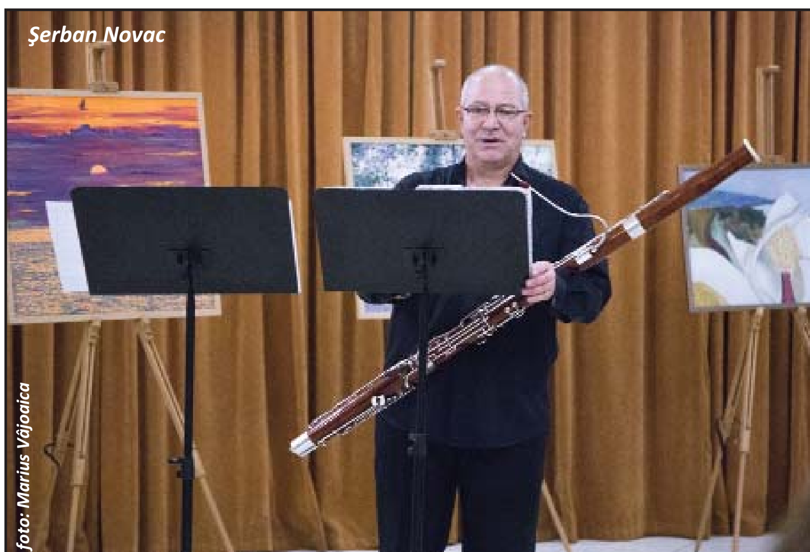

Şerban Novac

foto: Marius Vâjoaica

foto: Marius Vâjoaica

două repere ale parcursului muzical, *Melopedia* lui Nicolae Brânduş şi *Sonata* lui Liviu Dănceanu – ambele pentru fagot solo, punând în valoare modernitatea unor scriituri complexe ancorată, aluziv, la granița dintre stiluri.

Armonia şi echilibrul, calmul, starea benefică de relaxare imprimată privitorului prin intermediul tablourilor Dorinei Novac au fuzionat delicat cu substanța muzicală a recitalului propriu-zis, întreg scenariul serii configurând un periplu artistic comun, redefinit prin cumulul de sensuri ale fiecărui demers în parte. Iar Cuvântul, ca liant analitic subtil, şi totodată profund, al Picturii cu Muzica, a survolat acest spațiu conceptual, incitând la reflecție.

A fost un moment special, o punte sensibilă către ultima pagină a acestui festival reprezentată printr-un recital vocal-instrumental dedicat aniversării unei personalități marcante a componisticii româneşti:

Portret "90" – Carmen Petra Basacopol

Programată să se deruleze în 8 decembrie, în Aula Palatului Cantacuzino cu o prefață succintă a muzicologului Elena Rotărescu, manifestarea-eveniment care a încheiat festivalul "Archaeus" a adus pe scenă, alternativ, membrii ansamblului şi elevi ai Colegiului Național de Arte "Dinu Lipatti". Generații diferite de interpreți, ataşate de elocvența şi deschiderea către accesibilitate dar şi de accepțiunile simbolice ale creației lui Carmen Petra Basacopol, au redat câteva din opusurile sale solistice şi camerale cu naturalețe şi forță expresivă.

Am apreciat, în acest context, amprenta unei pregnante sugestivități vizuale conferite fluxului sonor de către cei mai tineri instrumentişti, Lucas Avramescu şi Emanuel Nicolae Adetu (ce studiază pianul la clasa profesoarei Elena-Oana Ilincăi), interpreți ai unor secvențe aparținând *Impresiilor din muzeul satului* (*Fântâna* şi *Balaurii de pe poarta mare*), sinuozitatea *Melopeei* op.133 pentru clarinet solo în versiunea lui Ion Nedelciu, construcția riguroasă a *Suitei nr.1* pentru violoncel – din cuprinsul căreia Anca Vartolomei ne-a propus spre ascultare partea a doua şi a patra, într-o rafinată variantă personală – şi a *Trio-ului* op.39 pentru oboi, clarinet şi fagot – conturat cu claritate şi eleganță interpretativă de către Dorin Gliga, Ion Nedelciu şi Şerban Novac.

Lirismul discret al *Meditației la mormântul unui prieten* op.144 i-a reunit pe Ion Nedelciu, Rodica Dănceanu, Sorin Rotaru şi Anca Vartolomei, pentru ca, în continuare, pianul şi percuția să se alăture vocii profunde a lui Paul Basacopol în tălmăcirea încărcată de dramatism a celor patru poeme din ciclul *Rugăciunilor Regelui David* op.75. Minimalismul declarat al sextetului instrumental *Picturi naive*, op.91 (pentru pian, clarinet, fagot, percuție, violoncel şi vioară) şi clasicitatea, cu tentă descriptivă, a septetului *Măiastra*, op.95, ce ia naştere din volutele grațioase ale clarinetului solo pentru a reveni la unicitatea aceleiaşi voci instrumentale au caracterizat, stilistic, finalul acestui program, marcându-l – implicit – pe cel al ediției 2016 a festivalului "Archaeus". Ne vom reîntâlni, cu siguranță, la sfârşit de an, pentru o a XIX-a ediție, ale cărei provocări muzicale suntem nerăbdători să le gustăm.

Pagini de Loredana BALTAZAR

Oratoriul *Messiah*

Deosebit de ofertantă, ca la fiecare final de an, agenda culturală a capitalei a atras din nou melomanii către Ateneul Român, proiectând în această spațiu-simbol un eveniment special, organizat de Centrul Național de Artă ”Tinerimea Română” în colaborare cu Filarmonica ”George Enescu”. În 21 decembrie, sub energica baghetă a lui Cristian Măcelaru, Orchestra Română de Tineret, Corul de cameră ”Preludiu” precum şi soliştii Irina Ionescu, Hilary Summers, Sunnyboy Dladla, şi Gary Griffiths au evoluat într-una din capodoperele vocal-orchestrale ale Barocului: oratoriul *Messiah* de Georg Friedrich Händel (George Frideric Handel), considerată până astăzi una din cele mai cunoscute şi mai cântate lucrări corale de mari dimensiuni din literatura muzicală vest-europeană.

Prins într-un slalom uriaş între Philadelphia Orchestra (între 8-10 decembrie 2016) şi Kansas City Symphony (13-15 ianuarie 2017), Cristian Măcelaru a acceptat provocarea de a dirija, la Bucureşti, valoroasa Orchestră Română de Tineret căreia i s-a alăturat, în premieră, corul Preludiu (riguros pregătit de către dirijorul său, Voicu Enăchescu, pentru dificila confruntare cu partitura lui Handel) şi cei patru solişti amintiți anterior. În viziunea sa, cele trei secțiuni ale amplului oratoriu au fost gândite într-o continuă tensiune dramatică, tonul echilibrat – asimilabil structurilor preponderent narative – al *Profețiilor* inițiale evoluând orchestral gradat, în termeni dinamici şi agogici, către atmosfera dramatică a descrierii *Patimilor*, pentru ca punctul culminant, *Hallelujah* – atingerea limitei dintre pământ şi cer – să anticipe, vocal-instrumental, ascensiunea finală către *Înviere* şi, ca o consecință firească, glorificarea lui Iisus – *Messiah* într-o ambianță deja sublimată.

Sub aspect interpretativ, aş menționa în mod special particularizarea intervențiilor corale prin investirea fiecărei secvențe dramaturgice în parte cu valențe timbrale specifice; de altfel, într-o perfectă simbioză expresivă cu spiritul partiturii pe întreg parcursul celor două ore şi jumătate de muzică, aparatul coral şi-a susținut unitar traiectoria tensională ascendentă. La nivelul distribuției solistice s-a remarcat, fără îndoială, atât la capitolul tehnică vocală (pregnant individualizată stilistic), cât şi la cel al trăirii emoționale, soprana Irina Ionescu, urmată ca model de implicare în construcția dinamică a textului – mai ales în cea de-a doua parte a oratoriului – de către tenorul Sunnyboy Dladla.

Migălos arhitecturată sub toate aspectele, de la cel al nenumăratelor detalii de scriitură până la cel al asamblării generale, această inedită reunire scenică a celor două formații aparținând Centrului Național de Artă ”Tinerimea Română” a stat, în fapt, la baza unei alte premiere interpretative: execuția integrală a acestui oratoriu pe scena Ateneului Român, un proiect spectacular realizat prin colaborarea instituțiilor deja menționate, de a cărui finalitate ne-am putut bucura cu toții ca de un veritabil corolar de intenționalitate artistică a anului 2016.

Loredana BALTAZAR

Surpriza de la concert

Din loialitate pentru mine şi cititori, trebuie să mărturisesc că descifrând la repezeală afişul Filarmonicii „George Enescu", am fost convinsă că în seara zilei de 12 ianuarie, voi asculta la Atheneu, pe lângă Enescu, o simfonie de Mozart şi un concert pentru pian de Liszt. Dar a fost exact invers. Şi nu ar fi contat foarte mult, doar că asta mi-a modificat câte ceva din starea de spirit şi dispoziția cu care mă instalasem în sală, devenită pe parcurs mirabilă. Reținusem totuşi, corect numele dirijorului şi al pianistului, ambii absolvenți ai Conservatorului„Ciprian Porumbescu" şi respectiv a Universității de Muzică din Bucureşti, deci exponenți ai şcolii româneşti şi deținătorii unor cărți de vizită impresionante, ceea ce m-a liniştit, întrucât în mare măsură, pentru ei mă oprisem la acest concert al stagiunii în curs. Dar ce am ascultat de fapt şi cum a fost? Programul a început, aşa cum se cuvenea, cu *Rapsodia Română în Re Major op. 11, nr. 2* de George Enescu, pe care Iosif Ion Prunner împreună cu orchestra simfonică, au interpretat-o festiv şi solar, reliefând, printr-un reuşit joc de nuanțe şi tempo-uri, savoarea cântului născut în muzica lăutărească ca şi patetismul specific cântecelor de jale, atât de ingenios tratate orchestral de compozitor, conferind astfel lucrării tenta-i de originalitate nobilă. A urmat *Concertul nr. 22 pentru pian şi orchestră* în Mi Bemol Major KW 842 de Mozart, unul dintre cele trei opusuri în care a folosit coloratura melodică şi căldura catifelată a clarinetului, instrument care puțin după asta a devenit unul din preferatele lui. Aici, pianistul Tamás Vesmás, prin tehnica deosebită, digitația potrivită şi uşoara detaşare, oarecum exotică, de acompaniamentul orchestral, a scos în evidență cu calm şi aşezare, atât limpezimea şi strălucirea liniilor melodice specifice lui Mozart, cât şi caracterul solemn, dar, totodată, interiorizat, al lucrării în cauză. Păcat că tocmai pe cea mai cunoscută parte – a doua, cea lentă - în tandem perfect cu dirijorul de astă dată, a dus-o mai mult într-o zonă a somnolenței, exagerându-i lentoarea tempo-ului. Noroc că şi-a revenit în următoarea parte şi totul a fost din nou în stil. Concertul s-a încheiat apoteotic cu simfonia „Dante" de Franz Liszt, simfonie care se presupune că i-ar

fi fost dedicată lui Wagner, de care îl lega o trainică prietenie şi care cunoscându-i obsesia pentru ,,Divina Comedie", chiar i-a sugerat-o. Partitura, asemeni poemelor simfonice, este explicit descriptivă, el urmând pe tot parcursul ei expunerea în muzică a emoțiilor generate de subiect. Este romantică, puternică şi răscolitoare, nemaivorbind de finalul în care un cor de femei bine acordat şi o încântătoare voce solo – Laura Chera, intonează şi cântă primele două versuri din ,,Magnificat" şi respectiv primul vers. Interpretarea a emoționat. Orchestra simfonica

Tamás Vesmás

© Lewis Eady Ltd

mare pot spune că a fost într-o formă excelentă. A cântat cu poftă, cu forță, cu patos, cu nuanțe – predilecte pentru fortissimo – şi, totodată, şi-a etalat, poate mai bine ca oricând, compartimentele excepționale de suflători (în special fagoții) şi de coarde grave care au impresionat. Iar dirijorul Iosif Ion Prunner a condus-o cu eficiență, fast şi eleganță, desconspirându-şi predilecția pentru genul simfonic viguros. Una peste alta, chiar dacă concertul nu a fost de Liszt, ci de Mozart şi simfonia nu a fost de Mozart, ci de Liszt, seara de 12 ianuarie de la Atheneu s-a înscris în reuşitele stagiunii care, ca bonus, mi-a facilitat şi bucuria reîntâlnirii cu o lucrare pe care o găsesc rar în repertoriul filarmonicilor.

Doina MOGA

A păşi *pe "nori"*... - recitalul de pian al compozitoarei Lidia Ciubuc

Recitalul Lidiei Ciubuc din ultima săptămână dinaintea Sărbătorilor, în Sala mică a Ateneului, a încadrat într-o peliculă sonoră un peisaj repertorial divers, în care nivelul înalt de corelare a problematicii stilistico-estetice cu idealul de interpretare a oferit relief întregului produs artistic. Nu doresc să fac o cronică a prilejului pe care Lidia Ciubuc l-a oferit celor prezenți: un cadou de sfârşit de an - deopotrivă *simbol* şi *simbolic* - , ci să reacționez la receptivitatea cu care pianista a captat climatul psiho-intelectiv al fiecărui autor prezentat. Dacă în proximitatea *Sonatei a 5-a* de Prokofiev înclinam să atingem o aprehendare prin lentila prescrisă la şcoală (lista din fişă conținând informații despre stil, estetică, puțină biografie a compozitorului), iată că inteligența artistică ne-o sugerează şi pe a doua: psihiatrică/psihanalitică, - prin care îl putem citi pe Prokofiev fără ataşamentul la vreun țăruş cultural, ci prin ochiul dialogului cu limitele naturii "(gradual-)psihotice", intime, vădit instinctuale, ale fiecărei ființe umane. În viziunea pianistei, soluția acestei ecuații - cu două aprehendări - a reuşit. Cu o convingere echilibrată şi un firesc al consensului, ne-a fost arătat că inteligența naturală cuprinde, în complexa paradigmă a comunicării, altceva decât un reportaj (un raport despre stil) pus ca "attachment" pentru o mişcare sonoră despre care (practic) nu ar trebui "raportat" nimic... Este oare acesta punctul de vedere al mesagerului?... Următoarele lecturi sonore: a *Studiului - Tablou op. 33 nr. 4* şi *Preludiului op. 23 nr. 5* - prin care Rachmaninov investighează în flanc răspunsuri la întrebările care îl macină (comentând profund uman mai degrabă decât *artistic*), - au creat o relație dialectică/opusă platformei prokofieviene.

Dacă mă gândesc reflexiv la *ce* am primit din această experiență-concert, primul este *acordajul*. Acordajul ființial capătă prezență - şi aici fac loc unei afirmații a profesorului Dinu Ciocan - numai dacă fonetica (pronunția corectă a sunetelor la instrument) este rezolvată; acest etaj, al foneticii, hrăneşte apoi celelalte dezvoltări specifice pentru care pianistul se (auto)educă: dobândire de monopol pe etajul singularității (originalitate în transmiterea mesajului), aprehensiune spre universalitate. Probabil că este receptat ca verbiaj/deviere faptul că încerc să punctez aici (nu însă şi pentru feedback...) unele distincții legate de şcoala noastră pianistică – şi mă refer la şcoala ultimelor decenii - ce stăruie în a îmbrăca învățăcelul în straiele

Lidia Ciubuc

estetizării, ale "interpretării" (cu eventuale nuanțe); *neutralitatea* ei atunci când trece peste *logopedia* (fonetica) gestului sonor este însă alarmantă! Lidia Ciubuc nu numai că citeşte corect un text, dar îl şi *pronunță* corect; apoi ajunge la o lectură originală a semantemelor implicate. Dacă până să fie atinse clapele, *grupul* de 12 elemente cromatice (*Pitch Class Sets*) presară printre striații mulțimea vidă (Ø) - pentru ca şi între acele tonuri abstracte să se strecoare *un pic* de linişte - , în sunet, acesta va păstra inductiv, metonimic un ecou; identificăm un grup al "apei", unul (comutativ) al "norilor" (Dan Barbilian *sensu*). Este un spațiu semic ce se (re)imaginează. Se naşte oare în real chipul sunetului?...

Ocolind apoi şi capcana efuziunii - ce înlesneşte (de regulă) deprecierea "şlagărului" şostakovician (preludiile

op. 34/I-VI) - pianista a răspuns mai departe cu determinare în *De Sonata Meditor* - numită *post-sonată* de autorul ei, Ghenadie Ciobanu. De "atitudine" faţă de *lingua universalis* a formatului canonic, *De Sonata Meditor* îşi (re)comensurează dialectica împingând acea gândire *la centru* sub mister, "sub acoperire", spre noi frontiere paradigmatice. Alte aplauze... Imprimeul stilistic a fost împrospătat în continuare de ópusuri ca ale lui Francis Poulenc şi Pierre Sancan (rar performate pe scenele noastre).

La capătul acestei experienţe, captaţi încă la energia poiesisului muzical şi aplauzelor, "pelicula" a mai îngăduit spaţiu spre a o felicita pe pianistă - care este înainte de toate *compozitoarea* Lidia Ciubuc. Autoare a unor lucrări solo, camerale, (vocal)simfonice - programate în concerte din România, Republica Moldova şi în alte centre muzicale europene - , prezentă în festivaluri internaţionale, membră a Uniunii Compozitorilor din Republica Moldova, Lidia Ciubuc îşi articulează idiomul cu o prezenţă de spirit lucidă, ludică, autentică. Lucrarea pe care ne-a dedicat-o în recital, *Erratic Butterfly*, este compusă în anul 2015.

Laurenţiu BELDEAN

Pianistul Cătălin Şerban în recital

Cei mai buni elevi instrumentişti sunt, de cele mai multe ori, orientaţi către instituţii de învăţământ superior "din afară" de către înşişi profesorii lor. Acolo pare a fi cel mai bine şi, bazându-se pe acest crez aproape universal, cei mai mulţi dintre ei rămân pentru a-şi continua carierele

peste hotare. Să fim oneşti, rareori mai auzim de ei, poate doar dacă scotocim suficient de bine internetul să vedem unde şi când mai au loc concerte în care sunt prezenţi. E o realitate. Puţini sunt, însă, cei care atunci când se întorc în ţară şi reuşesc să umple sala mare a Ateneului Român într-o seară de duminică în care în capitală, întâmplător, aveau loc şi alte manifestaţii cu un caracter, să zicem, realist.

Îl ştiam pe pianistul Cătălin Şerban şi din recitaluri pe care le-a susţinut în trecut în Bucureşti, mai ales că el face parte dintr-o adevărată "clasă" a muzicienilor formaţi de profesorul Constantin Niţu de la Colegiul Naţional de Muzică "George Enescu". În prezent, el alătură carierei de pianist concertist şi o susţinută activitate didactică din poziţia de lector la Musikhochschule din Lübeck.

Cătălin este un romantic prin excelenţă, iar ce am ascultat în seara de 22 ianuarie cred că încheie şi completează o imagine de ansamblu a unui interpret demn de marile scene ale lumii. Cariera lui a prins contur şi s-a cristalizat în vestul Europei, mai precis în Berlin, Germania, unde acum îşi concentrează majoritatea activităţilor artistice.

Literatura pianistică romantică este una dintre cele mai dificile provocări pentru orice interpret. Poate că din pricina sutelor de abordări pe care publicul le-a audiat de-a lungul anilor, poate dintr-o periculoasă posibilă alunecare într-o zonă în care atitudinea faţă de afectiv, expresie, contemplare, poate degenera în desuet.

Aici se produce diferenţa pe care Cătălin Şerban o aduce în faţa publicului în trei ipostaze majore: cea de interpret al lui Schubert, Chopin şi Skriabin, deopotrivă. Prima lucrare din program, *Sonata în sol major op. 78* de Franz Schubert, o adevărată fantezie pentru pian, îl aşează pe interpret într-o zonă a clarităţii discursului, a unei bune cunoaşteri a elementelor simetrice pe care compozitorul le-a investit în lucrare încă din prima parte. Interpretarea părţii a doua a sonatei demonstrează un dozaj optim de lirism şi tehnică pianistică, cu diferenţieri clare odată cu fiecare modulaţie propusă de Schubert. O combinaţie de solemn şi delicateţe, de fir romantic şi virtuozitate naturală, lipsite total de greutate ori apăsare.

Un altul pare a fi interpretul odată cu cea de a doua lucrare din program, *Sonata nr. 5 op. 53* de Alexandr Skriabin. O misiune mai greu de îndeplinit dar nu imposibilă, interpretarea sonatei într-o singură mişcare pune probleme tehnice dar şi de concepţie în interpretare pe care, însă, Cătălin Şerban le rezolvă cu succes, cu o maturitate deplină în înţelegerea sensurilor muzicale. Dat fiind profilul eminamente romantic al pianistului, ne-am fi aşteptat ca el să aleagă mai degrabă una din primele patru sonate pentru pian de Skriabin. Această a cincea lucrare de acest tip aduce noutate, atât în plan formal dar mai ales structural armonic, demonstrând încă o dată versatilitatea interpretului. De altfel, Skriabin a fost alegerea lui şi pentru bis, de această dată aducând în faţa publicului numeros *Nocturna în fa diez minor*.

Ultima lucrare a fost un filigran muzical oferit de protagonist, o broderie romantică peste construcţia primelor două lucrări din program. Ciclul de 24 de preludii op. 28, de Chopin, a fost interpretat integral, interpretul realizând un tot unitar din cele 24 de mici lucrări scrise fiecare în câte o altă tonalitate, după modelul *Clavecinului Bine Temperat* al lui Bach. Interpretarea delicată dar precisă, cu o construcţie bine gândită a frazelor, a scos în evidenţă puterea de înţelegere a muzicii romantice de care dispune acest remarcabil pianist.

Interpretarea pianistului Cătălin Şerban s-a conturat drept un adevărat exemplu de talent căruia i s-au adăugat mii de ore de muncă susţinută, studiu şi, mai ales, dragoste pentru muzică, toate oferite cu generozitate publicului.

Andra APOSTU

… Şi ce era cu rolul tău, dincolo de reflector…?…

Schiţă de portret „*Anatoly…*"

Dacă din pricina retrăirii maxime a extazului, *Homo Universalis* şi *Homo Ludens* ar fi sortiţi să dispară spre a lua cu ei cinetica acelei vibraţii trăite, atunci vocea planetei ar trebui să dea răspuns direct şi ‚la obiect' rolurilor mitice, tuturor acelor pasionaţi *Ludi Magister(i)* care *i-au furat* abisului subtextul trăirii (şi muririi…) *prin* (*pentru*) artă… Insomnia planetei ar refuza – ori s-ar feri abil – cred, de această provocare;… pentru că planeta trăieşte; ea nu stă să *piardă* cu totul *tempoul* acelei vibraţii şi mai aprinde câteodată voltajul acelui extaz, în noi. Este voltajul prin care ne înghiţim respiraţia, ne uităm unii la alţii fără să ne vină a crede… şi ne uităm mai ales la *urma* ce a devenit din *dâră*, obiect intenţional. Se mai descoperă şi astăzi (dar rar…), blazonul rolului magic, intangibil, respiraţia ‚cu junghi' a unui Hans Sachs, în ciuda scandatei *despărţiri* de cultura *Homo Universalis* şi de injectarea în ea, ca printr-o fantă, a unor „artifficial Helds". Cvintetul „Anatoly" – grupul excepţional de muzicieni din Braşov – poartă acest blazon: *Homo Universalis*. Rămânem ‚încurcaţi' de fiecare dată când apar în scenă, cunoscut fiind faptul că tehnica pe care şi-o *exersează* cu temeritate este nu cea vocală, ci aceea de a sta *deoparte* – fără a voi să afecteze cu vreun gest vreo instituţie artistică; problemele lor (manageriale) nu trebuiesc "rezolvate" cu necesitate aici, la Bucureşti.

Apariţia celor cinci muzicieni: Ciprian Cucu - tenor, Gabriel Baciu - tenor, Andrada Mureşan - alto, Marius Modiga - bas, Ciprian Ţuţu - bariton (ultimul fiind dirijorul Corului Academic *Radio*) în Concertul de Colinde al instituţiei Radiodifuziunii (decembrie 2016) – pentru a da mâna în chip artistic cu colindătorii ţării (văzuţi şi nevăzuţi) – a atins nu numai referenţialiatatea unei poziţii speciale de spectacol, dar în egală măsură a deschis şi *Cartea Şcolii* care a format aceste voci. Interesul privind Şcoala ‚Nicolae Bica' (recunoscută internaţional) este încă timid manifestat la noi, motivul fiind legat cred, de discreţia cu care acesta a clădit-o. Numai premiile I câştigate la festivaluri/concursuri internaţionale cu corul *Camerata Infantis* (despre care Tudor Ciortea spunea: ‚Cine a auzit cântecul acestor copii, nu-i mai poate uita niciodată'), rămân consistente repere în timp. Cvintetul „Anatoly" s-a maturat în creuzetul valoroasei experienţe a Şcolii, unii din membrii săi luând contact cu ea prin liceul şi Facultatea de muzică din Braşov, ceilalţi cântând ani la rând în corul *Gheorghe Dima* al oraşului sub diriguirea maestrului lor. Fondat în anul 2000 la iniţiativa a patru tineri care s-au desprins din corul „Concentus" condus de profesorul Marius Modiga – şi el discipol al lui Nicolae Bica – , ansamblul „Anatoly" a fost cunoscut ca grup vocal mixt, avându-i (până în anul 2003) în componenţă pe Corina Zosim, Andrada Mureşan, Gabriel Baciu şi Ciprian Cucu. Din 2003 până în 2010 grupul şi-a continuat activitatea într-o formulă atipică de trio (alto – Andrada Mureşan, tenor – Gabriel Baciu şi bariton – Ciprian Cucu), fiind foarte cotat de publicul meloman. În această perioadă „Anatoly" a susţinut numeroase concerte şi recitaluri, a realizat imprimări radio şi TV atât în ţară cât şi în străinătate; a înregistrat opt compact discuri ce cuprind lucrări din repertoriul românescşi universal – „Dumnezeiasca Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur" a fost propus în anul 2006 pentru Premiul Academiei Române – , „Divertisment folcloric", „Armonia Crăciunului"; (acestea sunt discuri apărute la ELECTRECORD). Trio-ul îşi extinde formula din anul 2011, cooptând încă doi membri: lect. univ. dr. Ciprian Ţuţu – pe atunci dirijor de cor la Opera Braşov şi cadru universitar al Facultăţii de Muzică din Braşov – şi profesor Gr. I. Marius Modiga, fondatorul şi dirijorul corului „Concentus".

Premiile câştigate începând din anul 2011 la concursuri şi festivaluri naţionale şi internaţionale le-au sporit notorietatea. Medaliaţi la Concursul Internaţional coral de la Tolosa-Spania, 2014 (în finală ajungând doar 6 grupuri vocale de excepţie), reperaţi apoi şi în alte

festivaluri prestigioase, recunoscuţi prin CD-urile pe care le-au editat, prin apariţia pe scenă în sute de concerte, sunt datele de la care pornim. Din anul 2005 grupul

„Anatoly" este membru în „Asociaţia Română de Cânt Coral", membru în asociaţia culturală internaţională „A Coeur Joie", membru de onoare în Asociaţiunea Transilvăneană „Astra", membru activ în „Asociaţia Culturală ANATOLY". În perioada 2009-2012 a susţinut mai multe concerte în compania sopranei Felicia Filip, a baritonului Iordache Basilic, a pianistului Mihai Ungureanu, a violoncelistului Anton Niculescu.

Tipologia ansamblului nu este ortodoxă, ci renascentistă; ea recheamă diversitatea pe scenă, mai ales Cameratele; şi o abia sesizată nelinişte, de ‚nedezlegat', face să vibreze nimbul dramaturgic al acestei epoci. *Tenor I, tenor II, alto, bariton, bas* exista în *Rinascimento* ca patent, accentuând prin interiorizare vocea tenorului I ori nuanţând vocea altistei; chiar dacă subiectul-interpret a rămas multă vreme tenorul, informaţia timbrală s-a convertit pe negândite spre contopire, spre vocea colectivă. Tallis, Byrd, Monteverdi, Lasso, Hassler, Morley, Da Rore, Palestrina, De Morales au întrupat în câteva dintre motetele lor acest *compositum*.

Homo Universalis şi *Homo Ludens* sunt împreună flacăra acestei epoci, iar grupul „Anatoly" nu numai că o întreţine, dar îi şi schimbă culoarea, incandescenţa. *Frottolele*

se regăsesc aievea în umorul şi vioiciunea lor... Şi ce era cu rolul tău, *dincolo* de reflector...?... Se întreabă astăzi, cu o ocheadă *polifonă*, unul pe celălalt... (!) Pe lângă inteligenţă, umor şi starea molipsitoare de bună dispoziţie, datele tehnologice ale metodei-sistem Stanislavski sunt parte integrantă în disciplina Ansamblului. *Cogitatio, cogitatio, cogitatio*... În repetiţii „Anatoly" se auto-educă. Tinereţea scenică afirmată de grup tot timpul, un rafinament scenografic (ca teatru vocal-instrumental ce sparge monocromia) se agregă din observarea de culisă, uneori în nesfârşite nopţi de audiţii;... sau de depăşire a alternativelor. Fiecare îşi concepe responsabil *regia* vocală; cât de organic sunt cântărite aranjamentele în colinde, *barellette*, în Gospeluri!... cele în limbi străine respiră o virtuozitate aparte! *Tellabilitatea* (engl. *Tellability)* pentru „Anatoly" rezidă în *perfecţiune* şi cu asta am spus totul. Nu ne atingem de acurateţea tehnicii şi frazării celor cinci, de tipul repertorial ales, pentru că ar însemna să-i aducem către deformaţiile noastre profesionale: analiza caducă, artificioasă..., competentă' (!)..., şi să-i comparăm cu alţii... Grupul „Anatoly" sunt *LudiMagister(ii)* care, în nepotolite aplauze, pot să dea oricând slice-uri, să ‚schimbe fileul' cu ansambluri de rang; cu *The King's Singers*, *Real Group* ‚*Pentatonix*, *Swingle Singers*, *Straight No Chaser*, *Voctave*, *Home Free*, *Take 6*.

Laurenţiu BELDEAN

Replici consonante: *vibrate!festival Superstrings Orchestra*

Găzduită în modernul şi elegantul Atrium al Bibliotecii Naţionale a României, întâlnirea dinainte de Crăciun a publicului bucureştean cu ***vibrate! festival Superstrings Orchestra*** a beneficiat de atuurile unui cumul de evenimente aniversare care au propulsat concertul susţinut cu această ocazie de tinerii membri ai ansamblului în topul manifestărilor culturale ale finalului de an. Am avut bucuria de a-i revedea, la Bucureşti, pe talentaţii muzicieni Karolina Weltrowska (Germania), Răsvan Dumitru, Roxana Curtgeafar, Andrei Stanciu, Meghan Cassidy (Marea Britanie), Traian Boală, Emma Rotomeza, Matthijs Broersma (Olanda), Andreea Ţimiraş şi Florentina Ciornei, alături de Vlad Maistorovici şi Diana Ionescu, a căror primă apariţie publică în formulă de ansamblu internaţional s-a produs chiar în 2016 – în cadrul concertului ”Ave: Leontina Văduva 30 de ani în muzică", susţinut la Biserica Neagră din Braşov.

Foto: Aurel Vîrlan

Dornici să se afirme în ambianţe scenice bucureştene dar tentaţi, în aceeaşi măsură, de a-şi experimenta potenţialul sonor în spaţii non-convenţionale, violoniştii Karolina Weltrowska, Răsvan Dumitru, Roxana Curtgeafar, Andrei Stanciu, violiştii Meghan Cassidy, Traian Boală, Emma Rotomeza, perechea violoncelistică Matthijs Broersma – Andreea Ţimiraş şi contrabasista Florentina Ciornei, avându-l drept concertmaistru pe Vlad Maistorovici şi, în postură solistică, pe pianista Diana Ionescu, au adus un plus de strălucire serii de 20 decembrie, dedicată totodată rememorării împlinirii a opt decenii de la inaugurarea Muzeului Naţional al Satului "Dimitrie Gusti" dar şi celor treizeci de ani de activitate ai excepţionalei soprane Leontina Văduva.

Leaderul formaţiei, Vlad Maistorovici (şi totodată directorul ***vibrate!festival*** – unul din cele mai tinere dar deosebit de complexe festivaluri internaţionale, organizat la Braşov) a optat, cu prilejul acestui eveniment cultural marcant, pentru un program muzical care să valorifice din plin virtuţile unui ansamblu cameral alcătuit din solişti instrumentişti; în consecinţă, deschiderea repertorială asumată, curajos, de către ***vibrate!festival Superstrings Orchestra*** a acoperit o largă paletă stilistică, dedusă din multiple epoci creatoare.

De la incitanta suită de zgomote citadine inserate de Luigi Boccherini în *Musica Notturna delle strade di Madrid* la rezonanţa consonantei *Simple Simphony* a adolescentului Benjamin Britten, orchestra a parcurs alte trei repere componistice de facturi diferite, sobrietatea simplă dar profundă a *Summei* lui Arvo Pärt demarcând cele două concerte care au reflectat simultan virtuozitatea şi farmecul rostirii expresive caracteristice celor doi solişti: Diana Ionescu (în juvenilul *Concert pentru pian şi orchestră de coarde* semnat de Felix Mendelssohn Bartholdy) şi Vlad Maistorovici (în propria lucrare – *Concert Transilvan - pe teme româneşti din secolul XVII din codicele lui Ioan Căianu*, conturată cu rafinament într-o succesiune rapidă de tablouri de caracter). El însuşi un compendiu de stiluri, inteligent structurat într-o expunere rapsodică succintă, cu nuanţe, pe alocuri, parodice, *Concertul Transilvan* a pus în lumină atitudinea ludică, capacitatea combinatorie şi fantezia coloristică a unui interpret excepţional care în 2003, la 17 ani, devenea cel mai tânăr câştigător din istoria Concursului de Compoziţie George Enescu.

Mulţumiri pentru această manifestare aparte (în miezul căreia soprana Leontina Văduva a oferit tuturor celor prezenţi, cu gratitudine, darul său *live*: un scurt dar tulburător *Pieta*), se cuvin, în mod special, Asociaţiei pentru Muzică, Artă şi Cultură care, alături de Asociaţia Culturală ”Paul Constantinescu", Kaufland România şi Agenţia Metropolitană Braşov au promovat şi sprijinit, propriu-zis, ideea de a prezenta, în două seri succesive – la Bucureşti şi apoi la Braşov – concertul comentat mai sus, ca o virtuală avanpremieră sonoră a celei de-a treia ediţii ***vibrate!festival***, din vara lui 2017!

Loredana BALTAZAR

Lucia di Lammermoor acrobată!... De ce NU?... Dar de ce trebuie?!...

De ani de zile **Andrei Şerban** face parte din falanga celebrilor regizori ai lumii. În teatru sau operă lasă „amprenta” unui creator dezpovărat de prejudecăţi şi canoane, oferind lumii roadele unei imaginaţii debordante, şocante. In privinţa teatrului liric a lăsat montări cu idei sclipitoare, aplaudate unanim, chiar şi de mine, pe viu, la Viena: *Povestirile lui Hoffmann* de Offenbach (cu Domingo), *Werther* (cu Alagna şi Garanca) şi *Manon* de Massenet (cu Alagna şi Netrebko). Îmi sunt vii şi anumite scene din *Turandot*-ul lui Puccini, de la Covent Garden, specatacol vizionat pe DVD. E adevarat însă, că *Oedip*-ul din urmă cu ani şi recenta *Văduva veselă* de la Bucureşti, în care muzica a fost sufocată de numeroasele mesaje politice, m-au ţinut departe de tabăra admiratorilor lui **Andrei Şerban**.

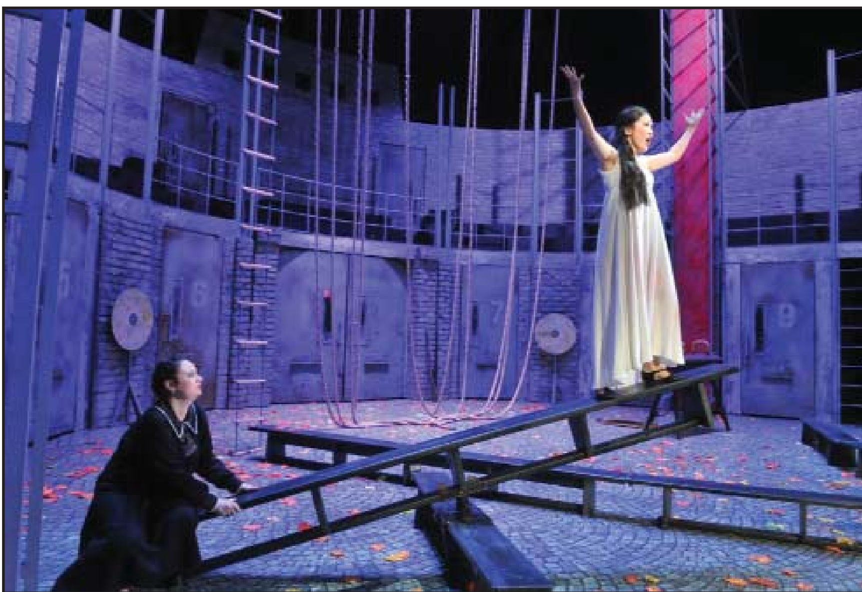
Auzisem de *Lucia* sa pariziană, de controversele iscate acolo, dar am intrat în sală fără idei preconcepute, mi-am impus chiar să gândesc tineresc, să fiu deschisă spre o „cheie” ultramodernă, cu trimiteri atemporale, dar plină de tâlcuri dramatice şi umane.

Aşadar, acel prim **cadru** de cazarmă, sau sală de antrenament, sau închisoare, sau spălătorie, sau spital (căci erau de toate), l-am receptat, cu răbdare, căutându-i rostul (decor **Octavian Neculai**). Într-o astfel de ambianţă şi costumele **Liei Manţoc** erau surprinzător de diferite: soldaţi de tip nazist, bărbaţi în treninguri şi maieuri, servitoare cu boneţele şi şorţuleţ, în timp ce pe platforma superioară, corul asistă la spectacol în ţinută de gală, femeile cu rochii negre şi bărbaţii cu frac şi joben. Jos, unii se duelează, alţii fac gimnastică la cal sau la inele, femeile freacă duşumeaua, altele se spală pe cap sau fac exerciţii la spaliere, o adevărată vânzoleală care ar trebui să sugereze tabăra lui Enrico, fratele Luciei. De ce nu?!… mi-am zis. Doar nu mai suntem pe vremea lui Walter Scott şi nici în timpul lui Donizetti!…

În acest cadru de bare metalice, sfori şi sârme, pârghii, saltele, bănci, paturi suprapuse, cu un fundal de uşi numerotate, îmbogăţit cu un leagăn şi un balansoar, apare diafana Lucia, într-o rochie-cămăşuţă, care, ca un fluturaş, îşi cântă cavatina, fie legănându-se, fie ţinându-şi echilibrul ajutată de Alisa, fie băgându-se sub o masă acoperită cu un văl, alergând, căţărându-se, întinsă la pământ. O, Doamne, cum să mai atingi intonaţia perfectă a broderiilor vocale, cum să respiri unde trebuie sau să omogenizezi culoarea sunetelor?!…Este o soprană de operă sau o acrobată?!… Publicul asistă la acest efort fizic cu inima strânsă. După duetul celor doi îndrăgostiţi (Lucia-Edgardo), petrecut tot printre fiare şi pe pasarele (nu lângă fântâna din grădină cum este în tradiţie) şi scena înfruntării celor doi fraţi (Lucia-Enrico), urmează *Nunta* Luciei cu Arturo. Metoda de convingere a lui Enrico este violentă, bogăţiile oferite de viitorul mire sunt sclipicios de ostentative, pregătirea Luciei pentru festivitate este forţată, iar îmbrăcarea şi machiajul devin groteşti. Într-o lume ostilă şi interesată, candoarea ei este cea mai bună „marfă de schimb”. Apariţia lui Edgardo se face tot pe un pod suspendat, pe care-şi încrucişează spada cu Enrico, deşi mai devreme, Lucia îşi ameninţase fratele cu un pistol. Mireasa îşi ucide mirele într-un cort, se pare, cu un topor, deoarece această armă revine, în scena următoare.

In sfârşit, aria ***nebuniei***, pagina cea mai emoţionantă a partiturii, momentul de bravură al eroinei titulare. Din nou, Lucia este pusă în mişcare. Se joacă cu baloanele de la nuntă, se stropeşte cu apă, se culcă în fân, construieşte ceva cu nişte cărămizi, se împodobeşte cu paie, găseşte toporul, pe care-l izbeşte de un butuc, se caţără, coboară, pentru ca, în final, să ajungă la cel mai înalt nivel, de unde, simulează aruncarea, îngheţând inima asistenţei. Acrobaţie pură. Dar, de ce trebuie pe scena Operei?!…

Am înţeles, într-o lume plină de constrângeri, Lucia este, în sfârşit, liberă. Pentru mine, este însă prea mult, prea şocant, prea periculos, pentru un subiect nu lipsit de romantism şi sentimente fireşti. Nu mai poţi vorbi de *Lucia di Lammermoor* de Walter Scott sau de *Lucia* lui Donizetti, ci de *Lucia* lui Andrei Şerban.

Poate, dacă interpretarea vocală ar fi fost la cele mai înalte cote, această „tiranie” regizorală ar fi fost mai estompată, dar…

După aplauze, cea mai apreciată a fost soprana rusă **Venera Protasova,** o tânără de numai 30 de ani, plăcută şi mignonă, agilă şi curajoasă, care a construit cu minuţie, personajul conceput de regizor. Nu e lipsită nici de calităţi vocale, deşi din cauza efortului scenic, în *cavatină* nu a avut aceeaşi unitate timbrală între grav şi acut, unele note erau puţin sticloase sau mai jos. În scena *nebuniei* a demonstrat însă că este bine pregătită, că are o bună susţinere a frazei, cu flexibilitate şi pianissime remarcabile, într-un arabesc sonor puţin mai simplu decât cel cunoscut de noi. Păcat, de supraacuta finală, mult prea scurtă.

Peste tenorul mexican **Ramon Vargas** (Edgardo), pe care l-am auzit exact în *Lucia di Lammermoor*, la Metropolitan în 1994 (alături de Leo Nucci şi Anne Ruth Swenson), au trecut anii. Vocea şi-a mai păstrat încă armonicele acelea velurate şi calde, dar nu mai are prospeţimea şi lumina începuturilor. În duetul cu Lucia a fost rece, s-a regăsit greu, cu incertitudini intonaţionale şi

vocale emise diferit. Cu excepția incidentului de la sunetul înalt, aria finală ne-a convins însă că rămâne unul dintre cei mai buni tenori ai lumii, care şi-a cucerit faima nu numai prin frumusețea glasului, ci şi prin muzicalitate, stilul rar al belcanto-ului, prin tehnică şi dăruire scenică.

In rolul lui Enrico, baritonul letonian **Valdis Jansons** mi s-a părut cel mai şters vocal şi scenic. Păcat că prezența sa fizică plăcută n-a fost dublată de o interpretare solistică cu aplomb sonor şi implicare expresivă. Cântul monoton, cu acute nesusținute, cu falsuri şi fără accente dramatice, nu i-a conferit o evidențiere în plus la o *carte de vizită* ce cuprinde: *Scala* din Milano, Teatrul *Carlo Felice* din Genova, *Balşoi* din Moscova sau *San Carlo* din Napoli.

Pe basul georgian **Ramaz Chikviladze** (Raimondo) l-am mai auzit şi în Basilio din *Bărbierul din Sevilla*, pe scena bucureşteană, în producția regizorului Matteo Mazzoni. Şi acum, ca şi atunci, s-a remarcat printr-o voce amplă, egală şi o bună proiecție. O mai sensibilă paletă a nuanțelor pentru rolul de prieten şi duhovnic, nu ar fi stricat însă. Dimpotrivă.

O impresie deosebită a făcut **Andrei Lazăr** într-un rol mai mic (Arturo), suficient însă pentru a-i pune în valoare glasul de tenor limpede, luminos, precum şi plăcerea de a sta pe scenă.

Cuvinte bune şi pentru ceea ce i s-a cerut să facă **Soranei Negrea**, în rolul Alisa.

Orchestra din nou a avut probleme, mai ales la compartimentul suflători de alamă. Multe, foarte multe sunete „murdare", atacuri stridente şi necontrolate, în introducere, pe parcurs şi flagrant, la aria tenorului. Chiar nu se mai poate face nimic, maestro **Marcello Mottadelli**? Instrumentele sunt de vină, nu există concentrare sau ce altceva se întâmplă? Toate momentele bune, cu o reuşită armonizare expresivă scenăfosă, cu instrumente soliste atente şi îngrijite (ex. harpa sau flautul), dispar când auzi alte note decât cele scrise, ezitări şi violențe instrumentale.

Parcă nici **Corul** (dirijori **Stelian Olariu** şi **Daniel Jinga**) n-a mai avut unitatea vocală, varietatea de nuanțe şi transparența de altădată. Au fost multe momente în care a acoperit soliştii.

Să fie de vină ziua **de vineri 13 ianuarie**, când a fost programata această premieră?!…

Luminița CONSTANTINESCU

„Liliacul"

Independent din nou, dar încă fără un sediu propriu-zis, Teatrul Național de Operetă ,,Ion Dacian" din Bucureşti şi-a deschis stagiunea cu premiera ,,Liliacul", lucrare care, prin tradiție, se joacă în preajma Anului Nou, dacă nu chiar de revelion. Aşa că pe 30 decembrie, în salonul de recepție a Palatului Parlamentului membrii

Foto: Paul Buciuta

acestei instituții - orchestra, cor, balet, solişti şi personal tehnic -, au evoluat în fața unui numeros şi nerăbdător public, dând viață celebrei operete care din anul 1874, când a fost prezentată prima oara de către însuşi compozitorul ei, Johann Strauss fiul, la Teatrul Național din Viena, încântă şi veseleşte generații după generații ale genului. Mă aşteptam la un spectacol *di granda*, dacă nu similar, măcar asemănător cu ceea ce văzusem în studenție la Opera din Cluj, mai târziu la cea din Bucureşti sau la suratele lor din capitalele lumii, instituții mai conservatoare şi cu siguranță mai respectoase *vis à vis* de original şi aşa foarte bogat în de toate: muzică, balet, poveste amuzantă, decoruri inspirate, costume frumos colorate etc. Dar, din păcate, odată cu ridicarea cortinei, metaforic vorbind, întrucât spațiul desfăşurării spectacolului a fost improvizat, speranțele mele de a asista la o savuroasă comedie, spumoasă, vioaie, strălucitoare şi înțepătoare ca o elegantă cupă de şampanie proaspătă, s-au năruit. Pentru că am văzut doar o variantă ciudată a operetei, o variantă în care regizorul şi scenograful spectacolului, italianul Matteo Mazzoni, tributar unei nefericite mode, a intervenit în povestea cunoscută şi aşteptată, adăugând personaje şi situații scoase din context, ceea ce nu numai că nu a modernizat-o – căci bănuiesc asta i-a fost intenția – ba chiar a aglomerat-o inutil, trimițând-o în desuet şi creând confuzii. Personal, nu am înțeles rostul animatorilor cu mingii de la Circul Globus, ca nici pe cel al actorului Claudiu Bleonț, de altfel o prezență agreabilă, cu recitările-i din poeziile lui Lucian Blaga şi Vasile Voiculescu, cum nu am înțeles nici contemporanizarea costumului îmbrăcat de Ştefan Popov, cel care-l personifică pe Falke, pelerina neagră de liliac, ce semăna mai mult cu Batman, după remarca unor doamne bine din public, şi nici costumele, în general, ce au părut prăfuite şi cu iz provincial. Cât priveşte decorul, el s-a putut doar imagina, din cauza luminilor colorate şi a video-proiecțiilor. Cu toate astea, spectacolul a fost în bună măsură salvat de cântăreții Alfredo Pascu, Doina Scripcaru, Gabriela Daha, Andrei Fermeşanu, Ştefan Popov, ca şi de dirijorul Lucian Vlădescu, care a reuşit prin talent, dar mai ales printr-un efort imens, să țină în mână întreg conglomeratul, conducându-l fără incidente majore de la început până la sfârşit. Şi uite aşa, în loc să asist la un spectacol asemeni unei cupe de şi cu şampanie proaspătă, m-am trezit în fața unei căni cu vin spumos fâsâit. Păcat! În fond, acest teatru are tot ce-i trebuie: artişti talentați (cântăreți, balerini, dirijori, orchestră), ba chiar şi câțiva de care ştiu că au reale abilități manageriale şi coregrafice. E drept, nu au încă sediu. Dar chiar şi aşa, ar trebui cumva să-şi etaleze valorile care în loc să se deprofesionalizeze prin lipsa de activitate proprie teatrului în cauză, să iasă la rampă (fie ea şi împrumutată) cu spectacole reuşite, revenind la forma şi faima excelentă pe care le avea în vremea lui Ion Dacian.

Doina MOGA

Restitutio - Enescu - 100!

...este genericul sub care se desfăşoară – iată, de mai bine de un an! - un extins proiect; este o inițiativă temerară ce vizează readucerea în actualitatea vieții muzicale a întregului complex al preocupărilor enesciene privind structurarea programelor de concert, a concertelor camerale susținute de marele muzician în urmă cu mai bine de o sută de ani; …în țară, la Ateneul Român, sau peste hotare, la Paris, în celebrele săli istorice Gaveau sau Pleyel, spre exemplu.

Aflat în pragul celui de al treilea deceniu de viață, Enescu se manifestă drept un muzician matur condus de responsabilități speciale, atent diferențiate. Era în deplinătatea capacităților sale de muzician performer, de virtuoz al instrumentului său, de muzician concertist apreciat în plan internațional, unul dintre marii violonişti ai timpului; …alături de iluştrii săi colegi de generație, de francezul Jacques Thibaud, de vienezul Fritz Kreisler.

Inițiativa actuală aparține tinerei violoniste Raluca Stratulat, prof.dr., muzician performer şi pedagog în domeniul muzicii de cameră, profesor al Colegiului Național de Muzică George Enescu din Bucureşti. Este o producție festivalieră continuă realizată în colaborare cu Muzeul Național George Enescu, şi se desfăşoară în marea, în somptuoasa Aulă a Palatului Cantacuzino.

I-au stat alături profesori ai Universității bucureştene de muzică, pianista Verona Maier şi violonistul Ladislau Csendes, de asemenea pianistele Eliza Gabriela Puchianu şi Emanuela Profirescu, violocelista Andreea Țimiraş. Important îmi apare faptul că, în realizarea acestui proiect au fost antrenați inclusiv tineri performeri, liceeni de remarcabilă circulație în viața noastră muzicală, violonistul Mircea Dumitrescu şi pianistul Andrei Petrache, liceeni ai aceluiaşi colegiu de muzică, de asemenea foarte tânăra violonistă Maria Crângaşu.

În mod cert, analiza programelor de concert revelează nu numai universul preocupărilor marelui artist dar reflectă în egală măsură gustul publicului european al primelor decenii ale secolului, raporturile – apreciate de Enescu - dintre creația universală şi cea românească, inclusiv locul propriei creații în programele camerale, în cele de recital.

Am în vedere, spre exemplu, cele „16 Concerte istorice ale literaturei violinei" aşa cum este notat pe frontispiciul afişului ce anunță marele eveniment petrecut în „Palatul Atheneului", „8 cu acompaniament de piano" şi „8 cu acompaniament de orchestră". Concertele sunt adresare publicului larg, bucureştean, virtuali şi potențiali melomani cărora le sunt oferite revelații stilistice dintre cele mai diverse; …de la marile creații bachiene, de la cele ale lui Jean-Marie Leclair, Vivaldi sau Veracini, de la miniaturile clasicismului vienez datorate lui Beethoven sau Schubert, la paginile unor compozitori „actuali", cum sunt Camille Saint-Saëns sau Pablo de Sarasate. Afişele epocii ne amintesc că partea pianului a fost susținută de cunoscutul, de loialul colaborator al lui Enescu, muzicianul de mare calitate profesională care a fost Theodor Fuchs.

Cum se poate observa, concertele susținute de Enescu la Bucureşti sau în țară aveau un puternic caracter educațional; urmăreau apropierea publicului nostru de marile valori ale istoriei muzicii instrumentale ce aparțin unor epoci diferite, de la Barocul muzical şi până spre valorile de semnificație ale deceniilor de început ale secolului trecut. Căci apropierea generală față de elementele de specificitate ale artei muzicale se produsese deja, anterior, încă din anii începutului de secol XIX, date fiind numeroaselor turnee ale trupelor italiene de operă; atât în Ardeal cât şi în Țara Românească sau în Moldova.

La Paris în schimb, adresându-se unui alt public, programele de concert dispuneau de o altă structură. In data de 28 aprilie 1904 afişul Sălii Pleyel făcea anunțul unui concert cameral dedicat integral creației lui Johannes Brahms. Marele compozitor german trecuse în eternitate cu mai puțin de un deceniu în urmă; era puțin cunoscut, puțin apreciat în capitala Franței. Enescu nu împlinise vârsta de 23 de ani. Era literalmente adulat la Paris. Colegii săi de recital erau nume grele ale vieții muzicale europene, violoncelistul Louis Fournier, pianistul şi compozitorul Alfredo Casella. De acesta din urmă pe Enescu îl lega o

Trio Stratulat

caldă prietenie. Primele lor simfonii şi le dedicaseră unul altuia.

Recitalul parizian la care mă refer a inclus primul *Trio în si major*, şi sonatele, cea pentru pian şi vioară în re minor, de asemenea cea pentru pian şi violoncel în mi minor.

Amintind acel moment petrecut cu mai bine de un secol în urmă, violonista Raluca Stratulat, violoncelista Andreea Țimiraş şi pianista Verona Maier, au reluat cu sens de adâncă considerație acelaşi program de concert; …în Aula Palatului Catacuzino, sub egida Muzeului Național George Enescu.

Dumitru AVAKIAN

George Enescu şi contemporanii săi:
Leoš Janáček, Karol Szymanowski, Béla Bartók

Ultimul recital, din seria celor coordonate de către compozitoarea Carmen Cârneci, sub egida Muzeului „George Enescu", desfăşurat în Aula Palatului

Cantacuzino, în 12 Decembrie 2016, a meritat pe deplin calificativul de „excepțional" atât în privința alcătuirii programului din trei opus-uri semnate Leoš Janáček, Karol Szymanowski, Béla Bartók, ce au gravitat în jurul lui George Enescu, cât şi în privința alegerii a patru interpreți de anvergură internațională: pianiştii Josu de Solaun (Spania) – Premiul I la Concursul Internațional de interpretare „George Enescu", ediția 2014, şi, de asemenea, autor al integralei operelor enesciene pentru pian, înregistrate la Casa NAXOS - şi Anna Petrova (Bulgaria), şi violoniştii Jesús Reina (Spania) şi Anna-Margrethe Nilsen (Norvegia), cu toții deținători a numeroase premii şi distincții, concertând ca solişti sau în duo în cele mai renumite săli de concert din Europa, SUA, America de Sud, Japonia, în compania unor orchestre, dirijori, instrumentişti la fel de valoroşi.

Ideea de a asocia creații de autori diferiți, din zone geografice diferite, concepute, cu aproximație, în acelaşi interval de timp, are darul de a releva felul în care o anumită orientare stilistică/estetică a iradiat, influențându-le simultan gândirea muzicală - în cazul nostru.

Cele patru lucrări, compuse între 1914-1940, poartă deopotrivă amprenta „şcolilor naționale" – cehă, românească, poloneză, ungurească -, dar şi pe aceea a curentului post-impresionist, cu ecouri puternice până în zilele noastre.

Anna-Margrethe Nilsen, Anna Petrova, Jesús Reina, Josu de Solaun

Scrisă în 1914, *Sonata pentru vioară şi pian* de Leoš Janáček, este o combinație de ritmuri năvalnice, leit-motivice, a căror forță telurică pare să depăşească granițele firii sau, dimpotrivă, să reintre în ordinea ei naturală, prin jocuri ritmico-timbrale cu o stranie coloratură hispano-rusă, cu celule motivice extrase din opera compozitorului, *Katia Kabanova* (în mişcarea a III-a, *Allegretto*), şi cantilene liric-pastorale, de un modalism „stilat" aş spune (în partea a II-a, *Ballada*). Jesús Reina şi Anna Petrova – două temperamente puternice, viguroase - au subliniat cu aplomb şi dezinvoltură rafinamentele sonore extreme ale partiturii.

Suita *„Impresii din copilărie", op. 28* (1940) de George Enescu îmbină spiritul folcloric, la fel de stilizat ca cel al lui Janáček, luciditatea „visării treze", tipic enesciene, tinzând spre atingerea stării de *catharsis*, când reamintirea atinge pragul transcendenței, sclipirile post-impresioniste din secțiunile „Pârâu în fundul grădinii", „Luna pătrunzând prin geam", „Vântul în horn", şi dramatismul aproape violent al unei „furtuni", în egală măsură stihiale şi psihice, care se confundă, în final, cu explozia „răsăritului de soare", totodată înfricoşătoare şi extaziantă. Violonistul Jesús Reina şi pianistul Josu de Solaun au reuşit să pătrundă în culisele acestei muzici feerice şi stranii, cu patos, cu voluptate, cu încântare, armonizându-şi anvergura temperamentală cu bogăția, varietatea şi frumusețea ei intrinseci.

În anul 1915, Karol Szymanowski compunea *Trei poeme pentru vioară şi pian, op. 30*, „Mythes", piesă „favorită, originală ca timbralitate şi tehnică", o muzică superbă, cu modulații şi sonorități transparente, volatile, adesea hipnotice, la vioară, şi arcuiri de fraze elegante, cu arabescuri melodioase şi progresii ritmice filigranate sau mordante, afirmând nu doar influența muzicii impresioniste a unor Debussy şi Ravel, în preajma cărora s-a aflat în mai multe rânduri, dar şi o ciudată filiație cu porțiuni din suita „Impresii din copilărie" a lui Enescu, în special din pasajele secvențelor „Pasărea în colivie", „Luna pătrunzând prin geam" sau „Furtună în noapte". Pe de altă parte, propensiunea compozitorului polonez către artă şi literatură, favorizată de mediul familial, ca şi receptivitatea la noutățile în materie de tehnici componistice, se reflectă atât în selectarea subiectului, ce vizează trei dintre miturile antice greceşti, *Fântâna Arethusei, Narcis, Pan şi Dryadele*, cât şi în limbajul adoptat, bazat pe *glissandi, arborescențe* sonore, de extracție xenakiană, pe *rezonanța armonicelor naturale*, dar şi pe *sferturile de ton* – un alt element atât de frecvent utilizat de către Enescu. Cuplul Josu de Solaun - Anna-Margrethe Nilsen, a avut toate atuurile contrastelor complementare, în cântul lor împletindu-se spiritul hispanic, pasionat, cu cel nordic, rațional, precum focul şi apa, pianistul cântând într-o stare de totală extrovertire, cu anvergură concertistică, iar violonista, cizelând sunetele şi frazele, făcându-le să curgă, purificate, dincolo de propriile lor limite.

Programul Recitalului extraordinar s-a încheiat cu *Sonata nr. 2, Sz. 76 pentru vioară şi pian în Do major* de Béla Bartók, creație din perioada studenției autorului, datată 1922, şi dedicată violonistului ungur rezident la Londra, Jelly d´Arányi. Structurată în numai două secțiuni, *Molto moderato* şi *Allegretto*, Sonata debutează cu o improvizație liberă, în stilul unei *hore lungi*, culeasă din folclorul românesc, căreia Bartók îi adaugă însă unele nuanțe impresioniste. Finalul surprinde prin revărsarea de ritmuri *aksace* de joc diabolic, sarcastic, dar spectaculos, în stilul *toccatei* care va deveni unul dintre elementele motrice virulente, primitive specifice limbajului său componistic. Anna-Margrethe Nilsen şi Anna Petrova au format un duo uimitor! Violonista emitea sunete ce păreau „culese" din zbor, sau *flageolete* de o finețe şi limpezime rar întâlnite, datorită unei tehnici de arcuş neobişnuite: mâna ei părea că nu mai e mână, ci o coardă flexibilă care se modula, neverosimil, odată cu sunetele! La rândul ei, pianista pătrundea intempestiv şi masiv în materia sonoră, aidoma unui sculptor care modelează lutul! Rezultatul? O interpretare memorabilă, un recital memorabil, o memorabilă încheiere de an în Aulei Palatului Cantacuzino, sub oblăduirea tăcută a spiritului enescian!

Despina PETECEL-THEODORU

Corul Astra din Braşov - 30 de ani de activitate sub bagheta lui Ioan Oarcea

Corul de cameră ASTRA din Braşov a aniversat în 2016 30 de ani de activitate prodigioasă desfăşurată dub bagheta dirijorului conf. univ. dr. Ioan Oarcea (din cadrul Universităţii Transilvania din Braşov). Corul a fost înfiinţat în anul 1979 de către prof. Nicolae Bica, eruditul dirijor care a marcat în mod inconfundabil tradiţia muzicală a oraşului-cetate din inima ţării. Din anul 1986, Corul Astra este condus de cel care a condus şi Liceul de muzică (de artă), dar corul a participat în cadrul unor evenimente internaţionale sub baghetele unor conducători de formaţie din Marea Britanie, Elveţia, Canada, Franţa, Japonia, Venezuela.

Corul ASTRA a cântat alături de peste 80 de solişti din întreaga lume, solişti care îşi desfăşoară activitatea pe toate meridianele lumii, din Belgia până în Japonia. Şi mai impresionanată este anvergura prezenţei la festivaluri, concursuri şi reuniuni corale, care însumează peste 100 de evenimente în România, Austria, Franţa, Anglia şi Italia. Parteneriatele dezvoltate de-a lungul timpului au promovat muzica corală şi dragostea pentru arta sunetelor: proiectele culturale au inclus participarea a 46 de coruri din Europa, Canada, Japonia şi Statele Unite, alături de cele 26 de formaţii corale din România.

Repertoriul corului braşovean ASTRA include armonii vocale din cele mai diverse stiluri şi epoci componistice: creaţii corale clasice din muzica Renaşterii şi a Barocului muzical, lucrări din sfera religioasă (promovând trei stiluri componistice: muzica ortodoxă românească, muzica ortodoxă rusă şi muzica anglo-americană), dar şi creaţia corală bazată pe teme folclorice internaţionale şi româneşti, chiar şi muzică de divertisment. Dorim corului Astra un destin artistic îndelungat şi bogat, care să ne aducă în suflet - ca şi până acum - lumina artei vocale la fiecare ceas de sărbătoare.

Petruţa MĂNIUŢ-COROIU

Corul Astra

Spectacol de teatru instrumental la Braşov

Istoria este rotitoare, după cum ştim, aflată într-o mişcare spiralată de eternă revenire pe alte paliere, şi la fel se prezintă în domeniul culturii, în ceea ce priveşte viziunile artistice, ale instrumentalizării acestora, într-o semantică mereu revăzută şi lărgită. În această mişcare amplă se plasează şi teatrul instrumental, care conferă sincretismului primordial al manifestării umanului în plan cultural artistic un conţinut înnoit ca material şi mijloace de exprimare în forme elaborate de expresie. Dintotdeauna, relaţia muzicii cu celelalte arte, şi mai apoi cu montarea scenică, a presupus echilibrări delicate între vârfurile triunghiului artistic *muzică-cuvânt-teatralitate*. Pe acest traseu, puncte importante de referinţă au fost Monteverdi, Gluck, Mozart şi, nu în ultimul rând, Wagner. Cu un concept crucial au contribuit muzicologii americani Elliot Schwartz şi Daniel Godfrey, atunci când au pus în circulaţie ideea *teatrului total*. Gestualitatea, mişcarea scenică a instrumentiştilor, înfrângerea imobilităţii instrumentelor care au devenit quasi-vizualizări ale sunetelor, cu posibilitatea de a-şi orienta spaţial emisia, spaţiul scenic – nu punctul scenic! – fiind o mare cucerire a acestui *tip* de teatru, într-o personalizare plină de forţă dramatică, asociată uneori cuvântului, în montarea specifică teatrului dramatic – cu scenariu, roluri, recuzită, costumaţii, decoruri şi efecte luminoase –, alături de contribuţii ale tehnicii mass-mediei (proiecţii video, suport audio electronic), ş.a. Acest tip de spectacol scenic se ambiţionează să capteze multidimensional publicul, inclusiv olfactiv şi tactil – prin interacţiune cu acesta –, pe traseul către spectacolul total, un moment fiind şi spectacolul ale cărui impresii le împărtăşim acum, în rândurile ce urmează. Un alt element important în noul concept îl reprezintă *compozitorul*. Acesta a depăşit funcţionalismul tradiţional şi fundamental al muzicii în societate – *ritualic-sacral-terapeutic* sau *hedonist* – şi, păşind în sfera lărgită a ştiinţelor secolului XX, şi-a însuşit conceptele şi termenii acestora, adâncind şi lărgind funcţia *cognitivă*. Dintr-un oficiant de ritual ori furnizor al muzicii de divertisment, compozitorul a devenit un explorator al unui univers lărgit, interior sau exterior omului. Din noua ipostază, de *compozitor-savant* (la graniţa artei cu diferitele ştiinţe – fizician, matematician, medic, filosof, ş.a.), acesta a inovat limbajul sonor şi mijloacele de expresie, mulându-l pe noile concepte prin oferirea unui nou orizont cultural, de expresie şi hermeneutic, făcând din muzică un laborator ştiinţific de investigare şi reprezentare a realităţii cunoscute sau doar intuite, nu rareori dificil de înţeles şi de acceptat de către publicul larg.

Un corolar artistic în diferite grade de sincretism, îmbinat cu o sofisticată fundamentare ştiinţifico-filosofică, a fost prezentat publicului braşovean în seara zilei de luni, 28 Noiembrie 2016, la Centrul Cultural *Reduta* din Braşov. Compozitorul şi muzicologul dr. Laurenţiu Beldeanu, lector la Facultatea de Muzică a Universităţii *Transilvania*, a propus un medalion de creator în care a alăturat piese de muzică nouă şi de spectacol de teatru instrumental, totul plasat sub genericul incitant „Let me explain!...”. Titlul incită întrucât, în ambianţa cultural-muzicală de factură dominată de repertoriul clasico-romantic – preponderent pe podiumurile de concert braşovene – un spectacol de o asemenea factură pare insolit, frizând avangardismul, deşi sunt decenii de când muzica nouă şi teatrul instrumental

nu mai constituie o noutate nici pentru finalul secolului XX. Dar tocmai dificultățile menționate au făcut din titlul serii un bun purtător de mesaj privind intențiile muzicianului de a aduce mai aproape de public problematica complexă a concepției sale componistice și a materializării ei sonore. Această misiune, de transmitere către public a ideilor ce-au motivat conceptual piesele propuse, a fost realizată prin dialogul-comentariu – care a punctat desfășurarea spectacolului – susținut de autor și muzicologul și compozitorul dr. Petre-Marcel Vârlan, semnatarul acestor rânduri. Cu toate acestea, considerăm că ar fi fost necesare și pliante-program, care să cuprindă „povestea" detaliată ce fundamentează conceptul artistic al fiecărei piese, astfel favorizându-se o perspectivă completă a actului artistic.

Piesa pentru pian *Gaped voices* (2014), dedicată celui care a adus-o instrumental la viață sonoră în cadrul spectacolului brașovean – pianistul Adrian Suciu – a deschis concertul-spectacol. Pe fundalul tehnicii componistice atonale, cu atingeri post-seriale, urmând modelul de sintagmatizare barocă prin episoade, piesa desfășoară „voci ale psihozei umane care vorbesc fără să deschidă gura, ca într-un acvariu în care «se aude» numai natura vocii, nu și sonoritatea ei" (L.B.). Pianistul Adrian Suciu a interpretat cu acuratețe și expresivitate dialectica contrastelor de registrație, timbralitate, intensitate ori sintaxă sonoră, alternanța delicateții chopiniene și debussyene cu masivitatea rahmaninoviană ori chiar percutantă bartókiană, totul într-o scriitură instrumentală pianistică fără reproș, fapt relevat în cuvântul său și de interpret.

Adrian Suciu

Cea de-a doua piesă, pentru cvintet de clarinete și percuție, a dat tema întregii manifestări. *Let me explain!* (2014) a propus o altă *lectură* a piesei de teatru *The City* (premiera în 2008) de Martin Crimp. Lucrarea este un rezultat al preocupărilor compozitorului privind teatrul contemporan și relația acestuia cu textul literar, cu o anumită regie și variantele de scenariu posibile – *poliscenariu*, cum le numește muzicianul. Se pornește de la „probabilistica" crimpiană a indeterminării în text (scenariu) – imprecizia determinării unui anumit număr de personaje, a numărului de actori, a trăsăturilor chiar esențiale privitoare la sex, naționalitate sau trăsături –, precizarea aspectelor rămânând în sarcina actorilor. Compozitorul vede în abordarea autorului dramatic o apropiere de fizica cuantică, de teoria sistemelor, unde sintagma „«a fi la obiect» devine un exercițiu din ce în ce mai dificil" (L.B.). Concepția muzicii reiese cu necesitate din cea a piesei de teatru, în care un rol aparte îl deține „personajul absent", a cărui „prezență" este intuită „prin desprinderi ori atingeri psihice mai mult sau mai puțin frapante" (L.B.) care descriu starea de spirit a acestuia. Prin urmare, *zgomotul* – care generează propria-i "muzică" – sugerează exact aceste aproximări, relațiile asimptotice în care anumite *adevăruri* nu se pot stabiliza, precum oscilațiile neregulate care îl produc. Acesta ar fi, în câteva cuvinte, un succint extras din narativitatea piesei pe care au însuflețit-o Iulian Rusu și Jenő Izsak (clarinet), Mihai Pintenaru (clarinet piccolo), Bogdan Mavrorean și Marius Oprea (clarinet bas) alături de Ovidiu Nauncef (percuție) sub bagheta autorului. Instrumentiștii au răspuns cu brio solicitărilor instrumentale diverse, precum procedeele moderne sau manevrarea alternativă a mai multor instrumente, fiind puși în situația asumării unor ipostaze multiple, sonore în primul rând, agrementate cu diverse efecte timbrale – inclusiv vocale, de stil *hochetus* –, ritmico-intonaționale, dar și gestuale și de atitudine.

Cea de-a treia lucrare propusă a fost *Stupore. Urmuz... In memoriam* (2016) pentru pian, bandă și un instrumentar nemuzical amplu și variat – denumit de autor *instalație* –, amplasarea acesteia pe scenă necesitând o pregătire laborioasă din partea celui care l-a utilizat, Valentin Cernat contribuind și la selectarea și la conceperea manevrării elementelor componente. Un pseudoparadox îl constituie diferența dintre durata generică de 24 de minute și cea efectivă, de numai 17. Aceasta se datorează începutului încă în pauza dintre părțile spectacolului, timpul pregătirii montării instalației fiind destinat „pregătirii ritualului de *performance*: performerul «intră» în sunetul instalației, cu efect industrial" (L.B.). Și aceasta întrucât în *instalație* își află locul foi de tablă, un spaclu, un fierăstrău, o masă, un lighean plin cu apă și un tricou ud care, după stoarcere este îmbrăcat de *performer*, un *pick-up* ce învârtește pe platan un deodorant în funcțiune și care va excita simțul olfactiv al spectatorilor, câteva butelii de spumă poliuretanică ce este eliberată în câte o pungă atasată acestora, un ventilator, un tub, ș.a. Pe toate le va acționa *performer*-ul, care se deplasează pe scenă și produce zgomote diverse, însoțit uneori de intervențiile pianului preparat.

La pian a evoluat A. Suciu, în ansamblu integrându-se gestual-expresiv și autorul, în ipostaza de dirijor. Nefiind vorba doar de o simplă și convențională omagiere a memoriei scriitorului, Laurențiu Beldean tinde prin această lucrare nu să realizeze o translatare în muzică a limbajului și a semanticii promovate de literat: extragerea din siajul „gestului flașnetar – de rumegare a aceluiași tip de «iarbă» culturală /.../ [întrucât – n.n.] Urmuz stimulează /.../ complexul excentricității – și o regie în care autorul și personajul sunt unul și același lucru" (L.B.). Și, trebuie să recunoaștem, excentricitatea a fost una dintre reușitele momentului muzical.

Tot *performance* a fost și ultima evoluție muzical-scenică, care a avut la bază concepte precum *Via-Negativa*, *Trans-Spectator*, *Uninformed audience* și *Viennese Actionism*, concepte-cheie care se regăsesc și în narativitatea montării precedente. Conceptele au fost preluate de L. Beldean din preocupările de cercetare, dezvoltare și producție ale artelor contemporane ale spectacolului (*http://vntheatre.com*). Spectatorii pot participa efectiv, contribuind la producerea unor sunete și efecte sonore în anumite momente ale spectacolului (*piano as offer*), alăturându-se pentru o unică experiență *performeri*-lor, astfel devenind *trans-spectatori*. La un moment dat, într-adevăr, din public s-a desprins o „spectatoare" – personajul mut interpretat de Diana Diaconescu, care a avut un rol important în semantica lucrării.

Ca orice montare teatrală, şi această piesă beneficiază de un plan regizoral relativ amplu, conform căruia protagoniştii – *oboiul* (Cristina Ordean) şi *trombonul* (Barrie Webb) – au prevăzute mişcări scenice, gesturi şi expresii faciale, scurte enunțuri verbale în limbile engleză şi în germană – alternativ –, intervenții sonore, totul corelat cu momentele partiturii şi decorul simbolic (urme de tălpi pe suprafața scenei, cubul de lemn care adăposteşte pianul, pe a cărui pedală de susținere a sunetului este fixată o cărămidă, puncte luminoase realizate de reflectoare, o barcă gonflabilă ce va fi tractată pe scenă în finalul piesei), toată această recuzită şi desfăşurare muzical-teatrală destinată concretizării lucrării intitulată *De(s)figuration(s). Mal Fünf...* pentru trombon, oboi, piano ofertat, video şi bandă magnetică. Aceasta este o piesă de metalimbaj, care evoluează în limitele unui decor motivațional, pentru a desluşi „acea *voce*” care vorbeşte în capul fiecăruia de-alungul întregii vieți, nedându-ne pace niciodată, şi care este înlocuită cu *Auzirea* şi, în final, cu *Ascultarea* – desluşeşte autorul. Lucrarea fotografiază „prin zoom-uri repetate (şi de-*plasate*) vocea, rătăcirile ei. Ca o jucărie în mâinile unui copil, «dialogul» vocii (umbrele ei), supune *eu sunt-ul din mine* unui foarte puternic virus: al amăgirii; este un dialog reflex, de acumulare de mult «zgomot» în minte (*it is a lot of noise in my head!)*”, dialog „parcă” monitorizat de un program de computer neştiut, creând o «cultură» – a comentariului inconştient (despre lucruri conştiente), bătând moneda (obsesiv) pe un şuvoi de fapte *ireale* - pe care doar vocea aceea «din ruptul capului» (...adică cea *fără de noi*) se grăbeşte să le comenteze” (L.B.). Asocierea dintre mijloacele mass-media şi evoluția scenică şi sonoră conferă lucrării complexitatea care captează toate resursele de receptare senzorială şi de înțelegere ale spectatorului.

Cristina Ordean

Am remarcat jocul protagoniştilor, adevărați instrumentişti - actori, care au arătat dedicație în rolul interpretat. Unele dintre aspectele de atitudine au fost totuşi mai greu de observat din penumbra scenei, insuficient deservită luminos de reflectoare.

Scăderi – nesemnificative însă – au constituit unele modificări *ad-hoc* (reduceri) ale planului regizoral, impuse de situație din cauza disponibilităților limitate ale scenei. Menționăm şi popularizarea insuficientă – în primul rând în mediul tânăr universitar –, datorită unor hiatusuri în comunicare, autorul asumându-şi rolul de producător al manifestării, având ca rezultat prezența restrânsă numeric a publicului, limitat – în principal – la studenții Facultății de Muzică şi prietenii protagoniştilor.

În ansamblu, dincolo de micile impedimente organizatorice, evenimentul a fost o reuşită artistică generală - a compozitorului dr. Laurențiu Beldean şi a invitaților săi -, de noutate absolută, îndrăznim să spunem, ca reală premieră a genului în peisajul cultural braşovean.

Petre-Marcel VÂRLAN

Puritanii, în premieră românească

Deşi începuturile Operei româneşti se leagă nemijlocit de epoca belcanto-ului şi de capodoperele acestui stil, astăzi asemenea partituri reprezintă o raritate în repertoriul instituțiilor de profil.

Se ştie că prima încercare de operă cântată de muzicieni români a propus publicului bucureştean un fragment din *Semiramida* de Rossini, încă în timpul vieții compozitorului, prin eforturile Societății Filarmonice înființate de Ion Câmpineanu.

> “Societatea Filarmonică” a dus mai departe ideile “Societății literare”. Colonelul Ion Câmpineanu era un om bogat, care a sprijinit mult emanciparea culturală a țării. Societatea a înființat o şcoală unde se învăța gratuit muzică vocală şi instrumentală, declamație, mimică, dans, literatură, limba franceză etc. Printre elevi a fost şi viitoarea soprană Eufrosina Popescu Vlasto, ca şi Costache Caragiale.
>
> La sfârşit de an (apoi chiar în mod periodic) elevii dădeau spectacole de actorie, recitare şi fragmente de opere, motiv pentru care s-a închiriat sala Teatrului Momolo. Societatea a avut ca țel înființarea Teatrului Național (de fapt a şi cumpărat locul pe care s-a construit, mai târziu, Teatrul cel Mare).
>
> (…) La sfârşitul anului şcolar 1835-36 (în luna iulie) clasa de muzică a şcolii (profesor J. A. Wachmann) a prezentat prima operă jucată în româneşte de către români: *Semiramida* de Gioacchino Rossini, tot cu d-na Caliopi în rolul titular.
>
> Din păcate motive de ordin politic au făcut ca Societatea să fie dizolvată şi interzisă în ultima parte a aceluiaşi an, întrerupându-se astfel un început promițător de emancipare culturală (Cosma 2001, 114).

Trecuseră doar 14 ani de la premiera mondială a operei *Semiramida*, găzduită de Teatrul La Fenice din Veneția, acest fapt arătând modernitatea repertoriului promovat de români şi sincronismul cu viața muzicală internațională.

Chiar inaugurarea Operei Române a lui George Stephănescu s-a făcut cu o operă care glorifica maniera belcantistă: Linda di Chamounix de Donizetti.

> Prima trupă profesionistă de operă care a prezentat un spectacol de operă (n.a. - în deplinătatea termenului, aşa cum îl înțelegem astăzi.) în limba română a fost cea a lui George Stephănescu, care a jucat la Bucureşti, la 6 mai 1885, *Linda di Chamounix* de Gaetano Donizetti, eveniment care coincide cu punerea bazelor unei instituții lirice naționale, din păcate într-un mod efemer, căci dincolo de succesul avut greutățile întâmpinate au făcut ca această inițiativă să se stingă repede. Au cântat Ştefan Iulian, Grigore Gabrielescu, Dimitrie Teodorescu, Constantin Cairetti, Carlotta Leria, Grigore Băjenaru, tenorul Ion (Giovanni)

Dimitrescu, Maria Sani, Zoe Chrisenghi, în mai multe reprezentații, cu *Faust* de Charles Gounod, *Fra Diavolo* de Daniel François Esprit Auber, Ernani, *Trubadurul* și *La Traviata* de Giuseppe Verdi, *Don Pasquale* și *Lucia di Lammermoor* de Donizetti, în total 18 spectacole (Cosma 2001, 133).

Chiar dacă popularitatea imensă a unor arii și a unor compozitori a scăzut de-a lungul vremii, uneori într-un mod chiar dramatic, pare o idee firească și potrivită reluarea unor titluri care aparțin acestei estetici și acestei maniere, în zilele noastre. Prin urmare, inițiativa tânărului și întreprinzătorului director general Florin Estefan, conducătorul destinelor Operei Naționale Române din Cluj-Napoca, de a prezenta o operă belcantistă, a fost primită foarte bine. Mai ales în contextul în care a ales să abordeze, cu curaj, una dintre puținele capodopere ale

acestui curent nejucate până acum de nicio instituție lirică românească: *Puritanii* de Vincenzo Bellini.

Din "Hronicul Muzicii Românești" de Octavian Lazăr Cosma aflăm că, într-adevăr, românilor nu le-a fost la îndemână această partitură dar, pentru a nuanța puțin adevărul istoric, trebuie observat faptul că publicul nostru a avut șansa să vadă *Puritanii* de mai multe ori, mai întâi la București, prin trupele itinerante italiene conduse de București Maria Teresa Frisch (1842) și de Paul Papanicola (1849).

Din nou se observă cât de "la zi" era repertoriul, premiera absolută a operei lui Bellini având loc la Paris în 1836!

A prezenta astăzi *Puritanii* este un act de curaj. Rolul tenorului este extrem de solicitant, după cum și soprana are o sarcină de mare dificultate. Dacă observația de mai sus se justifică în primul rând prin scriitura foarte înaltă și prin apelarea la acute solicitante, multe și neobișnuit de înalte, lucrurile devin și mai complicate dacă avem în vedere cultura stilistică necesară pentru prezentarea unei asemenea partituri, care are ca fundament cântul legato și știința frazelor cursive, ferite de frecventele respirații pe care în alte partituri cântăreții și le mai pot permite. Prin urmare, este un act de curaj această alegere, întrucât corpul soliștilor români angajați în operele naționale nu prea strălucește în această direcție. Sigur, situația de la Cluj este privilegiată, acolo existând și un tenor cu voce lirico-spintă, precum și o soprană care a dovedit în ultimii ani că este în prima linie atunci când abordează roluri lirice și lirico-lejere. Într-adevăr, prin alegerea lui Cosmin Ifrim și a Dianei Țugui pentru premiera din 11 decembrie partitura belliniană și-a găsit doi soliști cu un bun potențial, mai ales interpreta rolului Elvirei fiind foarte aproape de nivelul internațional la care este firesc și necesar să ne raportăm.

Rezolvarea bună a principiilor stilistice s-a făcut prin apelarea la un maestru italian. Cu fler și cu imaginație, managerul Florin Estefan a pariat pe… un tenor în rolul dirijorului, un tenor celebru, prezent până nu demult pe marile scene internaționale: Giuseppe Sabbatini. Cultura vocalității și stăpânirea impecabilă a tradiției italiene au fost atu-urile care l-au ajutat pe faimosul cântăreț să realizeze o conducere muzicală eficientă, atentă, în spiritul muzicii, sprijinindu-i pe cântăreți și găsind o manieră de lucru prietenoasă dar și concret aplicată la repetiții.

După plecarea oaspetelui italian bagheta va fi preluată în continuare de clujeanul Jozsef Horvath.

Regia aparține maghiarului Andras Kurthy, personalitate cu multe conexiuni cu lumea muzicii, cu studii de muzicologie și cu o practică îndelungată în domeniu. A mai montat în România la Operele din Iași și Craiova, invitațiile anterioare la Opera Națională Română din Cluj nefiind concretizate. Fără să fie un modernist, regizorul maghiar a citit într-o notă mai proaspătă libretul, firul acțiunii și prezentarea scenelor, căutând să evite o montare muzeistică dar fiind, cred, pe placul tradiționaliștilor. Poate că mai mult dinamism ar fi fost în antiteză cu calmul și serenitatea liniilor vocale, însă latura teatral-dramatică a părut palidă, specifică unui regizor de operă din deceniile cuminți ale secolului XX. L-a secondat scenograful Valentin Codoiu, din creația căruia am

remarcat eleganțași farmecul costumelor soliștilor principali, contrastante cu lipsa de atenție acordată personajelor corului.

Revenind la distribuție merită menționată și evoluția bună a basului Petre Burcă, irezistibil în opere comice, bun în sumbrul Sparafucile dar convingător, iată, și într-un rol ofertant din repertoriul de belcanto - Giorgio. Aceeași bună impresie a lăsat și Iulia Merca, în scurtele sale intervenții în rolul Reginei Scoției.

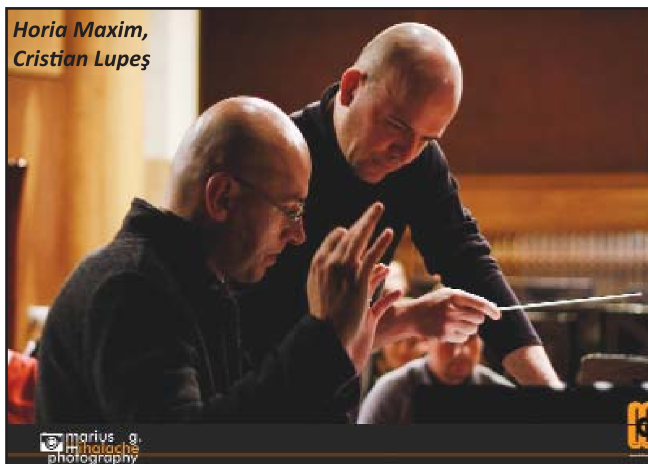
Prin această premieră Opera Națională Română din Cluj aduce nu numai noutate ofertei repertoriale ci și inedit, înscriindu-se acum în istorie prin aducerea pentru prima dată acestei partituri atât de frumoase în portofoliul unei companii lirice românești. Alături de *Lucia di Lammermoor*, prezentă mult mai des pe scenele românești, alături de *Norma*, cândva jucată cu succes în România, Puritanii întregește un trio de capodopere belcantiste și plasează repertoriul nostru într-o firească poziție în care se regăsesc toate marile teatre, care nu evită niciunul dintre stilurile de glorie ale operei în oferta pe care o fac publicului.

C. MIHAI

Concert de muzică românească

Filarmonica „Mihail Jora" din Bacău a ales să sărbătorească *Ziua Culturii Naționale* într-un simfonic cu lucrări de referință ale muzicii românești. Aici, la Sala ”Ateneu”, răsună foarte des sonoritățile muzicii autohtone, tradiție impusă de dirijorul permanent Ovidiu Bălan, care a adus pe scenă selecțiuni din *„Oedip"*- ul enescian, baletele lui Jora, cele mai importante opus-uri ale lui Stroe, Vieru, Niculescu și bineînțeles, pagini foarte recente, unele scrise special pentru *Festivalul Internațional ”Zilele Muzicii Contemporane"*- primul Festival de muzică nouă din România.

În concertul dedicat *Zilei Culturii Naționale* am audiat cele *3 Dansuri românești*, compuse în 1950 de Theodor Rogalski. Câștigător al *Premiului I George Enescu* în 1929, Rogalski a reprezentat cultura română ca dirijor, compozitor și pianist. Suita are la bază teme din folclorul românesc și aromân. *Joc din Ardeal, Gaida* și *Hora din Muntenia* au sunat amplu și luminos, în resursele orchestrei regăsindu-se, parcă, acea tresărire ancestrală a izvoarelor spiritualității naționale.

Horia Maxim, Cristian Lupeș

Dirijorul Cristian Lupeș provine dintr-o familie cu preocupări artistice și, deși și-a început parcursul ca licențiat în fizică și chimie la renumita Universitate clujeană Babeș Bolyai, a urmat cursuri muzicale, ca discipol al prof. Cristian Brâncuși la Universitatea de Muzică din București. Din anul 2001 devine colaborator al Agenției de Impresariat Artistic Artexim, pentru Festivalul și Concursul Internațional “George Enescu“, poziție care îi va deschide porțile afirmării, așa încât în 2012 lansează seria de concerte numită «Laureații Festivalului George Enescu 2011». Liviu Dănceanu – cel care i-a îndrumat și doctoratul – afirmă: ”Dintre tinerii dirijori români, Cristian Lupeș este, fără îndoială, unul dintre cei mai înzestrați și mai capabili de confirmare”. Se perfecționează la *Universitatea de Muzică din Viena,* dirijează la Filarmonicile din țară și se apleacă asupra repertoriului românesc, prezentând fie *Poem bizantin* de Doru Popovici, *Suita ”Munții Retezat”* de Ion Dumitrescu, ori *Dixtuorul* de Enescu. În Bacău, Cristian Lupeș a acompaniat pe Horia Maxim în *Concertul pentru pian și orchestră* de Paul Constantinescu.

Discipol al lui Mihail Jora, Paul Constantinescu – autorul*Oratoriului de Crăciun* și al *Nopții furtunoase* –, a compus *Concertul pentru pian* în anul 1952, lucrare ce a fost apreciată cu *Premiul de Stat clasa I*, în 1954. Interpretul lucrării, pianistul Horia Maxim, îmi mărturisea, la repetiție: îl consider unul dintre cele mai bune, dacă nu cel mai bun concert pentru pian al muzicii românești. Este bine scris, atrăgător și are “lipici” la public. Iar în Bacău e o orchestră foarte bună, orchestră obișnuită să lucreze și să colaboreze cu solistul. Aici, într-o ambianță acustică bună, cu un pian pe măsură, vii și cânți cu plăcere.

Prezent constant pe scenele de concert din România, dar și în străinătate, ca solist ori în ansambluri camerale, Horia Maxim este cotat ca pianist de top al generației sale. Pentru că am amintit de *”Zilele Muzicii Contemporane”*, Horia este prezent aici și la *„Săptămâna Internațională a Muzicii Noi”* realizând prime audiții și înregistrări, precum a fost CD -ul produs în anul 2012 cu *„Concerthymne”* pentru pian și orchestră de Liviu Dănceanu.

Marcat profund de moartea discipolului său, Mihail Jora nota în decembrie 1963: ”să ne desfătăm la gândul că lucrările lui vor rămâne, mai departe, pietre de hotar și că vor fi ascultate de generațiile viitoare cu emoția și cu mulțumirea de a se afla, ca și noi cei de astăzi, în fața unor capodopere scrise, cândva, la începuturile mișcării muzicale românești”.

Poema Română - lucrare de debut a lui George Enescu la *Concertele Colonne* din Paris, a încheiat programul dirijat de Cristian Lupeș – cel care va conduce orchestra băcăuană în septembrie, la *Festivalul Internațional “George Enescu”.*

Vasta experiență a orchestrei filarmonicii “Mihail Jora” în repertorii românești a servit intențiilor solistice și dirijorale, rezultatul fiind o interpretare plină de vivacitate, expresivitate și entuziasm.

În 28 ianuarie sărbătorim nașterea compozitoarei băcăuance Felicia Donceanu - discipolă a lui Mihail Jora, autoarea, printre numeroase lucrări, a unor superbe Lieduri pe texte bacoviene. ”La mulți ani!”

Ozana KALMUSKI ZAREA

Despre înființarea școlilor de dirijat din România

Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea profesorului și dirijorului Constantin Bugeanu, *Revista Muzicală Radio* l-a prezentat în data de 18 mai 2016 în emisiunea „Interpretul zilei”.

Constantin Bugeanu a fost un foarte bun pedagog, preocupat să găsească o metodologie de predare a dirijatului și a exercitat o mare influență asupra unor discipoli cum sunt Cristian Mandeal, Horia Andreescu, Ion Marin și Camil Marinescu. Ca dirijor se remarca printr-o foarte bună analiză muzicală, iar școala lui de dirijat s-a bazat tocmai pe aceasta.

Maestrul Cristian Mandeal afirmă azi: „Eu cred că școala de dirijat din România înseamnă *Școala Constantin Bugeanu* pentru că nu știu să fi existat o altă școală – poate cea a lui Constantin Silvestri de dinainte... Constantin Bugeanu a inventat însă, aș putea numi, un sistem prin care reușea în cele din urmă să scoată dirijori valabili aproape din oricine...”.

L-am cunoscut pe maestrul Constantin Bugeanu numai ca dirijor și am cântat de mai multe ori sub bagheta sa. Dacă azi cineva îl consideră pe Constantin Bugeanu „părintele școlii dirijorale românești”, trebuie să privească și în istoria muzicii românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

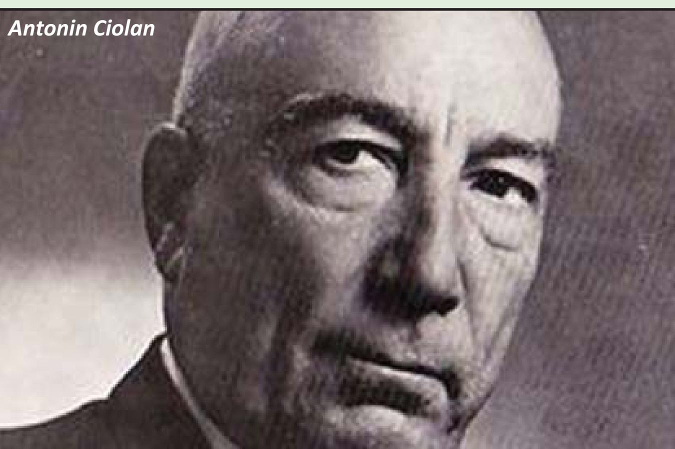
În anul 1909 muzicianul ieșean Antonin Ciolan, din dorința perfecționării educației sale muzicale, și-a îndreptat pașii spre Germania, unde va învăța elementele de tradiție ale vechii școli de dirijat, reprezentate de Arthur Nikisch și Hans von Bülow.

La absolvirea studiilor, în 1913, s-a reîntors la Iaşi, punându-se în slujba vieţii muzicale româneşti. George Enescu şi Antonin Ciolan se situează la Iaşi în fruntea mişcării artistice muzicale. Încă de atunci Antonin Ciolan era considerat unul din marii dirijori ai timpului său.

La Conservatorul de Muzică şi Artă Dramatică din Iaşi, Antonin Ciolan a dat naştere primei şcoli româneşti de dirijat coral şi orchestral, desfăşurând o muncă asiduă pentru formarea tinerilor dirijori.

Într-o scrisoare adresată de George Enescu lui Antonin Ciolan, în iunie 1922, se arată următoarele: „Ţin să spun aici toată recunoştinţa ce o păstrez domnului Antonin Ciolan pentru remarcabila-i activitate artistică, pentru sârguinţa şi devotamentul faţă de cauza muzicală ce-a apărat-o victorios timp de mai bine de trei ani, în capul Societăţii Simfonice ce-mi face cinstea să-mi poarte numele.”.

Între discipolii săi la Iaşi se numără nume ilustre precum: Sergiu Celibidache, Carlo Felice Cillario, Remus Ţincoca, Emanuel Elenescu, Dinu Niculescu, Radu Botez, Florica Dimitriu, Dumitru D. Botez, Anatol Chisadji, George Pascu.

Antonin Ciolan

În februarie 1927 apăruse pentru prima dată la Bucureşti, la Ateneul Român, la pupitrul Filarmonicii, la 26 de ani, tânărul Ionel Perlea. Născut în 13 decembrie 1900 în localitatea Ograda, din părţile Ialomiţei, a făcut de timpuriu studiile muzicale şi s-a perfecţionat la München şi Leipzig. În 1928 îşi începea o activitate de şef de orchestră la Opera din Bucureşti. Din 1935 va lucra şi cu Orchestra Radiodifuziunii din Capitală.

Profesorul Ionel Perlea a condus clasa de dirijat şi de orchestră a Conservatorului de Muzică din Bucureşti, între anii 1938-1944.

Dirijor cu renume european, profesorul Perlea a format elemente valoroase care au activat în cultura noastră muzicală, printre care şi Constantin Bugeanu. După 1944 se stabileşte în Italia, iar în 1949 pleacă în SUA. Timp de 18 ani a dirijat la New York, Cleveland, Baltimore, Detroit, Los Angeles, San Francisco şi în multe alte locuri.

După ce aproape cincizeci de ani a fost factorul activ al vieţii muzicale ieşene, la venirea la Cluj, în 1949, Antonin Ciolan avea o lungă carieră în spatele său şi vârsta de 66 de ani. Magistrul moldovean, cu idealurile împlinite la Cluj, a fost un muzician profund, un cavaler al perfecţiunii, un dascăl crescător de muzicieni, care motiva frazarea, dinamica, alcătuirea formei, articularea, proporţii şi combinaţii sonore.

La Cluj i-au fost hărăzite clasa de orchestră, cea de dirijat de la Conservator şi postul de prim dirijor şi director al Filarmonicii.

Clasa de dirijat a maestrului Antonin Ciolan de la Conservatorul clujean a dat o serie de discipoli: Erich Bergel, Emil Simon, Petre Sbârcea, Hary Béla, Acél Ervin, Miron Raţiu, Szalman Lóránt, Alexandru Munteanu, Kiss Gábor.

Dirijorul Erich Bergel (1930-1998) declara într-un interviu la Radio Cluj, în anul 1992: „Pentru mine, Antonin Ciolan reprezintă o valoare profesională, o valoare umană, etică. El a fost una din personalităţile decisive în formarea mea ca om şi muzician. Îl consider ca un părinte spiritual al meu. Sunt convins că maestrul Antonin Ciolan a fost personalitatea cea mai marcantă dintre toţi dirijorii care s-au născut vreodată pe pământul românesc.”.

Maestrul Sergiu Celibidache îi scria în 14.07.1968: „Iubite maestre, rândurile matale mi-au umplut sufletul de bucurie, numai de ce ai început cu *Domnule*? Mie îmi plăcea mult mai mult când la Iaşi îmi spuneai *drăguţă* şi *măi băete* şi te rog să crezi că nu m-am schimbat. Atunci, ca şi astăzi, gândeam că mata ai fost cel mai mare dirijor român. Cu tot dragul, al matale elev credincios, Sergiu Celibidache.”.

Cea de a doua clasă de dirijat de la Conservatorul de Muzică din Bucureşti a fost condusă în perioada 1951-1958 de dirijorul, compozitorul şi profesorul Constantin Silvestri. Dintre discipolii săi amintesc pe: Mircea Cristescu, Iosif Conta, Paul Popescu, Ion Baciu, Remus Georgescu, Eugen Pricope, Teodor Costin, Grigore Iosub, Sergiu Comissiona, Victor Golescu, Cornelia Voinea, Mircea Lucescu, Liviu Ionescu, Silviu Panţâru, Ioan Ghecenovici.

După dispariţia pământeană a maestrului Antonin Ciolan, la Conservatorul de Muzică „Gh. Dima” s-a continuat tradiţia clasei de dirijat şi de orchestră prin cei doi discipoli: Emil Simon şi Petre Sbârcea. În prezent absolvenţii clasei de dirijat de la Cluj sunt angajaţi la Filarmonica din Cluj, la Opera Română, la Opera Maghiară, la Opera din Iaşi, la Opera din Braşov, la Filarmonica din Oradea, la Filarmonica din Satu-Mare şi unii sunt cadre didactice la Academia de Muzică din Cluj şi la Facultatea de Muzică din Oradea.

După apariţia în *Revista Muzicală Radio* a articolului „Centenar Constantin Bugeanu (18 mai 1916-23 iulie 1998)” am fost solicitat să scriu despre istoricul şcolilor de dirijat din România.

Maestrul Cristian Mandeal a fost întrebat în interviul din 22 august 2007 de Mihaela Timiş şi Eugen Ciurtin: „Ce vă leagă de Erich Bergel?”. „Mă leagă multe... Erich Bergel se detaşa de tot ce îl înconjura. Era o diferenţă de la cer la pământ între el şi oricare dirijor din România. Pentru mine Bergel a fost marele model. De la maestrul Constantin Bugeanu am învăţat cum să gândesc, un tip de gândire muzicală specifică dirijatului. Tehnica dirijorală mi-am făcut-o însă influenţat fiind de mai multă lume, în primul rând de Bergel... În mine se găsesc mai mulţi, între care însă Bergel este elementul esenţial.”.

Mai târziu Cristian Mandeal i-a avut ca modele pe Karajan şi mai ales pe Sergiu Celibidache. Îl putem şi noi astăzi considera pe Cristian Mandeal ca fiind şi discipolul lui Erich Bergel şi al lui Sergiu Celibidache, care au fost şi ei discipoli ai maestrului Antonin Ciolan la Iaşi şi la Cluj.

Am zice că „nimic nu se pierde, totul se transmite în timp şi altora”... În Bucureşti a treia şcoală de dirijat de la Conservatorul de Muzică a fost iniţiată de maestrul Constantin Bugeanu, abia între anii 1967-1976.

Sper ca după lectura acestui text să se înţeleagă corect istoria şcolilor de dirijat din România şi a celor pomeniţi că s-au dăruit unei activităţi menite formării unor generaţii de dirijori, crescuţi într-o anumită disciplină, gândire şi concepţie artistică muzicală.

Gheorghe MUŞAT

Compozitoarea Felicia Donceanu, la ceas aniversar, 85 de ani

"Ce folos o receptură / Cu sticluțe și mojare / Cu remedii din natură / Dacă nu sunt răspândite să le știe fiecare? / Bine-ai spus că de milenii / Grecii-au stat ca temelie / Creatorilor de leacuri / Dar a fost cumva să fie / Ca esențe creatoare / Să primească – ncurajare prin latini / Precum Mecena / Hai să spunem scurt și simplu: Farmaciile Catena!" - Felicia Donceanu, compozitoare

La ceas aniversar, binecunoscuta și apreciata compozitoare Felicia Donceanu a creat *"Ierburi de Leac"*, o fantezie muzicală cu actori, cor și instrumentiști, un fel de *"elixir al inimii"*. Premiera oficială va avea loc pe 26 februarie 2017, la Ateneul Român.

Organizat de *Asociația SmartArt*, *„Ierburi de Leac"* este un vodevil compus special pentru Catena de Felicia Donceanu și conceput ca un *"puzzle"*, în care voci (*All's Choir* - dirijor: Adrian Ionescu, soprană Simona Jidveanu), instrumente (*Trio Mozaic* - Oana Spânu Vișenescu - vioară/violă, Diana Spânu - Dănilă - pian și Emil Vișenescu – clarinet), Lucian Gabriel Danilă (vioară), Maria Amarinei Oțeleanu (violoncel), Ștefania Budd (violoncel) și actori (Anca Sigartău, Mihai Bisericanu și Mihai Gruia Sandu) adaugă *„câte o frântură dintr-o hartă care reprezintă o lume mai bună, mai sănătoasă, mai armonioasă. Ea seamănă cu universul copilăriei si nu este o pură întâmplare, căci toți cei implicați vor să redescopere prin artă elixirul tinereții fără bătrânețe"*. *"Am conceput acest spectacol,* Ierburi de Leac, *cu gândul la potrivirea dintre misiunile noastre:* Catena *oferă leacuri pentru trup, noi aducem leacuri pentru suflet"* – a spus compozitoarea despre acest proiect cultural artistic.

alături de Alin Mânzat

Compozitoare, scenaristă, regizoare și artist plastic, Felicia Donceanu rămâne veșnic tânără, mereu tonică și cu zâmbet de copil și pentru că deține… rețeta - minune pe care ne invită să o descoperim cântată în primă audiție la spectacolul aniversar – *Ierburi de Leac, Felicia Donceanu 85*, de la Ateneul Român. Vodevilul pentru actori și instrumente de percuție este inspirat de rețetele străvechi, de cântece și descântece, adunate toate cu har într-un fel de panaceu universal contra tuturor…durerilor trupului, minții și, mai ales, ale inimii.

"Cu acest spectacol muzical conceput special pentru farmaciile Catena, Felicia Donceanu ne dezvăluie secretul dozei perfecte de armonie și speranță care să trateze tristețile sau alte afecțiuni *mai ușoare ale sufletului. Concept accesibil de artă clasică, spectacolul nostru ce va fi gazduit pe scena Ateneului Roman, prin amabilitatea domnului* Andrei Dimitriu, Director al Filarmonicii „George Enescu", *conține o doză de modernism, bine temperat, care se potrivește clienților farmaciilor Catena, oameni atașați de artă, cultură și valori tradiționale, românești"* – a spus Ligia Necula, Vicepreședinte Asociația *SmartArt* și membră a *All's Choir*. *"În timp, Felicia Donceanu a combinat în creuzetul imaginației ei leacuri muzicale, inspirate de tainice muze cunoscătoare ale naturii... umane. Le-a așezat într-o cutie cu surprize și când toate acestea se vor fi adunat, a chemat artiștii – actori, muzicieni, cântăreți – ca să-i învețe cum să le* administreze, *în doze bine cântărite, iubitorilor de artă. Acum aceștia vă vor invita în Fantasia, tărâmul unde durerile, temerile și grijile dispar*!... *Iată cum vă puteți găsi leacul cu... artă: culegeți din viață cu umor toate momentele frumoase, sănătoase, priviți cu atenție și inocență fiecare culoare, floare, gâză și așteptați cu răbdare anotimpul fructelor coapte. Un echipaj instruit, plin de pasiune, cu năzuințe înalte, așteaptă să se lanseze în această aventură"*.

Felicia Donceanu...

...s-a născut pe 28 ianuarie 1931, la Bacău. Studiile muzicale le-a urmat la Conservatorul „Ciprian Porumbescu" din București (1949 - 1956), unde a studiat cu Mihail Jora (compoziție), George

Ligia Necula

Breazul şi Ioan D. Chirescu (teorie şi solfegiu), Paul Constantinescu (armonie), Nicolae Buicliu (countrapunct), Mircea Basarab (orchestraţie). A fost redactor la Editura pentru Literatură şi Artă (ESPLA) din Bucureşti, secţia muzicală (1956 - 1958) şi la Editura Muzicală, Bucureşti (1958 - 1966). A scris articole şi cronici în Muzica, Contemporanul, Munca, Azi. A susţinut conferinţe, prelegeri, concerte-lecţii, emisiuni radiofonice. A scris texte pentru muzică proprie şi pentru diverse lucrări corale aparţinând diferiţilor compozitori români, scenarii pentru radio şi pentru spectacole muzical-coregrafice si a realizat ilustraţii de cărţi pentru copii. A fost distinsă cu Menţiune specială la Concursul Internaţional de Compoziţie de la Mannheim (1961), cu premiile Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România (1983, 1984, 1986, 1988, 1993, 1996, 1997), Ordinul Meritul Cultural, clasa I (1981), premiul „George Enescu" al Academiei Române (1984). A compus în mai multe genuri, inclusiv muzică de scenă - „Tartuffe" de Molière, 1965; „Măsură pentru măsură" de William Shakespeare, 1965, muzică vocal-simfonică: „Invocatio",

poem pentru soprană, vioară, pian şi orchestră de cameră, text religios şi citate din Ovidiu, 1999, muzică simfonică: „Meşterul Manole", poem simfonic, 1956, rev. 1968, rev. 1977, muzică de cameră: „Inscripţie pe un catarg", baladă pentru harpă solo, 1989; Diptic pentru oboi, clarinet, fagot", 1989; „Lamento pentru soprană, două viole de gamba, clavecin şi percuţie", text religios, 1994, muzică corală, muzică pentru voce şi pian, muzică pentru copii, teatru instrumental pentru preşcolari, teatru instrumental: „Fantasia per piano-forte et cetera, pantomimă pentru pianist şi alţi doi instrumentişti", 1998; „Tablouri vivante pentru voce, instrumente şi dansatori", 1999 s.a.

"Doamna Felicia Donceanu este o sursă permanentă de energie, ca un izvor de munte cu apă limpede care îţi aminteşte să priveşti cerul, să te bucuri de soare şi să asculţi şoaptele sufletului tău. All's Choir *adaugă natural armoniile vocilor umane, ca într-un pastel în care fiecare nuanţă este importantă, pentru că* pictoriţa *Felicia Donceanu a imaginat pentru noi. Culori, flori, fructe şi Retro* Tango, două tablouri în tonuri diferite, unele diafane, pastorale, altele pasionale şi nostalgice. *Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România este partenerul nostru în acest proiect, un spectacol cu muzica unei compozitoare contemporane, într-o formulă de un modernism bine temperat, menită să atragă melomani de toate vârstele"* - Alin Horia Mânzat – fondator *All's Choir*, Preşedintele Asociaţiei *SmartArt*

"(…) este un om frumos, Omul lui Dumnezeu, *dăruit cu har pentru a mângâia sufletele rătăcite prin lumea asta buimacă. O privesc cu drag cum descoperă şi se joacă cu instrumente de pe alte continente, cum se bucură de sunetele lor, cum imaginează, cu îndrăzneala celui care nu se teme de ridicol, poveşti cu leacuri pentru oamenii prea serioşi, pentru oamenii care au uitat de ei înşişi, pentru oamenii care nu au curaj să iubească"* - Ligia Necula – Vice-preşedinte Asociaţia SmartArt.

„*Colaborarea mea cu distinsa doamnă, compozitoarea Felicia Donceanu, a debutat atunci când Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România mi-a recomandat să interpretez muzica dumneaei pentru a continua promovarea muzicii noi şi, totodată, a asigura perpetuarea Studioului de Muzică Veche, a cărui cofondatoare este. Am cunoscut-o personal pe maestră în cadrul intim al casei dumneaei. Apreciez la dânsa naturaleţea în gest, faptă şi cuvânt, eliminarea oricărui protocol rigid care impune uşi de sticlă între diferite generaţii de muzicieni. Îi mulţumesc pentru faptul că mă priveşte ca pe o colegă din altă generaţie, dându-mi posibilitatea şi dorindu-şi ca şi eu să o privesc în acelaşi mod - păstrându-se, desigur, condescendenţa, într-un ambient sufletesc creativ. Din aceste motive, am făcut aproape spontan priză cu Felicia Donceanu"* - Simona Jidveanu, soprană. (Foto: **Cristina Ardelean**)

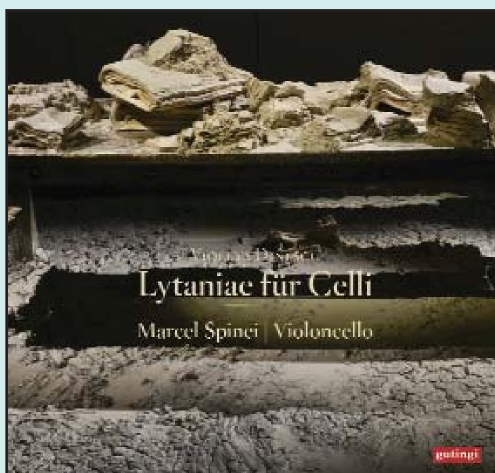
Oana GEORGESCU

”Naşterea” unui Disc: *Lytanie*, de Violeta Dinescu

Spirala timpului conduce implacabil proiecte originare, uneori nebănuite sau doar uitate în spirit, aducând ”neaşteptatul”, indiferent de consonanţele vârstei …

În Universitate, am avut şansa, să studiem violoncelul cu Iuliu Boniş - discipol al lui Pau Casals, Enrico Mainardi şi membru în diverse Trio-uri cu George Enescu, iar compoziţia cu Dumitru Bughici. ”Specialitatea” la catedră a profesorului Boniş erau cele *6 Suite* de J. S. Bach, pentru violoncel. Prin îndrumarea dumnealui, ca student, am beneficiat de tălmăcirea *Suitelor* direct de la şcoala lui Casals şi Mainardi. Am interpretat cele 6 Suite de mai multe ori în concerte la Ateneu şi în afara ţării. Am editat J. S. Bach, *6 Suite pentru violoncel solo*, prezentând şi manuscrisul - cu aprobarea Bibliotecii Naţionale din Berlin - iar lucrările le-am analizat, notă cu notă după manuscris - şi prezentat, 1) aşa cum se cântă astăzi, prin tradiţie, 2) în subsolul paginii, după cum au fost notate de A. M. Bach. Astfel, violoncelistul poate alege interpretarea după manuscrisul lui Bach, sau ”corectat” de tradiţie. A fost o cercetare interesantă, unică în lume.

Încă de pe băncile universităţii ne-am gândit la violoncelul cu 5 corzi, visat de Bach pentru Suita a VI-a şi Sonata a III-a cu pian. Iar la maturitate, după multe aşteptări, am pornit ”facerea” propunerii lui Bach, la construirea instrumentului. Am apelat şi la filosoful şi compozitorul acad. Evanghelos Moutsopoulos din Atena (membru al Academiei Franţei, Greciei şi României) şi împreună, la Centrul de Cercetări al catedrei de fizică a Universităţii din Atena. Dispunerea celor 5 corzi, din care 3 pe partea celor subţiri - pentru a fi mai uşor de acordat, cordarul special pentru 5 corzi, căluşul mai lat şi gros - gândit pentru o presiune mai mare, etc., idei predate în actele de la OSIM, au fost puse în practică la Fabrica de Instrumente Muzicale Reghin, după o atentă evaluare şi studiere a noului tip de instrument. La 24 august 2011, instrumentul a fost terminat. În 11 septembrie 2011, în cadrul Festivalului ”George Enescu” l-am prezentat, interpretând, printre altele, Suita a VI-a de Bach. Televiziunea Română de Stat a înregistrat şi prezentat concertul în reportajele Festivalului, subliniind apariţia şi importanţa ”noului – vechiului” instrument visat de Bach !

După o perioadă, la 4 iunie 2013, Universitatea din Oldenburg-Bremen, ne-a invitat să susţinem un concert cu acest instrument, pentru studenţi şi publicul larg, alături de soţia mea, pianista Sanda Spinei. În cadrul turneului întreprins, cu două concerte la Berlin şi unul la Universitatea din Oldenburg-Bremen, am prezentat lucrări vechi - şi noi, pe violoncelul lui Bach. Deja începuseră să se adune lucrări pe care le-au scris special pentru noi, o serie de compozitori români, germani, italieni, greci şi arabi, precum: Violeta Dinescu, Marcel Spinei, Sabin Pautza, Gabriel Iranyi, Rubert Rainer, Art-Oliver Simon, Roberto Reale, Dimitrios Doulias, Costas Mantzoros, Petros Franghistas, Rami Chahin, ş.a., prezentate în premieră. Compoziţiile au fost adunate, aranjate şi îngrijite (digitaţie, arcuse, etc.) de noi, dar, până azi, nu a fost găsit un sponsor pentru a tipări acest tom...

Interesant este de rememorat o întâmplare din finalul concertului de la Universitatea din Oldenburg-Bremen: am invitat din sală, solişti de la Orchestra Simfonică a Filarmonicii, să testeze violoncelul cu 5 corzi; unul dintre ei a cântat pe instrument, şi a remarcat – către public – *ajutorul tehnic nebănuit al instrumentului în interpretarea celor mai grele partituri orchestrale* …

Colaborarea la Universitatea din Oldenburg-Bremen cu compozitoarea de origine română stabilită în Germania, Violeta Dinescu, Decanul Secţiei muzicale, a fost excepţională. Iar din această conlucrare a apărut lucrarea *Lytaniae*, dedicată nouă. Compoziţia a devenit muzica unui întreg Compact Disc(!), instrumentul parcurgând un drum, de la solo, la orchestră de 53 de violoncele. În preliminarii, la discuţiile jocului ideatic privind această lucrare a participat şi soţul compozitoarei, matematicianul prof. univ. Nicu Manolache, un as al computerului, şi un bun prieten.

Sanda şi Marcel Spinei

După cum declara Violeta, la baza lucrării a stat un fragment din *Codex Cajoni*, folium 191 nr. 439, o anonimă *Litanie*, pe care autoarea a reconstruit-o după ideatica proprie, organizând-o în grupuri sonore de numere prime, în ordine: 3, 13, 17, 11, 1, 31, 23, 5 şi 53 – orchestra de violoncele. Am interpretat lucrarea cu multă plăcere, intrând în modul de ”fiinţare religioasă” a acestei muzici, desfăşurate pe cele aproape 7 octave ale noului-vechiului violoncel al lui Bach... O muzică ce cuprinde frumuseţi şi expresivităţi magice, o trăire lăuntrică mărturisită grav, dăruind oamenilor bucurie şi emoţii ale iniţierii primordiale. De altfel, Violeta mărturisea: *“Pentru mine, a compune muzică este ca o suflare în cuprinsul spaţial al sunetelor...”*

Compact Discul a fost primit foarte bine de muzicienii şi publicul german şi redat de nenumărate ori pe postul naţional de Radio / Deutschlandfunk şi Deutschlandradio Kultur. Muzicologi renumiţi au comentat această apariţie la modul superlativ, discul fiind promovat activ din Germania, Austria, Elveţia, Grecia, până în Australia şi Indonezia...

În mod sigur, această ”re-vieţuire” a violoncelului lui Bach, prin lucrări excepţionale care au fost scrise de: J. S. Bach – Suita a VI-a şi Sonata a III-a, iar în contemporaneitate de: Violeta Dinescu – *Litaniae*, Marcel Spinei – *Suita ”Omagiu lui Bach” op.11*, Sabin Pautza *Lamento e Giocco per Viola Pomposa*, Gabriel Iranyi – *Denkbilder*, Rubert Rainer – *Dialogue*, Art-Oliver Simon – *Kon-Tiki*, Roberto Reale – *Reluctant sounds*, Dimitrios Doulias – *Night winds*, Costas Mantzoros – *Labyrinthos*, Petros Franghistas – *Agathi*, Rami Chahin – *Sparkling Stone*, ş.a., şi se vor mai scrie, va constitui în timp – VIITORUL VIOLONCELULUI.

Marcel SPINEI

Zubin Mehta & IPhO – 80 !

In mod cert, o dublă aniversare a marcat viața muzicală a anului trecut, inclusiv ultimele zile ale lunii decembrie. In primăvara lui 2016, lumea muzicală internațională a marcat împlinirea a opt decenii de viață a maestrului Zubin Mehta; este în continuare una dintre cele mai dinamice personalități ale vieții muzicale actuale. Cum ştim deja, Mehta a acceptat funcția de director onorific al ediției din acest an a Festivalului George Enescu. Aşteptată cu special interes, prezența domniei sale, în luna decembrie, la Tel Aviv, la pupitrul dirijoral a trei dintre concertele Filarmonicii israeliene, a dat un plus de strălucire marelui eveniment privind aniversarea, de asemenea, a 80 de ani ce au trecut de la înființarea acestui ilustru colectiv simfonic.

Pe de altă parte, evenimentul – un impresionant serial de nouă concerte simfonice şi camerale - a găzduit lansarea tânărului şef de orchestră Lahav Shani; este numele celui mai tânăr dirijor prezent în serialul festivalier, în ultima zi a anului, la sediul Filarmonicii, în marele Auditoriu Charles Bronfman. Oportunitatea oferită tânărului artist este una enormă. Lahav Shani este muzicianul unui mare viitor artistic; căci IPhO – Israel Philharmonic Orchestra, este indicativul cunoscut în întreaga lume al unuia dintre cele mai faimoase ansambluri simfonice actuale. Datele importante ale tânărului artist sunt talentul comunicării, consistența expresiei împlinite în spațiile largi ale muzicii, forța adresării; …şi nu în ultimul rând meşteşugul dirijoral stăpânit la nivelul unei siguranțe ce inspiră colectivul orchestrei. In finalul concertului susținut în ultima zi a anului trecut, Shani a prezentat *Suita a 2-a de balet, Daphnis şi Chloe*, de Maurice Ravel. A ştiut a pune în valoare aspectul timbral fabulos, dinamica fascinantă a muzicii, datele caracteristice acestui uimitor aparat orchestral. La 27 de ani, Shani a apărut astfel pentru prima oară în lumina marilor reflectoare ale vieții muzicale. Cu numai câtiva ani în urmă câştigase laurii concursului de dirijat Gustav Mahler. Acesta a fost momentul inițial al propulsiei sale în viața de concert.

Zubin Mehta

Nouă concerte simfonice şi camerale, susținute la sediu, în marele Auditorium Charles Bronfman din Tel Aviv, au marcat evenimentul. A fost, în egală măsură, cum notam mai inainte, o ediție omagială închinată în bună măsură lui Zubin Mehta, numit cu ani în urmă director artistic „ad vitam" al ansamblului.

Dar inaugurarea, în 20 decembrie, a marelui serial aniversar a fost încredințată lui Riccardo Muti şi a cuprins în integralitate programul concertului condus cu opt decenii în urmă, de legendarul Arturo Toscanini. Pe atunci, în perioada mandatului britanic, colectivul orchestral purta denumirea Palestine Symphny Orchestra; a fost precursoarea actualului colectiv simfonic. Programul concertului, cu totul extins, de o alcătuire mai puțin obişnuită în zilele noastre, a cuprins două uverturi plasate în extremele poziții ale serii se muzică, anume celebrele pagini *Scara de mătase* de Gioacchino Rossini şi *Oberon* de Carl Maria von Weber. Programul a mai inclus două simfonii vieneze, anume *Simfonia a 8-a, Neterminata*, de Schubert şi *Simfonia a 2-a* de Brahms, de asemenea două momente de mare deliciu pentru publicul serii, anume *Nocturnă* şi *Scherzo* din muzica de scenă *Visul unei nopți de vară* de Mendelssohn Bartholdy. Şi atunci, la inaugurarea ansamblului, dar şi acum, s-a venit în întâmpinarea gustului marelui public, dar şi a preferințelor unor melomani avizați. Este politica repertorială urmată cu consecvență de toți conducătorii ansamblului. Succesul a fost şi de această dată enorm. Ovațiile au continuat zeci de minute în şir. Implicarea muzicienilor orchestrei şi a dirijorului a fost totală. S-a cântat cum se spune trup şi suflet. Sunetul dar şi acuratețea manifestă în partidele corzilor rămân uimitoare; dată fiind generozitatea expresiei, maleabilitatea timbrală, coeziunea sonoră a întregului ansamblu şi, nu în ultimul rând, cum notam, implicarea participativă a muzicienilor. Iar Muti rămâne artistul care construieşte temeinic şi imaginativ, inspirat, cu totul atractiv, clar şi antrenant, aducând soluții temeinice inedite în opusuri de mare circulație.

În mod firesc, trei dintre concertele acestei ediții festivaliere au fost susținute de maestrul Zubin Mehta însuşi. Prestanța profesională, consistența comunicării au rămas intacte. Neschimbată a rămas şi alegerea repertorială. O întreagă seară de muzică a fost dedicată creației beethoveniene, prioritar celei concertante; au mai fost audiate celebre opusuri ale repertoriului dedicat marelui aparat simfonic, anume *Ritualul primăverii* de Igor Stravinski, nu mai puțin celebrul poem simfonic *Till Eulenspiegel* de Richard Strauss.

În programele sale Mehta menține un util balans repertorial între epoci şi stiluri, între înclinațiile gustului public şi marele spectacol al orchestrei; aspect ce conferă satisfacții atât dirijorului, membrilor formației, cât şi melomanilor. Acestora le-au fost dedicate cele trei opus-uri concertante, *Concertul de vioară* oferit de Pinchas Zukerman, *Imperialul* în mi bemol major, susținut de Murray Perahia, şi *Triplul concert* realizat cu participarea lui Zukerman, a violoncelistei Amanda Forsyth, a pianistului Yefim Bronfman. Domnia sa este maestrul absolut al claviaturii abordate de manieră inspirat academică, cu o deschidere largă, atent diferențiată, spre marile epoci ale literaturii pianului; mă refer la *Concertul al 2-lea* de Bela Bartok, pe de-o parte, şi la *do minorul* beethovenian, pe de alta. Dar Bronfman este cu totul captivant inclusiv în domeniul muzicii de cameră. Când situația o solicită devine leader-ul cuplului; o seară de muzică vieneză, sonate de Mozart, Schubert, Beethoven, a fost oferită în compania lui Pinchas Zukerman, un artist care, deşi se menține pe pozițiile vieții muzicale, aminteşte astăzi perioadele unei glorii apuse.

Evgeny Kissin oferă în continuare un spectacol pianistic ce deschide adâncimi nebănuite în zona spirituală a muzicii; oferă revelații unice atât în repertoriul clasico-

romantic european în lucrări de Mozart, Beethoven şi Brahms, dar şi în repertoriul muzicii spaniole, exaltând spiritul sefard al unei părţi a creaţiei lui Isaak Albeniz. In compania lui Mehta a probat o versiune autentică a romantismului în viziunea lui Rachmaninov, în cel de al doilea concert al său.

Indiscutabil, expresia violonistică este predilectă în spiritualitatea locului, a omului acestor locuri; …atât la nivelul preferinţelor publicului cât şi la acela al identităţii muzicienilor solişti. Cele patru concerte, *Anotimpurile* ale lui Antonio Vivaldi au fost oferite în versiunea a patru virtuozi ai instrumentului, violoniştii David Gerrett, Julian Rachlin, Pinchas Zukerman, Ilya Konovalov; au fost versiuni foarte diferite din punct de vedere stilistic în ce priveşte literatura violonistică a Barocului italian de mijloc de secol XVIII. In partea secundă a aceleiaşi seri de muzică, dirijorul austriac Manfred Honeck a condus realizarea celei de a 5-a simfonii de Piotr Ilitch Ceaikovski.

Dar, în viziunea mea, momentele cu totul atractive ale întregului serial al concertelor au fost cele oferite de evoluţiile unor tineri muzicieni. Pianista Yuja Wang, bine cunoscută publicului românesc, este realmente o prezenţă artistică fabuloasă; este captivantă în mod absolut. In nici un caz nu te poate lăsa indiferent: prin felul cu totul imaginativ în care se exprimă pianistic, prin felul în care păşeşte pe scenă, cum se îmbracă, cum comunică în compania colegilor din echipă. Este o personalitate artistică percutantă dar nu extravagantă; poate cel mult pe parcursul celebrului rondeau mozartian „alla turca” deturnat în formulă jazzistică, moment pe care îl reeditează cu enormă bucurie la cererea insistentă a publicului, pe parcursul numeroaselor sale apariţii pe marile scene ale lumii. Cu prilejul concertului simfonic programat în ultima zi a anului, de altfel ultimul concert al întregului serial aniversar, a avut două apariţii absolut fulminante; …pe parcursul dublului Concert de Şostakovici realizat în compania trompetistului Yigal Meltzer, de asemenea în cadrul dublului Concert mozartian în mi bemol major, susţinut în compania pianistului şi dirijorului Lahav Shani.

Drept semn al continuităţii valorilor, al succesiunii generaţiilor, cum aminteam mai sus, Zubin Mehta i-a încredinţat tânărului său coleg concertul final al festivalului. Momentul mi-a amintit de concertul Filarmonicii bucureştene din septembrie 1964, atunci când foarte tânărul Mehta, artist aflat la acea vreme în

Lahav Shani

spectaculoasă afirmare, a închinat memoriei lui George Goergescu acel meditativ *Adagio* de Anton Bruckner.

De la legendarul Toscanini, în zilele sfârşitului de an 1936, la Zubin Mehta, Riccardo Muti, Manfred Honeck sau Lahav Shani, în zilele săptămânilor trecute, un arc peste timp, peste timpuri, a fost cladit în temeiul muzicii celei mari; …un arc de impresionantă consistenţă emoţională, spirituală, artistică. A fost unul dintre evenimentele muzicale cu totul importante ale anului 2016.

Dumitru AVAKIAN

Pianista Sanda Bobescu – remember

Numele familiei Bobescu a onorat muzica românească începând cu secolul trecut, prin cele cinci generaţii începute cu fondatorul operetei româneşti, Aron Bobescu, fiii săi Emil, Jean, Aurel şi Constantin, nepoatele Lola, Sanda şi Rodica, Mirela. Au continuat tradiţia familiei, strănepoţii Constantin Bobescu jr.,Alexandra Bobescu şi cea mai tânără odraslă, pianista, Charlotte Bobescu – Coulaud. Ataşată afectiv şi artistic acestei familii, Sanda Bobescu şi-a câştigat viitorul în muzică prin educaţia primită de la tatăl ei, compozitorul, violonistul, dirijorul Constantin Bobescu, descoperind capodoperele muzicii sub îndrumarea lui. Afirmarea valorilor talentului de care dădea dovadă i-a netezit calea spre marile personalităţi ale pianisticii mijlocului de secol, domnişoara Florica Musicescu, concertista Silvia Şerbescu, formatoare ale viitoarei sale

cariere, odată cu frecventarea cursurilor de pian la Conservatorul "Ciprian Porumbescu" din Bucureşti. Ca studentă beneficiază, pentru muzica de cameră, de sfaturile profesorilor Mircea Bârsan şi Serafim Antropov, urmând şi calificarea de acompaniator cu maestrul Dagobert Bucholtz. Pe lângă cursurile de la Conservator, Sanda Bobescu frecventează trei ani şi Facultatea de Litere şi Filosofie, având ca profesori pe George Călinescu şl Alexandru Rosetti, cărora le datorează formarea sa culturală.

Paralel cu activitatea interpretativă, Sanda Bobescu a fost un apreciat cadru didactic al Conservatorului bucureştean, din 1959 în 2001, ca acompaniator la clasa de canto, profesor de pian la Catedra de compoziţie şi muzicologie, lector universitar la Catedra de pian complementar a Facultăţii de Interpretare, de asemenea profesor de

pian la Institutul Pedagogic şi profesor de pian principal la Şcoala de Muzică nr. 1 din Bucureşti. Relaţii deosebite, în domeniul interpretativ, au fost susţinute prin realizarea de înregistrări şi recitaluri pentru Radio şi Televiziune (programe cu muzică de Mozart, Schubert, Chopin, Gabriel Fauré, Darius Milhaud, Ravel, César Franck, Skriabin, Paul Constantinescu), precum şi în calitate colaborator permanent al Orchestrei de Studio Radio, ca solist concertist (în repertoriu – Concertul de Schumann, Concertul de Grieg, Variaţiunile simfonice de César Franck, Triplul concert de Bach), invitată fiind şi în stagiunile filarmonicilor din Bucureşti, Iaşi, Galaţi, Botoşani, Bacău, Focşani, Timişoara, Ploieşti, Braşov, Craiova, Sibiu, Satu Mare, Oradea, Arad. Beneficiind de disponibilităţi artistice diverse, Sanda Bobescu a fost, de asemenea, regizor muzical la emisiunea "Teatru la Microfon", colaborând cu prestigioşi realizatori, precum Alexandru Zirra şi Paul Urmuzescu. A susţinut, cu aprecieri deosebite, referate muzicologice şi a realizat Concerte educative în cadrul Conservatorului, a fost membră a mai multor jurii în concursuri de interpretare. Într-un interviu despre cariera sa, Sanda Bobescu mărturisea:

"Muzica a făcut dintotdeauna parte din viaţa mea – de mic copil mă trezeam în sunetele viorii tatei cu ***Ciacconna*** *de Bach,* ***Poemul*** *de Chausson... Am avut apoi privilegiul de a asista la evenimente muzicale excepţionale – mă gândesc la Cvartetele de Beethoven în care tatăl meu cânta împreună cu George Enescu. Contactul cu prodigioşi muzicieni, trăirea şi comunicarea pe care le prilejuia legătura nemijlocită cu arta lor m-au marcat pentru totdeauna şi au constituit momente semnificative ale devenirii mele artistice.*

Aş dori să adaug, ca martor al acestei vieţi bogate de artist, impresiile păstrate în memorie privind interpretările pianistice ale Sandei Bobescu, mulţumirea de a mă fi bucurat de prietenia unui muzician pentru care firescul şi eleganţa erau normalitatea unui comportament uman emoţionant prin căldura cu care ne dăruia iubirea sa, de-a lungul întregii sale vieţi, mai înainte de a ne fi părăsit acum, pentru a asculta muzica îngerilor.

Stelian Olariu, Maestrul

Pentru orice iubitor al spectacolelor de operă, dornic de a trăi satisfacţia performanţelor de interpretare, numele lui Stelian Olariu a fost un exemplu de dăruire în slujba artei muzical-scenice. Cine l-a cunoscut în stagiunile de operă, a avut mereu satisfacţia de a constata exemplara pregătire a fiecărui titlu, capacitatea de a vedea cum se realizează stiluri şi cum se cultivă muzicalitatea fiecărei partituri. Am simţit o mare tristeţe, în momentul în care am înţeles forţa destinului care ne-a despărţit de maestrul Stelian Olariu, nume de glorie al artei muzicale naţionale, a cărui existenţă s-a desfăşurat sub o singură arcadă temporală; timp de jumătate de secol, maestru dirijor al coralei Operei Naţionale Bucureşti. Nu ne consolează faptul că anii s-au adunat, incredibil de mulţi, până într-o seară de duminică, în care Maestrul s-a stins din viaţă la vârsta patriarhală de 88 de ani, din care 55 i-a dăruit muzicii corale, în slujba ONB. Pentru mulţi dintre noi, numele Stelian Olariu a devenit sinonim cu evenimentul muzical perpetuu al spectacolelor lirice pe scena de operă. Evenimentele sunt cuprinse în desăvârşita manifestare a unei vocaţii de unică semnificaţie. Maestrul Stelian Olariu numea cu mândrie această activitate, reunind printr-o muncă fără preget valori umane şi artistice: „Spectacolele mele!". Vorbind cu marele artist despre marile sale realizări, ca înfăţişare şi comportament apărea blând şi cumpănit, răspunsurile sale erau clare, exacte şi expresive. Tot latura umană dezvăluia, în căutătura ochilor săi sfredelitori, un avertisment care tăinuia asprime, o controlată exigenţă, o experienţă dincolo de care nu se poate trece. Colaboratorii săi ştiu aceasta. Blând şi pretenţios, Stelian Olariu a cântărit mereu modul în care se impunea, se putea face ascultat de un om sau de mulţimea umană a unui cor de proporţii ample. Valorile artistice? Iată un domeniu fastidios, bogat în realizări extrem de diverse, trăite în lumea capodoperelor sau primelor audiţii. În spectacolul liric, maestrul de cor este „omul din umbră", observatorul care dă, din culise, indicaţii de frază, de intrare, de expresie cântăreţilor din corul aflat pe scenă. Înainte de fiecare spectacol, există un şir de etape succesive, o muncă numită succint „repetiţii", împreună cu cei pentru care este educatorul instrumentului viu cu care lucrează. Nu am avut niciodată prilejul de a urmări drumul parcurs de Stelian Olariu de la iniţierea studiului unui proiect interpretativ la încheierea lui, când corul participă cu succes deplin la fiecare performanţă realizată. Memoria scrutează trecerea timpului – şi peste o jumătate de veac înseamnă mult! Să ne reamintim cât de des am avut impresia că acest cor este... un solist cu mai multe glasuri, dar cu o singură inimă, o singură trăire. Corul cântă în spectacol aflându-se mereu sub gestul dirijorului cu care a lucrat. Acest gest se imprimă în evoluţia sa şi, ca spectator, am învăţat să mi-l imaginez. Deja de multe generaţii Stelian Olariu a fost martorul istoriei corului Operei. La o întrebare pe care i-am pus-o, privitoare la marele număr de corişti cu care a lucrat, dacă pe toţi i-a ascultat şi i-a ales, Maestrul mi-a răspuns simplu: „Pe toţi". Stelian Olariu le-a fost profesor, corepetitor, formator şi conducător, uneori părinte. Aşa cum nicio seară de operă nu seamănă cu alta, nici creaţia lui Stelian Olariu nu a fost pândită de rutină. Arta sa rămâne un unicat în istoria muzicii noastre. În seara aniversării celor 88 de ani, toamna trecută, artiştii Operei Naţionale, solişti, corul, orchestra, directorul general Beatrice Rancea, publicul din sala de spectacol i-am dorit un drum luminat, spre bucuria noastră, spre admiraţia şi preţuirea contemporanilor care, seară de seară, îl ovaţionează. A urmat însă ultima cădere de cortină, liniştea care ne face să regretăm despărţirea de acest mare Om şi Artist al României.

Pagini de Grigore CONSTANTINESCU

Musical de Roman Vlad: „Chirița la Iași", cu Stela Popescu

Primul spectacol eveniment al începutului de Stagiune 2017 (la mijlocul lunii ianuarie!) la Teatrul „STELA POPESCU" (Director General și Fondator Smaranda Oțeanu Bunea) a fost o premieră: musicalul *„Chirița la Iași"* de Roman Vlad (adaptare după piesa lui Vasile Alecsandri), în regia lui Dan Tudor.

Sala Mare a Palatului Național al Copiilor a fost neîncăpătoare pentru sutele de copii însoțiți de părinți și bunici, dornici la rândul lor să o vadă pe Stela Popescu în rolul celebrei Chirița. Coregrafia aparține lui Ștefan Soare, iar scenografia Vioricăi Petrovici care este și directorul de imagine al celei mai noi instituții de cultură (pentru copii și tineri) a Bucureștilor.

Din distribuție fac parte Daniel Filipescu, Andrei Lazăr, Andreea Blidariu, Ștefan Popov, tinerii soliști Bogdan Șerban și Jennyfer Dumitrașcu, Marian Marinescu, Raluca Straia, Florin Bala, Ramona Olteanu, Adrian Dima și mulți alții.

„Muzica originală și ecourile partiturilor lui Alexandru Flechtenmacher (autorul versiunii clasice a musicalului *„Coana Chirița"* – n.r.), *un spectacol muzical cu o mișcare scenică alertă, cu pedală pe comicul de situație, cu elegante și pline de vervă dansuri de epocă lansate de Baletul Teatrului, costume fastuoase și decoruri sugestive compuse de* Viorica Petrovici – *acestea sunt ingredientele de succes ale primei premiere din noul an în care strălucește din nou* STEAUA *noastră dragă, Stela Popescu!"* – a spus Smaranda Oțeanu Bunea. *„Toată suflarea artistică a teatrului nostru este captivată de această savuroasă poveste, de ritmul și pitorescul desfășurării regizorale, de energia pozitivă, culoarea, virtuozitatea, inspirația care au cucerit deja publicul!"*

„Chirița la Iași" este o producție muzicală de excepție, cu succes garantat, un spectacol care va avea cu siguranță un parcurs de zeci și zeci de reprezentații!

Încă de la lansare, Teatrul „STELA POPESCU" și-a propus și a reușit să cucerească tinerii cu musicaluri, spectacole folclorice incendiare, gale de dans și de muzică ce promovează hituri de ultimă oră. Chiar de la primele reprezentații (din iunie 2016), musicalul *"Aladin"* al aceluiași tânăr compozitor de succes Roman Vlad a fost ovaționat de mii și mii de spectatori, asemeni titlurilor stagiunii trecute – *"STELA și prietenii ei"* (Trofeul Festivalului Românilor de Pretutindeni "ROMANIMA" de la Nürnberg, Germania 2016), *"Romania Magic Country"* (feerie folclorică), *"Festivalul Cântecului care face minuni"*, Gala *"Secretele Hit-urilor"*, *"Competiția Șlagărelor, Competiția Vedetelor"*.

Smaranda Oţeanu Bunea

După *"Chiriţa la Iaşi"* vor urma imediat premierele spectacolelor de balet *"Harap Alb"* (balet academic) şi *"Şeherezada"*. Pentru 2017 Teatrul „STELA POPESCU" anunţă 15 *„titluri"* şi 12 premiere! *"Deşi am început Stagiunea în septembrie 2016, doar la câteva luni de la instituţionalizare, am intrat în 2017 cu un portofoliu consistent: 7 titluri, 7 premiere şi 3 distincţii internaţionale - Trofeul "ROMANIMA" - Festivalul Românilor de Pretutindeni de la Nürnberg, Placheta de Onoare de la Veliko Târnovo - Bulgaria, Grand Prix – Viena Stars, Austria, două programe educaţionale şi două festivaluri itinerante"* – a spus Smaranda Oţeanu Bunea... *"Nu sunt statistici oarecare, ci evenimente aplaudate la Sala Mare a Palatului Naţional al Copiilor de mii de micuţi melomani, în turnee din ţară, dar şi în străinătate. În scurt timp,* TSP - Teatrul STELA POPESCU - *şi-a câştigat un public fidel şi mii de fani care vor să fie prezenţi la toate evenimentele noastre. Lumea grădiniţelor este încântată în special de balete, de dansuri, iar elevii şi tinerii aplaudă ritmat cupletele din musicalurile* Aladin, Coana Chiriţa, *pe inegalabila Stela Popescu, melodiile populare şi hit-urile de ultima oră, dar şi crochiurile dansante, pline de virtuozitate..."*.

Cu siguranţă, că Teatrul „STELA POPESCU" îşi va continua succesul în stagiunea 2017 – 2018, cu zeci de reprezentaţii la Palatul Naţional al Copiilor, cu premiere inedite, cu turnee în ţară şi în străinătate, cu premii şi trofee care vor răsplăti munca, dăruirea şi talentul. (Foto: Mihai Cratofil)

Oana GEORGESCU

Stela Popescu şi regizorul Dan Tudor

Crezul lui Gheorghe Zamfir

Cunoscut ambasador cultural al României pe cele cinci continente, maestrul **Gheorghe Zamfir** (cu 300 de lucrări în stil folcloric, simfonic, cameral, sacru, vocal simfonic, variété şi modern), interpret de geniu la **naiul sfânt**, compozitor şi dirijor, pictor, scriitor şi poet, a lansat la Muzeul de Artă din Craiova cartea „GHEORGHE ZAMFIR SAU NAIUL FERMECAT" - scrisă de prof. univ. dr. Ion Deaconescu. În confesiunea de credinţă, artistul spune:

„Naiul este instrumentul primordial, cel cu care s-a început sunetul terestru, instrumentul de graţie al stării întâi. Nu poate fi înţeles decât ca instrument al divinităţii şi al suflului creator, instrumentul DIVIN! Cine-l percepe altfel comite o greşeală majoră. Faptul că a fost tratat diferit duce la o greşeală ireparabilă de ordin terestru şi planetar, greşeală de neiertat.

Omul se înfundă într-un domeniu banal, vulgar, în domeniul păcatului. În orice notă naiul poate fi rugăciune, poate căpăta valenţe celeste. Pentru acest lucru cel ce cântă la NAI trebuie să fie flacără, să ardă ca o torţă, să se mistuie ca un gigantic foc! El este elementul sonor cu cea mai colosală combustie în sunet, care poate fi trăită în funcţie de starea inimii şi a înţelegerii raportului între OM şi DUMNEZEU. Nu există altă alternativă. Cine-L scoate pe DUMNEZEU din acest raport n-a înţeles sensul vieţii: E un ratat!

Din 2000 de naişti câţi cântă astăzi pe Terra, nimeni n-a înţeles adevăratul sens al NAIULUI, al adevărului. În 1968-1970 eram singurul naist concertist din lume. Azi s-au deversat pe pământ cârduri şi cârduri care nu spun nimic. Între ei şi ADEVĂR sunt 7 ani lumină, căci ADEVĂRUL este cu totul şi cu totul în altă parte. Mai pot cânta, căci timpul există şi nu vor găsi nimic. Restul e iluzie, INIMĂ şi DUMNEZEU pentru că EL este inima noastră, viaţa, pulsul, trăirea".

Marin VOICAN-GHIOROIU

Prestigiu

Amânat anul trecut din luna iulie în septembrie, **„BUCHAREST JAZZ FESTIVAL”** (ajuns anul acesta, după calculele mele, la ediția a XVIII-a – prin timp funcționând sub diverse titulaturi), amplă manifestare organizată de **ARCUB / Centrul Cultural al municipiului București** de sub egida **Primăriei capitalei**, a vizat finalități artistice ambițioase, cele mai multe împlinite. Cei peste 7.000 de spectatori aflați sub cerul liber în piața „George Enescu” în fața scenei special instalate, în serile de 21, 22, 23, 24, 25 septembrie 2016, plus aceia prezenți la atât de incitantele ***evenimente conexe*** derulate în perioada 19–25 septembrie la **Hanul Gabroveni,** noul sediu al **ARCUB,** (la ora 19 în seara de 19 septembrie – deschiderea oficială a **Festivalului**, vernisajul expoziției „Musical Body Sounds” ce a reunit valoroase producțiuni de artă fotografică sub autograful târgumureșanului **Jakab Tibor** și tot acolo conferința cu tema „Jazz Hot: O prezență esențială în istoria jazz-ului” susținută de **Michel Antonelli** invitat din Franța; iar în celelalte zile, expunerile, recenziile de carte și de disc, jazz pe film, workshop-uri și masterclass desfășurându-se de la ora 12), au certificat prin nedrămuite ropote de aplauze reușita acestei veritabile sărbători muzicale!

Date fiind limitele de spațiu tipografic, mă voi referi efectiv doar la patru cele mai semnificative, mai valoroase dintre cele unsprezece recitaluri desfășurate la asfințit pe scena din piața „George Enescu”. Astfel, înzestrata muziciană clujeană **Elena Mîndru**, vocalistă de incontestabilă clasă, compozitoare, manageră de label discografic (deținătoare a numeroase premii de creație și interpretare, susținătoare a peste 400 concerte în toată lumea), împreună cu soțul ei, tânărul pianist și compozitor finlandez **Tuomas Juhani Turunen**, soliști însoțiți de admirabilul **Jyväskylä Big band** din Helsinki, au dat măsura reală a disponibilităților lor aparte printr-un program incitant de jazz contemporan cuprinzând în majoritate interesante, insolite compoziții ale protagoniștilor.

Dan Ionescu

Timișoreanul **Dan Ionescu**, evaluat timp de mulți ani drept cel mai bun ghitarist român de jazz, activ sideman dar și lider pe la mijlocul anilor `90 al grupului **„Electric Version”**, s-a impus în ultimele două decenii ca o prezență constantă, apreciată, pe scena de jazz din Toronto. Lăsând o notabilă impresie prin recitalul oferit în seara de 22 septembrie în line up de quartet, cu canadienii **David Restivo** - pian, **Jim Vivian** - bass și **Kevin Dempsey** - baterie, recital ce a inclus compoziții originale ale ghitaristului, **Dan Ionescu** a fost îndelung aplaudat și în formulă de duo, ghitară și pian, joi 23 septembrie (ora 12 la sala mică a Hanului Gabroveni), în calitate de susținător al atractivului workshop „Jazz beyond Lingua Franca”.

Devenit odată în plus faimos prin publicarea cărții „Effortless Mastery. Liberating The Master Musician Within” (tradusă și în limba română sub titlul „Măiestrie fără efort. Eliberarea maestrului muzician lăuntric”), pianistul și compozitorul american **Kenny Werner** – despre

Kenny Werner

care **Quincy Jones** afirma „360 de grade de suflet și știință într-un singur om. Genul meu de muzician” – a impresionat asistența în dubla ipostază de lider al unui trio instrumental incredibil de sudat și de interconectat ca îngemănare a ideilor muzicale spontane, evoluând în seara de 24 septembrie într-un memorabil program de creații proprii (coechipierii săi fiind redutabilii **Art Hoenig** - baterie și **Johannes Weidenmueller** - contrabass) iar la orele prânzului în aceeași zi, el devenind corifeul extraordinarului masterclass „Effortless Mastery with **Kenny Werner**”. Vorbim desigur, despre un punct culminant sub aspect valoric și al raportării vădite la specificul real al jazz-ului contemporan!

Demn exponent al diasporei române de jazz, saxofonistul, clarinetistul, compozitorul, liderul de grupuri interpretative, producătorul și energicul promotor al vieții muzicale de gen **Nicolas Simion** s-a întrecut pe sine în ultima seară a festivalului, urcând pe podium în echipă de sextet instrumental internațional (alături de saxofonistul **Nicolas Simion**, trompetistul polonez **Piotr Wojtasik**, pianistul olandez **Mike Roelofs**, contrabass-istul american **Chris Dahlgren**, bateristul croat **Kruno Levačić** și ghitaristul nostru **Sorin Romanescu**), concretizând sonor creația proprie cu care a câștigat Concursul de compoziție **„New Jazz Works 2016”** organizat sub egida festivalului bucureștean.

Gustate de public au fost deopotrivă aparițiile celorlalți invitați: **„Bega Blues Band”** – reprezentativ grup timișorean cu peste trei decenii de activitate, animat și condus de neobositul bass-ist, violonist, compozitor, aranjor și profesor **Johnny Bota** (cu **Maria Chioran** - vocal, **Mircea Bunea** - ghitară, **Lucian Nagy** - saxofoane, instrumente de suflat, percuție, **Toni Kühn** - claviaturi, melodica, ghitară, **Lică Dolga** - baterie). cu un program bazat îndeosebi pe inspirate creații originale; Trio-ul **Decebal Bădilă** (ghitară bass) / **Petrică Andrei** (pian) / **Vlad Popescu** - baterie, cultivând cu strălucire secvențe de jazz modern dominate de virtuozitate; captivantul tandem multi-instrumental **Mino Cinelu** (muzician francez cu părinți originari din Martinica) / **Teodosii Spasov** - specialist în caval, din Bulgaria, promotori ai unor sonorități pline de culoare și sugestivitate, cu influențe ethno, cei doi susținând pe lângă recitalul propriuzis și un inedit workshop raportat la muzica lor; **„Jazz Syndicate”** – un cvintet instrumental cumulatt anume spre a evoca realizările de excepție ale celor doi iluștri părinți ai jazz-ului modern, **Charlie Parker** și **Dizzy Gillespie**, ambianța de intensă creativitate fiind alimentată grație măiastrelor improvizații ale trompetistului **Sebastian Burneci**, ale saxofonistului **Cătălin Milea**, ale pianistului **Petrică Andrei**, ale contrabass-istului **Adi Flautistu** și ale bateristului **Laurențiu Zmău**; Quartetul celebrului instrumentist indian **Trilok Gurtu** (cu **Tulug Tirpan** - pian, **Frederik Köster** - trompetă și **Jonathan Ihlenfeld Cuniado** - bass) a cucerit prin vitalitatea și policromia timbrală ale tălmăcirilor imaginate de unul dintre cei mai pregnanți inovatori în arta percuției; în sesizabilă ameliorare conceptuală și formală – grupul **„Azara”** al tânărului și talentatului pianist **Sárosi Pėter**, cu **Gábor Szabolcs** - saxofon, **Gyergyai Szabolcs** - bass, **Pál Gábor** - baterie, solistă vocală fiind **Tasi Nóra**. Întrucâtva dezamăgitoare apariția vocalistei de culoare **Lisa Simone**...

Nicolas Simion

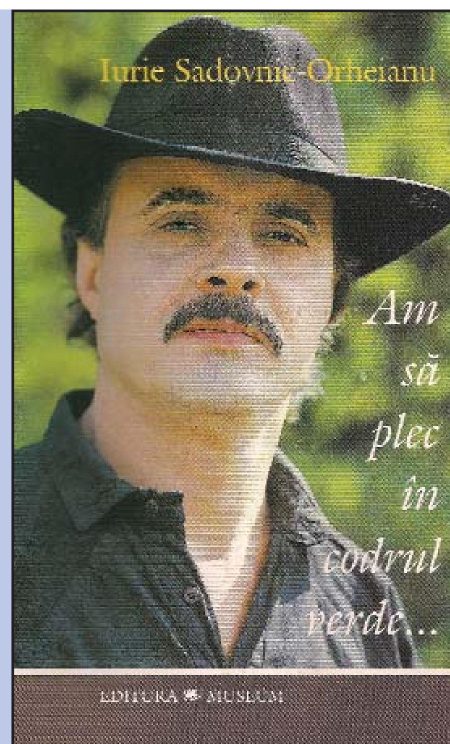
Pe lângă ***evenimentele conexe*** deja amintite, se cuvine să relevăm celelalte charismatice întâlniri de la ora 12 la Hanul Gabroveni, purtând genericele „O viață pentru jazz: **Johnny Răducanu**” (autor subsemnatul), „Jazz-ul dincolo de scenă” - recenzii de carte și disc de jazz (moderatori **Virgil Mihaiu** și **Doru Ionescu**), „Jazz On Film” (pelicula „Low Down” a regizorului **Jeff Preiss**).

Echipa organizatorică deosebit de eficientă sub conducerea managerială a **Mihaelei Păun**, colaborând în bune condițiuni cu un nou curator – vocalista **Teodora Enache**, au asigurat o derulare fluentă, oportună, lipsită de inadvertențe, aptă a valoriza calitatea selecției adecvate a invitaților. Felicitări și pentru designul și condiția grafică a afișului, ca și pentru consistența programului de sală. A fost, neîndoielnic, **Festivalul de jazz** cu durata cea mai extinsă – șapte zile – din jazz-ul autohton al anului de grație 2016! (foto: Lucia Simion)

Florian LUNGU

Iurie Sadovnic: „Am să plec în codrul verde...”

Compozitor, poet, chitarist, Iurie Sadovnic este unul dintre cei mai importanți artiști basarabeni, Anastasia Lazariuc fiind între interpretele care i-au făcut cunoscute creațiile și în România. A susținut un recital la festivalul de la Mamaia, a avut numeroase concerte și dincoace de Prut. Stilul său “haiducesc” îl apropie de melodiile scrise de Nicolae Covaci pentru Phoenix. Particula “Orheianu” pe care și-a adăugat-o la nume vine de la orașul Orhei (unde, interesant, s-a născut un alt cantautor binecunoscut în România, Pasha Parfeni). În volumul de față, apărut la editura “Museum” prin strădania lui Anatol Josan, președinte al companiei “Jas Group”, Sadovnic ne propune o parte din versurile semnate de el la cântece de succes din intervalul 1971-1998, grupate în patru capitole: “Am să plec în codrul verde...”, “Enigmatica femeie”, “Meditații”, “Sfârșit de veac”. Pe coperta IV, criticul literar Vlad Olărescu recomandă cu căldură culegerea de versuri: “Această împărtășanie în fața Sinelui, dar și a lumii, a fost să fie binecuvântată de un alt orheian, cu sufletul contaminat de Frumos și Înălțător, Anatol Josan. Grație domniei sale a apărut acest volum, al cărui autor face dovada unui artist total cu zicerea și cântul, care artist încă mai haiducește. Nu “cu hangerul scos din teacă”, ci cu sufletul scos din piept și revărsat cu dăruire peste un CUM voiește să fim”. Reamintim că Iurie Sadovnic a venit de curând special la București pentru a fi prezent la lansarea CD-ului Eurostar al reputatului compozitor Eugen Doga, eveniment la care a și dat viață câtorva melodii.

Lelia PRUNDU

Miting... muzical

În această perioadă, la care se poartă mitingurile de tot felul, artiştii au ieşit în Piața Unirii din Focşani, dar nu printre manifestanți, ca unii dintre colegii lor la Bucureşti, ci... pe scenă, acolo unde le este locul şi

Elena Gheorghe

unde-i aşteaptă publicul. Şi chiar că a fost un "miting" reuşit, fiindcă în ciuda frigului la ora de vârf s-au adunat cel puțin 7-8 mii de spectatori entuziaşti. La Focşani, datorită experienței organizatorilor şi "rodajului" permanent (câteva manifestări similare, de mare amploare, anual) motorul funcționează fără rateuri, consultanții artistici Andreea şi Radu Fornea "navigând" cu eleganță fie printre titulaturile artistice la modă, fie apelând la artişti cu CV impresionant, inclusiv internațional. Conform tradiției, încălzirea (pe lângă țuica şi vinul fiert de la chioşcuri!) a făcut-o folclorul, cu ansamblul profesionist "Țara Vrancei" şi cu cunoscuta solistă locală Geta

Narcotic Sound

Fidas

Postolache. De obicei, în asemenea circumstanțe Răzvan Ştefaniu prelua ştafeta cu ritmurile etno ale grupului Ro-Mania, dar de această dată a venit cu noul şi interesantul său proiect Fidas ("Meet the Greeks", aşadar muzică grecească). Ştefaniu s-a alăturat casei de producție K1 în 1997, lansând în acest răstimp imnuri, spoturi muzicale, dar şi şlagăre de mare circulație, cum ar fi "Mi-e frică să dorm singurică" (Lavinia), "Vreau un pupic" (Exotic), "Oare?" (Marcel Pavel), "Vreau sărutarea ta" (Andra). A demarat proiectul de față în 2013, iar la Focşani l-a avut ca invitat al formației sale pe grecul Stefanos Anthopoulos, cu care înregistrase de puțin timp piesa "Mi-ai promis". Frumoasa Elena Gheorghe are o ascendență muzicală interesantă, mama sa fiind cunoscuta solistă de muzică populară Marioara Man Gheorghe; de altfel, Elena cântă foarte bine şi muzică populară românească, dar şi "machedonească" (albumul "Lilicea vreariei"-Floarea iubirii), tatăl său, preot, fiind aromân. A absolvit cursurile liceului de muzică şi ale unei facultăți de jurnalism, debutând la Mamaia, la 16 ani, în duetul Viva, alături de... Adela Popescu (pregătită pe atunci de Mihai Constantinescu). Între 2003-2006 a fost solistă la Mandinga ("Soarele meu"-Disc de aur), după care cariera solistică i-a adus multe satisfacții, exemplară fiind colaborarea cu compozitorul-producător Laurențiu Duță. A reprezentat România la finala Eurovision de la Moscova din 2009 cu "Balkan Girls", după care succesele s-au ținut lanț: "Până dimineața", "Ochii tăi căprui", "Te ador", "Vocea ta", "Disco romancing", "Midnight sun", "Până la stele", "Ecou", "Antidot". Tot însoțiți de încântătoare dansatoare, dar şi de instrumentişti, au venit Kamara Ghedi, originar din Guineea Franceză, dar acum român sadea, şi Andrei Ştefănescu, adică Alb-Negru. Şi ei au debutat la Mamaia, dar în 2004, iar în 2007 au fost în componența simpatică

a trupei ocazionale Todomondo, la finala Eurovision. Amândoi sunt echipieri de bază ai Naţionalei de fotbal a artiştilor, iar producător le este Bogdan Taşcău (Mister M, Dl. Problemă). Au multe piese cunoscute - "Hello", give up", "Aer", "Lasă-mă-mi place", "All for you", "Aroma", "Out of your business", "Maman". Christian D. (Dumitrescu, constănţean, solist, fost la Refflex) şi Narcotic Sound (Marius Mirică, braşovean, fondator, compozitor, producător) este un interesant proiect dance-house-latino, pornit la drum în 2008 şi emanând energie şi un sound foarte proaspăt, modern. Narcotic Sound a compus şi remixat pentru 3 Sud Est, Impact, Matteo, Voltaj, Play & Win, iar lista de succese a duo-ului include melodii cum ar fi "Hope", "Ale", "Lambada loca", "Vai", "Labirint de sentimente", "Poesia de amor", "Bye bye", "Dança bonito" (piesa anului 2011 în difuzările din România), dar mai ales "Mamasita" - hit-ul verii 2010, locul I în topul din 13 ţări, peste 11 milioane de vizualizări pe youtube. Cu regia de scenă asigurată profesionist de Alexandra şi Mihai Paraschiv, totul a decurs "ceas", dar nimeni nu s-ar fi

Alb Negru

"Kalimba", "Dubii", "Colegi de cameră", "Zile", "Spotlight", "Magical", "Amintiri", "Charisma", "Noi doi", "Fierbinte" (alături de Andra) - dar consacrarea totală le-a adus-o mega-hit-ul "Mi-e sete de tine". După cum se vede, mai toate vedetele actuale ale genului pop-dance au trecut prin şcoala atât de utilă a muzicii uşoare. Este şi cazul Alexandrei Raluca Nistor, alias Raluka, care a terminat liceul de muzică la Deva, a apărut la "Megastar", a câştigat un premiu II la Mamaia, dar mai ales Trofeul festivalului "George Grigoriu" de la Brăila (o fi păstrat autoturismul?). S-a remarcat prin colaborările cu DJ Sava (mai ales, vezi "September" sau "I like the trumpet"), Connect-R, Speak, Vali Bărbulescu, ca şi prin apariţia la emisiunea "Te cunosc de undeva" (Antena 1). Repertoriul ei de concert, adus în scenă cu senzualitate cuceritoare, selectează dintr-o listă bogată de titluri, cum ar fi "Ieri erai", "Miraj", "Never

Bad Boys Blue

Geta Burlacu

aşteptat la un adevărat asediu pentru autografe după recitalul unei trupe care nu mai fusese niciodată la Focşani şi care s-a afirmat practic doar pe youtube şi pe Zu TV. Trei foşti studenţi la Timişoara, Adrian, Horaţiu şi Emanuel (Noaptea târziu), s-au reunit în 2014, devenind virali cu mai bine de 20 de parodii muzicale amuzante, cum ar fi "Sunt un cocalar" (11 milioane de vizualizări), "Pe aripi de pui", "Mama ta", "La facultate", "Dă-te-n sărbătoarea mea", "Dacă febra s-ar opri", "Piţipoanca", "60 de kile", "Am privirea cristalină". Succes total, organizatori super-inspiraţi!

Pe cei de la Gibson Brothers îi prezentasem cu 20 de ani în urmă la Sala Palatului şi, dată fiind vârsta, trecerea timpului şi... moda, mă aşteptam să reîntâlnesc doar nişte rămăşiţe ale glorioşilor de altădată. Ei bine, nu, cei

trei frați lansați în Franța, dar originari din Martinica (Chris, Patrick, Alex), care dăduseră lovitura cu un fantastic "disco boom" în urmă cu 4 decenii, au fost acolo, pe scenă, într-o formă fizică de invidiat. Şi normal că n-au ocolit refrenele reluate în cor de întreaga piață: "Silver nights" (chiar că era o noapte argintie la Focşani!), "Tic Tac Tic Tac", "Mariana", "Ooh, what a life!" şi mai ales "Que sera mi vida" şi "Cuba". Ceea ce distanțează fără replică marile spectacole de la Focşani față de tot ce se face în țară, inclusiv față de Bucureşti, este faptul că, iată, şi de această dată au fost nu mai puțin de patru titulaturi de peste hotare! Din Republica Moldova, cu întreaga ei formație, a venit cunoscuta Geta Burlacu. Născută la Bălți, a studiat vioara, predă jazz la Conservator (are un master susținut cu Anca Parghel) şi a cucerit numeroase premii. În 2008 a reprezentat Moldova în finala Eurovision cu "A century of love", după ce cu un an înainte fusese în turneu în România alături de faimosul artist cubanez Eliades Ochoa şi de "Buena Vista Social Club". În 2009 a revenit în țara noastră, la "Cerbul de aur" de la Braşov. Geta Burlacu a colindat lumea cu Alex Calancea Band sau cu Angry Band, iar la Focşani a ales cele mai dinamice, mai dansante piese din cuprinsul albumelor "Cine iubeşte", "Să ningă cerul peste noi", "O sete nebună", "La poarta pământului". Atât oaspeții moldoveni, cât şi cei veniți din Vest s-au simțit excelent la "hotelul vedetelor", Laguna, ceea ce se pare că i-a adus la scenă într-o formă maximă. Este şi cazul lui John Edward McInerney, cel care a fondat în 1984, la Köln, în Germania, formația de mare faimă în cadrul curentului "euro dance" Bad Boys Blue. Alături de un backing vocal feminin... blond şi de Trouble Dance Academy, John şi-a regăsit energia tinereții şi a antrenat la dans, cântec şi voie bună Piața Unirii, cu neuitatele melodii "You're a woman", "Pretty young girl", "I wanna hear your heartbeat", "Come back and stay", "Save your love", "Luv 4 you", "Hungry for love", "Still in love", "Queen of my dreams". Şi cum întreg impresionantul eşafodaj scenic, cu ecrane uriaşe şi proiecții pe fațada hotelului din spate, era controlat de redutabilul profesionist Ovidiu Popică ("Visual Emotion"), evident că finalul a fost absolut apoteotic, cu sincronizare între artificii, flăcări FX şi show de lasere. Chiar şi artiştii de peste hotare au cam rămas cu gura căscată! Să tot participi la astfel de "mitinguri"... (Foto: Like FX by Infinity Sounds)

The Gibson Brothers

Noaptea Târziu

Raluka

Octavian URSULESCU

Concerte

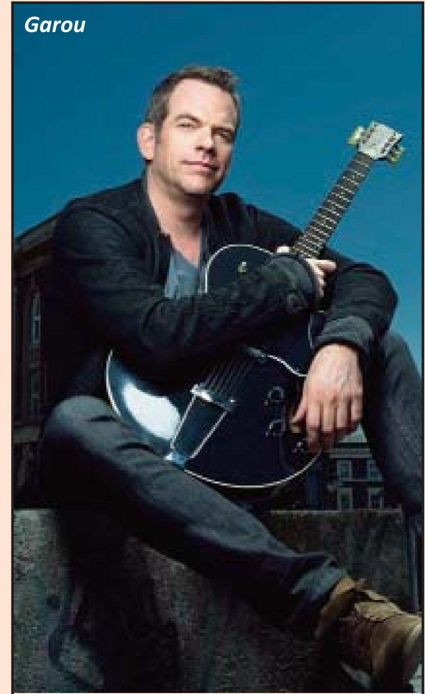
Am intrat în sezonul indoor – teatre, case de cultură, săli de sport, în Bucureşti, de pildă, existând şapte gazde principale pentru concerte non-simfonice. Sala Radio se închiriază pentru jazz, Teatrul Naţional pentru tematici speciale – Crăciun, caritabile, Palatul copiilor (folosit însă mai mult pentru piese de teatru), Sala Polivalentă - doar pentru curajoşii organizatori care speră la peste 5000 de spectatori, Sala Palatului – aici fiind locul principal al spectacolelor bucureştene; mai există şi două săli de tip restaurant, unde spectatorii stau la masă şi urmăresc concertul – Hard Rock Café (ceva mai vechi) şi Berăria H (intrată mai recent pe piaţa divertismentului). Interesant şi reconfortant este faptul că în ultimii ani peisajul stilistic al show-urilor s-a diversificat foarte mult – de la folk şi rock la blues şi electronică. Lunile noiembrie şi decembrie sunt lunile de vârf pentru concerte, de aceea avem aici doar prima parte a cronicilor de concerte, urmând să continuăm în numerele viitoare.

Pentru prima dată în România a venit un maestru al *electropo*p-ului, **SCHILLER**, adus de firma German Quality Entertainment, condusă de Christian Raetscher. Iniţial a fost un duet (numele inspirat de Friedrich von Schiller), dar după 2001 Christopher von Deylen (n. 15 octombrie 1970) continuă singur sub numele SCHILLER, în stilul *trance.* Primul succes a fost obţinut în anul 2003 cu albumul *Leben.* Se spune că SCHILLER reprezintă prezentul muzicii electronice şi al subgenurilor sale (*electropop, ambient, new-age, trance, etc.*), fiind un continuator al supremaţiei germane în muzica electronică. În 2002, Schiller a câştigat premiul ECHO pentru Best Dance Single cu "*Dream of You*" şi are peste 7 milioane de albume vândute în întreaga lume (de notat

Schiller

că SCHILLER nu a făcut niciodată partea de voce, dar a colaborat cu numeroase soliste). Un spectacol de 110 de minute, din turneul "Future" (primul care are un titlu în limba engleză), cu interacţiune dintre sunet şi lumină, cu sunet *surround*, lumini puse într-o regie scenică minuţioasă, la Sala Palatului, dar publicul nu a fost unul foarte numeros. Schiller, împreună cu bateristul Cliff Hewitt şi Martin Roberts (claviaturi) au oferit publicului piese ca *Salton Sea, Reverie, Oasis II, Der Wer Liebt, Ruhe, Ultramarin, Sonnenuhr, Atemlos* şi marele hit, *Das Glockenspiel.*

GAROU, popular muzician canadian (cântă la chitară, trompetă, pian, orgă, muzicuţă), vine pentru a doua oară în România; el a decis să părăsească scaunul de antrenor la concursul tv „Vocea Franţei" pentru seria de concerte din turneul mondial 2016-2017, „Fly Me to the Moon". Cântăreţ, compozitor, actor (cunoscut pentru rolul Quasimodo din musicalul „Nôtre Dame de Paris"), instrumentist, câştigător al „World Music Awards", artistul din Quebec a evoluat la Sala Palatului chiar în seara de Halloween: numele său de scenă înseamnă chiar vârcolac! Cu inconfundabilul său timbru gutural a oferit atât piese proprii, cât şi cover-uri, într-un show atractiv. Ne întrebăm însă dacă bilete cu preţuri de 350 lei - Golden VIP, VIP - 320 lei sunt justificate….

Garou

John Belushi (decedat în 1982) şi Dan Aykroyd au creat trupa de blues şi rhythm and blues **THE BLUES BROTHERS**, lansată 1976 în cadrul show-ului *Saturday Night Live*, iar urmaşii lor au adus pe scena Sălii Palatului moştenirea fondatorilor acestei formaţii. Chiar dacă Dan Aykroyd şi Jim Belushi duc şi ei mai departe tradiţia Blues Brothers în proiectul Legacy & The Blood, la Bucureşti au concertat The "Original" Blues Brothers Band. După regruparea din 1988, The "Original" Blues Brothers Band au fost cap de afiş la mai multe festivaluri de jazz şi blues din Europa; cu toate acestea în Sala Palatului au fost mai puţin de 2.000 de spectatori. Totuşi, cei 11 muzicieni (!), timp de 90 de minute, au interpretat cover-uri după celebre piese de blues şi rhythm and blues. Lou "Blue Lou" Marini (Saxofon), Lee "Funkytime" Finklestein (Drums), Stu "The Chopper" Woods (Bass), Anthony "Rusty" Cloud (Keyboard), John "Smokin' John" Tropea (Guitar), Larry "Trombonius" Farrell (Trombone), Steve "Catfish" Howard (Trumpet), Steve "The Colonel" Cropper (Guitar) şi trei solişti -

Bobby "Sweet Soul" Harden, Tommy "Pipes" McDonnell şi Rob "The Honeydripper" Paparozzi, solişti vocali, dar şi muzicuţişti–dansatori, au oferit 14 piese în programul normal şi două la bis, printre care *"Messin' With the Kid"*, *"Flip Flop and Fly"*, *"Going Back to Miami"* şi *"Knock on Wood"*.

Cu un look surprinzător, energie debordantă şi talent muzical indiscutabil, basista **NIK WEST** (americanca supranumita Lenny Kravitz la feminin) a propus bucureştenilor o formulă inedită de spectacol, împreună cu chitaristul Tomo Fujita şi bateristul John Blackwell – formulă numită *Funkalaya*, care readuce în prim plan groove-urile funky ale lui Larry Graham şi Marcus Miller, dar şi un cover al piesei *Back in Black* de la AC/DC. În oraşul natal, Phoenix, Arizona, a învăţat să cânte la chitară de la tatăl său de la 13 ani (surorile ei cântând la clape, tobe, vioară şi chitară), dar s-a orientat spre chitara bas în timpul liceului. Basistă, cântăreaţă şi compozitoare, Nik West a colaborat cu artişti precum Dave Stewart, Prince, John Mayer, a apărut în revistele *Bass Musician Magazine, Bass Player şi* a fost unul dintre primii muzicieni care au cântat la primul bas cu şase corzi de la Fender. La Beăria H biletele au costat :cat. I – 120 lei, cat.II – 90 lei şi cat.III – 70 lei.

Nik West

Formaţia **VOLTAJ** a susţinut concertul "X" la Sala Polivalentă, show cu care se încheie turneul naţional "X": un show completat de lumini şi lasere, proiecţii grafice de ultimă generaţie, o scenă amplă, pentru care a fost nevoie să se închidă două tribune laterale, costume şi accesorii special create pentru show. Una dintre surprizele show-ului a fost momentul în care a fost filmat videoclipul pentru piesa "A XII-A", spectatorii fiind regizorii videoclipului. Concertul a început cu hitul "Albinuţa", apoi "Povestea oricui", "Dă vina pe", nu au lipsit nici piese ca "De la capăt", "Din toată inima", dar şi melodii noi, nelansate, "Anotimpuri", "Runda de poker", care se regăsesc pe albumul "X". Au fost şi momentele speciale, alături de invitaţi. Alături de Ruby şi Colin au interpretat cel mai recent single, "Nana", cu Doru Todoruţ "O stea" şi "Runda de poker", iar cu Smiley - hiturile "Acasă" şi "Din toată inima".

Voltaj

Festivalul Dilema veche (ediţia a cincea) rămâne singurul organizat de o revistă. Iată ce scrie Mircea Vasilescu, redactor-şef: "Ştiu, sunt mulţi care ironizează „moda" festivalurilor. Sărbători populare, la care oamenii mănâncă, beau şi se veselesc, sărbători care nu se opun „culturii" şi „elitelor", iar dacă se numesc (poate nepotrivit) festivaluri nu înseamnă că sunt în aceeaşi oală cu Enescu sau Cannes sau Salzburg. În Europa, „festival" a devenit un termen-umbrelă pentru tot felul de manifestări culturale, de la cele mai rafinate şi pretenţioase până la cele destinate unui public numeros. Am găsit un spaţiu ideal în cetatea Alba Carolina, pentru dezbateri şi conferinţe. Festivalul se adresează şi publicului cultivat, şi tinerilor care caută experienţe noi, şi celor care iubesc tradiţia". Pe plan muzical au fost world music, klezmer, jazz, blues şi, pentru prima dată în România, „Bella Ciao", un concert al folk-ului italian postbelic, Holograf cu instrumente acustice şi cvartet de coarde, Budapest Gypsy Symphony Orchestra şi Mahala Rai Banda.

Florin-Silviu URSULESCU

Refrene de neuitat cu Stela Enache

Nu ascund – nici n-aş avea de ce! – că sunt extrem de legat de toţi interpreţii de muzică uşoară din "Generaţia de aur", una care, ca şi în fotbal, nu se va mai naşte, cu siguranţă, curând. Am crescut alături de ei, m-am format ca prezentator la atâtea festivaluri şi emisiuni TV sau Radio punându-le în valoare talentul de excepţie, le cunosc succesele, bucurându-mă laolaltă cu ei, dar şi tristeţile, neîmplinirile, necazurile, cele mai multe, profesional vorbind, fiind legate de faptul că după 1989 au fost aruncaţi într-un con de umbră. Tineri fără nici o pregătire muzicală din mass media, precum şi reprezentanţi la fel de neautorizaţi de la casele de producţie au decretat, cu emfază, că aceşti "dinozauri", cum i-au denumit ei în derâdere, trebuie să dispară. Sigur, viaţa merge înainte, apar noi stiluri muzicale, nume noi, însăşi aceste mari vedete au preluat la un moment dat ştafeta de la înaintaşii lor, dar fără a-i arunca dispreţuitor peste bord, ci din contră, privindu-i cu respect şi beneficiind de experienţa acestora. Nedifuzarea deliberată la radio, pe discuri sau pe micul ecran a melodiilor acestor corifei este nu numai o crimă culturală, dar în egală măsură "pedepseşte" pe numeroşii melomani care preferă muzica uşoară tradiţională, impregnată de un filon românesc autentic şi însoţită de versuri de calitate. Spun asta deoarece sunt implicat în două proiecte majore ce reunesc artişti extraordinari din generaţiile "retro", de la Marina Voica şi Alexandru Jula la Stela Enache, Gabriel Dorobanţu, Marina Florea, Ileana Şipoteanu, Mihai Constantinescu şi alţii. Ei bine, la concertele "Şlagărele României" şi "Ultimul romantic" sălile sunt mereu arhipline, spectatorii se înghesuie să cumpere discurile şi cărţile idolilor lor, întrebările cu care ne abordează mereu fiind "De ce nu veniţi mai des? De ce nu vă mai vedem la televizor? Ne era dor de dumneavoastră!". Aşa încât albumul dublu al Stelei (splendidă iniţiativa casei Eurostar!) nu face decât să umple un gol şi să răspundă dorinţei legitime a marelui public de a găsi în magazine şlagărele preferate.

În alte circumstanţe, cu o mediatizare normală, poate n-aş fi făcut-o, dar acum se impune creionarea biografiei artistice a acestei cântăreţe de o muzicalitate rară, cu voce excepţională, având limpezimile cleştarului. S-a născut în 1950, la Reşiţa, fiind Cetăţean de onoare al judeţului Caraş-Severin. Tatăl său cânta la vioară, ambii părinţi fiind membri ai corului sindicatelor. Stela Enache a început-o de la 3 ani cu baletul, iar de la 6 studiază pianul la Şcoala de muzică. Absolvă clasa de canto la Şcoala de arte din Reşiţa, iar între 1967-1972 o găsim studentă la Conservatorul din Cluj-Napoca, deşi visul său secret se lega mai degrabă de teatru. În timpul studenţiei participă la diverse festivaluri de muzică uşoară (cu premii la Târgu-Mureş şi Timişoara), dar şi la cel de jazz de la Ploieşti, în 1969. Unchiul artistei, scriitorul Ion Hobana, o recomandă lui George Grigoriu, aşa că Stela începe să facă naveta şi la Bucureşti, pentru a se pregăti cu acesta, dar şi cu Fromi Moreno. Grigoriu îi încredinţează primul său şlagăr, "Pentru un sărut", dar are şi ideea unui duet cu George Enache, deşi între cei doi nu este nici o legătură de rudenie. În 1970, sub "bagheta" lui Moreno, regizor muzical la radio, face prima ei înregistrare, cu celebra piesă "Prieten drag", lansată de Marina Voica şi consacrată de Pompilia Stoian. În 1971 obţine premiul II la festivalul de la Mamaia, interpretând "Să facem florile să cânte" de George Grigoriu şi "Ţii minte" de Radu Şerban, clasându-se pe aceeaşi treaptă şi în anul următor. 1971 a fost un an special însă din mai multe puncte de vedere: se prezintă la preselecţiile pentru concursul TVR "Steaua fără nume" şi pentru "Cerbul de aur", dar mai ales se căsătoreşte cu Florin Bogardo, cu care avea să formeze un cuplu trainic până la moartea marelui compozitor, în 2009, din uniunea lor născându-se Laura şi Anton, stabiliţi în Germania, respectiv Italia, Stela Enache fiind de 3 ori... bunică. Dacă publicul a văzut-o mai rar pe scenele din ţară şi pe micul ecran este pentru că de la începutul anilor '70 a pornit în lungi turnee în întreaga lume, mai întâi cu orchestra Electrecord dirijată de Alexandru Imre şi apoi ca solistă a formaţiei Sunshine Band condusă de bateristul Doru Danciu, aşa că nu este de mirare că are în repertoriu peste 500 de cântece! În 1977 a reprezentat ţara noastră la puternicul festival "Orfeul de aur" din Bulgaria şi a evoluat de-a lungul timpului alături de celebrităţi cum ar fi Al Bano, Gilbert Bécaud, Gloria Gaynor, Tony Christie, Jennifer Rush, Milva, Vicky Leandros. Practic a vizitat mai toate ţările lumii, făcând de multe ori ocolul pământului, mai ales că din 1986 a cântat pe luxoase vase de croazieră.

Prezentarea de mai sus e necesară îndeosebi pentru tineri, care n-au prins anii cei mai frumoşi ai muzicii noastre uşoare, cu cele 4 ediţii ale "Cerbului de aur" (1968-1971), cu un festival strălucitor la Mamaia, cu săli arhipline pretutindeni în ţară şi mai ales cu sutele de şlagăre care constituie azi un tezaur unic. Primul din CD-uri ne invită "Să nu uităm..." o parte din cele 76 de melodii pe care Florin Bogardo le-a scris pentru soţia sa. Nu puteau lipsi dintre ele "Dansul e ca o vrajă" (premiul Uniunii compozitorilor şi muzicologilor pe anul 1979), "Să nu uităm trandafirii" (premiul II la Mamaia '68), "Îndrăgostiţii lumii" (1984), "În casa foşnetului mut" (1980), "N-ai să mă poţi uita" (1985). Nu lipseşte nici azi din recitalurile artistei "Cum e oare?", prima sa piesă laureată (Premiul Uniunii Scriitorilor) la Mamaia, în 1963, când Bogardo era încă student la Conservator! Inspirat, CD-ul se deschide şi se închide cu două potpuriuri care ne permit rememorarea altor piese fără vârstă semnate Bogardo. Cel intitulat "Un miracol infinit" alătură refrenele cântecelor "Întâia oară", "Printr-un sărut", "Trandafirul", "Întrebare", "Îndrăgostiţii lumii", "N-ai să mă poţi uita". Foarte atractiv este potpuriul "Un simbol al iubirii" (titlu din 1982), conceput pe ritmuri disco şi cântat pe mai multe voci de Stela Enache şi Florin Bogardo, fiecare având şi secvenţe solistice: regăsim aici "Cum e oare?", "Un vis romantic", "Fără lună, fără stele", "Apari iubire", "Frumoaso cu ochi limpezi", "Tu eşti primăvara mea", "Tu, aprinsă stea", "Dă-mi degetele tale", "Primul vals", "Dansul e ca o vrajă", "Cei ce iubesc", "Să nu uităm trandafirii". Bogardo a semnat muzica la câteva filme de mare succes, Stela Enache figurând în banda sonoră a peliculelor regizate de Nicolae Corjos. "Ani de liceu" (Premiul ACIN), din 1986, există şi în varianta de duet Enache-Bogardo, playback în film pentru protagoniştii filmului "Liceenii", Oana Sârbu şi Ştefan Bănică jr., audienţa fără precedent ducând la continuarea din anul următor, filmul "Extemporal la dirigenţie". Celelalte creaţii Bogardo de pe acest album sunt "Dimineţile mele" (1988), "În numele iubirii", "Vorbe banale", "Hai, vino şi stai lângă mine!", "Ce-ngână vântul pe viori",

"Ca soarele, ca floarea", "Cum pot să te conving şi ce să fac?", "Dragoste de-o zi".

Chiar dacă legătura lor de suflet, pe coordonatele unei sensibilităţi apropiate, a făcut ca titlurile emblematice ale Stelei Enache să fie cele dedicate ei de Florin Bogardo, ar fi o greşeală să credem că ea este solista unui singur compozitor. Dovadă "Refrenele... de-a lungul anilor", cu 21 de piese aparţinând altor creatori cunoscuţi, chiar dacă CD-ul se încheie tot cu vocile îngemănate ale celor doi, în piesa "Ca o chemare", din repertoriul internaţional. De la romanţa "Mama" a lui Aurel Giroveanu, din 1956, ajungem la piesele încredinţate recent interpretei (da, aceşti corifei nu trăiesc din amintiri, înregistrează, susţin concerte, editează albume!) de Jolt Kerestely, "Cântec de leagăn" (piesă închinată nepoatei compozitorului) şi "Luna cântă samba", acelaşi Kerestely figurând şi cu un titlu mai vechi, "Te iubesc numai pe tine". Parcurgând lista melodiilor observăm colaborarea tradiţională cu câteva nume importante ale genului. Aşa că nu lipsesc "Ceasul" (cu cuc, fireşte!)-1983, "Lăutarii"-1980 şi "Invitaţie la dans", toate de Vasile Veselovski, "Târziu, ca nişte păsări argintii" (1981) şi "Vremea trece", ambele de Paul Urmuzescu (unul din decanii de vârstă ai muzicii noastre uşoare, 88 de ani), "De iubire" (1978) de Marcel Dragomir, "Din atâtea iubiri" (1983) de Vasile V. Vasilache. Ionel

Tudor i-a încredinţat "Armonii" şi, în 1981, la începutul carierei sale componistice, "Plimbare prin ploaie" (cunoscută şi sub titlul "Îmi place să mă plimb în ploaie"). Dan Stoian a fost un muzician foarte talentat şi e păcat că se vorbeşte puţin azi despre el – figurează pe disc cu "Pianul meu" şi mai ales cu autenticul hit "Grea e dragostea". Un alt compozitor care i-a scris multe partituri inspirate Stelei Enache, Dan Dimitriu, are trei cântece pe acest CD - "Când mi-e dor de tine", "Vom trăi şi vom vedea" şi "Unde eşti, dorul meu?". Interpreta aduce aproape de noi şi două refrene "evergreen", "Tangoul de demult" (1967) al lui Gherase Dendrino şi "Mi-e drag de tine" de Ion Vasilescu, aşa cum nu putea omite primul său succes de Top, cum am zice astăzi, "Pentru un sărut" (1971) de George Grigoriu, unul din mentorii săi.

În cuprinsul acestui album dublu, Stela Enache ne dovedeşte că nu întâmplător susţine şi azi concerte în care este ovaţionată la scenă deschisă, inclusiv în proiectul "Discoteca", în faţa a mii de tineri: este mereu elegantă, distinsă, cu zâmbetul pe buze, cu un repertoriu ce nu duce lipsă de şlagăre, cântate de fiece dată impecabil, cu una dintre cele mai frumoase voci pe care le-a dat muzica uşoară românească. Ascultaţi cele peste 40 de refrene şi bucuraţi-vă că sunteţi contemporani cu o asemenea artistă, cu asemenea compozitori şi textieri!

Iubind cu pasiune muzica

Aş fi putut intitula articolul de faţă "Vocile toamnei" sau ceva similar, pentru că este vorba de o doamnă care nu mai are 20 de ani, dar care şi-a regăsit vocaţia şi s-a reîntors la muzică la jumătatea vieţii. **Mariana-Claudia Filipescu** s-a născut în comuna Stâlpeni din judeţul Argeş, localitate de care mă leagă o amintire tare neplăcută din copilărie. Părinţii mei erau ingineri silvici, de aceea m-am şi născut în clădirea ocolului silvic din satul Câmpul Cetăţii din jud. Mureş, unde fuseseră repartizaţi. Dar, revenind la Stâlpeni, tata era inginer-şef la fabrica de cherestea de acolo şi într-o zi ne-a luat cu el. De la gară ne-am urcat într-un camion deschis şi, ajuns în curtea întreprinderii, m-am ridicat curios în picioare, moment în care un cablu întins de-a latul curţii de un iresponsabil fără minte, ajuns nu ştiu cum la acest nivel (cablul, nu iresponsabilul!) m-a lovit exact în dreptul gâtului! Norocul meu a fost dublu: una la mână că viteza nu mai era mare, camionul intrând în curte, a doua că, fiind copil, am fost proiectat în spate, prăbuşindu-mă pe podea. Altminteri aş fi devenit… călăreţul fără cap! O sensibilitate uşoară la nivelul laringelui mi-a rămas, dar şi un timbru vocal pe care unii îl recunosc imediat. Am povestit întâmplarea de mai sus, fireşte scurtată, atunci când am prezentat-o pe frumoasa doamnă la festivalul de romanţe "Te-aştept pe-acelaşi drum-În memoriam Valer Ponoran" de la Zlatna, în jud. Alba, unde dânsa a urcat pe podiumul de premiere, cum se spune în sport, impresionând prin rafinamentul vocal şi sensibilitate, fiind una din candidatele autorizate la câştigarea Trofeului. Deşi s-a născut la Stâlpeni, locuieşte în Câmpulung-Muscel şi, fiind economist, lucrează la Mioveni, fiind şef adjunct trezorerie la Serviciul de Trezorerie Mioveni. A absolvit cursurile Facultăţii de Finanţe-Bănci şi a susţinut un Masterat cu tema "Analiza, diagnostic şi organizarea afacerilor" în cadrul Facultăţii de economie şi administrare a afacerilor din Craiova.

Dar să revenim la mistuitoarea sa pasiune pentru muzică. Deşi în prezent este recomandată de performanţele obţinute atât pe tărâmul romanţei, cât şi al muzicii corale, Claudia Mariana Filipescu a debutat ca o mare speranţă a

Mariana-Claudia Filipescu

muzicii populare. Şansa ei s-a chemat distinsa profesoară Elena Stăncescu, pe care a idolatrizat-o, fiindu-i un model în artă şi în viaţă. Îndrumată atent de aceasta, micuţa de numai 7 ani urca sigură pe ea pe scena Căminului cultural din Mihăeşti, unde avea loc un concurs inter-comunal (aşa au fost revelate multe valori ale genului), unde obţine premiul II cu

interpretarea cuceritoare a melodiei "Vino mamă să mă vezi". Claudia este încrezătoare în forțele ei, tenace și motivată, calități care o ajută să obțină succes după succes, devenind și o vedetă a serbărilor școlare, ovaționată de colegi, dar și de părinți și profesori. La 15 ani profesoara Stăncescu îi recomandă participarea la puternicul concurs "Argeșule, plai de dor" de la Pitești; acompaniată pentru prima dată de o orchestră profesionistă, reputata "Doina Argeșului", este din nou printre cei mai buni, cu un nou loc secund. Urmează numeroase participări și premii la diverse concursuri interjudețene, precum și un premiu special la faza națională a interpreților amatori de muzică populară. Ca un corolar al succeselor dobândite, la 18 ani face primele înregistrări la radio, sub îndrumarea cântărețului Constantin Sorescu, cu două melodii aparținând Elenei Stăncescu, "Pe un munte 'nalt și verde" și "Vântule de peste Grui". Dar, la 21 de ani, când i se întrezărea un viitor strălucit în domeniu, se căsătorește și întrerupe total legăturile cu muzica, nerealizând cât și ce pierde…

Povestea ei, care s-ar fi putut încheia aici, ar putea face subiectul unei telenovele sau al unui roman! După trei decenii de absență din lumea muzicii, mai precis în 2006, întâlnește un om providențial, metodist la Casa de cultură "Tudor Mușatescu" din Câmpulung-Muscel: acesta, cunoscând performanțele sale muzicale din tinerețe, insistă să se înscrie la festivalul de romanțe "Rapsodii de toamnă" de la Câmpulung, unde, în ciuda pauzei prelungite și abordării altui gen muzical, impresionează și este recompensată cu premiul III. Imboldul este fantastic, iar revenirea – strălucită, dovadă că în cei 10 ani scurși de atunci a obținut nu mai puțin de 17 distincții importante la manifestări naționale prestigioase, cum ar fi "Crizantema de aur" de la Târgoviște, "Rapsodii de toamnă" de la Câmpulung-Muscel, "Poveste de toamnă" de la Baia-Mare, "Te-aștept pe-același drum-In memoriam Valer Ponoran" de la Zlatna, "Roze pe Bega" de la Timișoara, "Nae Leonard" de la Câmpulung-Muscel (Trofeu în 2011). De asemenea a intrat în palmares la câteva reputate festivaluri internaționale, între care amintesc cel organizat de editura "Curierul de Argeș" din Pitești, "Crizantema de argint" de la Chișinău, "Roze pe Bega" de la Timișoara, în 2013 fiind invitată să susțină un recital la festivitatea de decernare a distincțiilor naționale "Artist al poporului" la Chișinău, în Republica Moldova. Datorită palmaresului și prestigiului, este director artistic și membră în juriu la festivalul "Rapsodii de toamnă" de la Câmpulung. În paralel cu activitatea prodigioasă pe tărâmul romanței, în toamna lui 2011 a revenit la prima dragoste, folclorul, cucerind un Premiu special la Festivalul de muzică lăutărească "Zavaidoc". Mai mult, grație prof. Elena Stăncescu și directorului Sorin Mazilescu, din anul 2012 este membră a Asociației Folcloriștilor Argeșeni, publicând articole apreciate în "Caietele folclorice" editate de aceasta. Am amintit de faptul că este director artistic al festivalului "Rapsodii de toamna" de la Câmpulung; mai mult, după câștigarea Trofeului acestuia, cu ani în urmă, susține la fiecare ediție recitaluri de romanțe pe scena Casei de cultură "C. D. Aricescu". Mare iubitoare de artă în general (este și cursant la clasa de pictură la Școala populară de artă "Tudor Mușatescu" din Câmpulung!), Claudia Mariana Filipescu este și o poetă înzestrata, în 2014 semnând versurile (firește și interpretarea) unei romanțe a compozitorului ieșean Constantin Bardan, distinse cu premiul II în concursul de Creație la "Crizantema de aur", la Târgoviște.

Interpreta a studiat, și asta se vede, canto clasic la clasa prof. Andra Costea Bivol, la Școala populară de artă din Pitești (oare când le-o face pe toate?). Așa încât nu este de mirare că în 2012, cu ocazia unui spectacol de romanțe găzduit de sala teatrului "Alexandru Davila" din Pitești a fost remarcată pentru vocea sa frumos timbrată de prof. Gheorghe Gomoiu, dirijorul corului "Ars Nova". A fost invitată să devină membră a acestui ansamblu coral, cu care a participat de atunci la numeroase festivaluri și a întreprins turnee în Franța, Italia, Grecia, Elveția. Iar din 2016 este și membră a coralei din Mioveni, dirijate de prof. Mihai Iancu. Cu corala "Ars Nova" a Teatrului "Alexandru Davila" din Pitești, înființată în 1970, Claudia Mariana Filipescu abordează un repertoriu de mare diversitate: piese corale folclorice aparținând lui Constantin Arvinte, o suita corală din cântecele Mariei Tănase, lucrări de Gheorghe Dumitrescu, Gheorghe Danga, Timotei Popovici, D. G. Chiriac, Gheorghe Bazavan, Grigoraș Dinicu, Nicolae Lungu, Nicolae Oancea, prelucrări semnate de Vasile Popovici, Mircea Neagu, Gheorghe Gomoiu ale unor romanțe celebre, piese corale religioase de Gavriil Musicescu, Nicolae Lungu, dar și din repertoriul internațional (cum ar fi celebrul "Hallelujah" al recent dispărutului Leonard Cohen). În luna decembrie din fiecare an corala susține zeci de concerte de colinde, repertoriul incluzând la acest capitol compoziții semnate de Ioan D. Chirescu, D. G. Chiriac, Timotei Popovici, Emil Monția, Gheorghe Cucu, V. I. Popovici, Nicolae Lungu, Mircea Neagu, Dan Buciu, Gheorghe Budis, Radu Zamfirescu. Corala "Espresivo" a Centrului cultural din Mioveni este alcătuită din muzicieni cu experiență, foști angajați ai Filarmonicii din Pitești, care din păcate și-a desființat corul din lipsă de fonduri. Claudia Filipescu activează și aici cu mult succes, nemaivorbind de pasiune și seriozitate, pe coordonatele unui repertoriu din care fac parte, înafară de colinde și de piese internaționale, lucrări de Marțian Negrea, Gheorghe Mandicevski, Mihai Iancu, Gheorghe Cucu, Dragoș Alexandrescu. Se înțelege însă că romanța a făcut-o cunoscută pe plan național, prin numeroasele premii și recitaluri din acest ultim fructuos deceniu. Între cele peste 50 de titluri din repertoriul Claudiei Filipescu se detașează titluri semnate de Ion Vasilescu ("Înțeleg"), Nicolae Kirculescu ("Inimă, de ce nu vrei să-mbătrânești?"), Elly Roman ("Când răsare prima stea"),, Aurel Giroveanu și Florentin Delmar ("În chioșc fanfara cânta"), Dan Mizrahy ("Bătrânul tei"), Nelu Danielescu ("Te rog să uiți că te-am iubit"), Ioan Tomescu ("Ai revenit"), Mia Braia ("Vioara"), precum și câteva aparținând compozitorului ieșean Constantin Bardan.

Povestea de față, căci este o poveste frumoasă, cu tâlc, ne vorbește despre pasiune, dragoste pentru muzică, ambiție, determinare, puterea de a reveni, iar eroina ei, Claudia Mariana Filipescu, poate fi un model pentru cei care se tem de obstacole atunci când o pornesc pe drumul anevoios al artei…

Rubrică de Octavian URSULESCU

Dulcea, tandra muzică...

Neîndoios, capul de afiş al apariţiilor discografice la început de an l-a reprezentat lansarea, de către casa Eurostar, a albumului “Mari succese” al compozitorului Eugen Doga, o premieră discografică pentru care Venera şi Paul Stângă merită toate felicitările. Cum maestrul va împlini 80 de ani pe 1 martie, reuniunea s-a constituit şi într-un prilej de a-i ura viaţă lungă şi inspiraţie celui care declara, în ciuda celebrităţii mondiale (figurează între cele 200 de personalităţi ale lumii): “Eu aparţin spaţiului românesc, îmi iubesc Moldova, creez pentru binele ei şi nu am fost niciodată tentat să renunţ la ea nici măcar pentru un colţ de Rai, fiindcă aici a coborât Luceafărul, poate chiar şi pentru mine...”. După ce a editat peste 30 de albume în întreaga lume, cel de faţă este, de necrezut, primul din România! Eugen Doga are o creaţie extrem de vastă în toate genurile muzicale: a semnat muzica la peste 200 de filme (între care “Şatra”, “Lăutarii”, “Anna Pavlova”, “Maria Mirabela”), distinse cu numeroase premii la festivaluri internaţionale, şi pentru 13 spectacole de teatru. “Sonetul” său a fost decretat în 1973 drept “cea mai frumoasă melodie a anului” în Japonia. Despre valsul din scena de nuntă din filmul “Dulcea şi tandra mea fiară” (My Sweet and Tender Beast), ecranizare a nuvelei “O dramă la vânătoare” de A. P. Cehov, preşedintele SUA, Ronald Reagan, mare meloman, a afirmat la data respectivă că “este cel mai frumos vals al sec. XX”. Piesa a devenit imn oficial al Jocurilor Olimpice de vară de la Moscova (1980) şi al celor de iarnă de la Soci (2014), fiind declarată de UNESCO una din cele patru capodopere muzicale ale secolului trecut. Între creaţiile recente ale compozitorului se numără baletul “Luceafărul”, “Marşul lui Ştefan cel Mare” (lansat la Alba-Iulia, la Congresul românilor de pretutindeni), ciclul de cântece pe versuri de Mihai Eminescu şi Veronica Micle (parte din ele incluse în recitalul de la festivalul “Crizantema de aur” de la Târgovişte). Prima piesă de pe albumul “Mari succese” este valsul “Gramofon”, clasat pe locul 83 într-un top internaţional alcătuit de către History Rundown cu cele mai bune piese muzicale din toate timpurile. În acest clasament “Gramofon” devansează uvertura “Egmont” (Beethoven), “Spărgătorul de nuci” (Ceaikovski) sau “Zborul bondarului” (Rimski-Korsakov). În acelaşi top,

omagiat de “Regal d’Art”

superbul vals “Dulcea şi tandra mea fiară” ocupă locul 94, înainte de uvertura la “Bărbierul din Sevilla” (Rossini), “Stars and Stripes Forever” (Sousa) sau “Marş rusesc, op. 426” (Johann Strauss).

cu Mihai Constantinescu, Medeea Marinescu

Distins cu premiul UCMR în 2006, acad. Eugen Doga are la activ zeci de distincţii, ordine, medalii de aur primite în întreaga lume, fiind “Maestru în artă”, “Artist al poporului”, “Om al mileniului”, “Doctor honoris causa” (al Institutului internaţional de cinematografie din Moscova). În ţara noastră a mai fost distins cu “Ordinul Steaua României în grad de ofiţer” (2000) şi cu Ordinul Naţional “Serviciu Credincios” în grad de Mare Ofiţer acordat de Preşedinţia României (2014). Niciodată magazinul “Muzica” de pe Calea Victoriei, devenit neîncăpător, nu a reunit atâtea personalităţi venite să-l omagieze pe compozitor. La microfon s-au perindat, cu luări de cuvânt emoţionante, Excelenţa-Sa Mihai Gribincea, ambasadorul Republicii Moldova la Bucureşti, Radu Boroianu, preşedintele Institutului Cultural Român (care i-a înmânat o “Diplomă de

excelență”), directorul Teatrului de revistă “Constantin Tănase”, actorul Alexandru Arşinel (care, pe lângă alte câteva daruri i-a oferit o... muzicuță), Paul Surugiu-Fuego (cu două Trofee din partea generosului său proiect “Art by Fuego-Artă pentru suflet”), interpreta

cu Iurie Sadovnic

Alina Mavrodin, directoare artistică a Festivalului romanței româneşti “Crizantema de aur” (venită cu întreaga familie de la Târgovişte, oraş unde, în toamnă, Doga a repurtat, alături de ea, un triumf), gen. Mircea Chelaru, vicepreşedinte al Uniunii culturale a românilor de pretutindeni, scriitorul George Stanca, Irina Cajal, subsecretar de stat la Ministerul culturii (ministrul Ionuț Vulpescu intenționa să fie prezent, dar a fost reținut la şedința de Guvern), actrița Manuela Hărăbor, care a mărturisit că visul ei dintotdeauna a fost să joace într-un film cu muzica lui Doga. De la Botoşani, doamna Lili Bobu a trimis, din partea asociației “Regal d’Art”, două obiecte

Trofee de la Paul Surugiu-Fuego

cu Silvia Dumitrescu, Jolt Kerestely

de artă: un portret în tuş al compozitorului şi un pian aurit în miniatură, bătut în cristale Swarovski, iar pictorul Traian Nica Țuckman i-a dăruit la rându-i un tablou original. Dar primele momente ale lansării au fost nu numai emoționante, dar şi amuzante, fiindcă Eugen Doga a avut-o alături pe actrița Medeea Marinescu, pe care n-o mai văzuse de când aceasta avea 7 ani şi juca rolul titular din filmul “Maria Mirabela”! Şi ea, şi Mihai Constantinescu au depănat amintiri din filmul regizat în 1981 de Ion Popescu Gopo, pentru ca la un moment dat să frenodeze împreună neuitata temă muzicală a filmului, cântată de Mihai alături de Anda Călugăreanu. Iar pe lângă Fuego, în primul rând din sală a stat altă Artistă a poporului Republicii Moldova, actrița Stela Popescu (un altul, Florin Piersic, ar fi venit şi el, dar era chiar ziua lui de naştere!), între două reprezentații cu “Coana Chirița” la teatrul ce-i poartă numele.

Pe acordurile celebrului vals au socializat, s-au fotografiat, au luat autografe numeroase nume cunoscute din lumea muzicii, între care compozitorii Jolt Kerestely, Dumitru Lupu, coleg de juriu cu Doga la “Crizantema de aur”, din partea UCMR (el a venit special de la Constanța cu Ileana Şipoteanu şi fiica lor Dumitrana), Ionel Bratu Voicescu, Viorel Covaci, Marin Voican Ghioroiu. Foarte numeros a fost “detaşamentul” interpreților: Corina Chiriac, Oana Sârbu (amândouă şi actrițe, Oana povestind că a fost la un moment dat la un pas să joace într-un film cu muzica lui Doga), Silvia Dumitrescu, Carmen Rădulescu, duetul Alesis (Alina şi Romeo Negoiasă), Natalia Guberna, Ioana Sandu, Aurel Moga, Ianna Novac, Octavian Dobrotă (din grupul Distinto), Dorin Anastasiu, Marian Spînoche, violonistul Valentin Albeşteanu (care are permanent în

program lucrări de Doga). Dacă soliştii speră ca într-o zi să dea viață unei partituri semnate Eugen Doga (în acest context, Paul Surugiu-Fuego a anunțat la microfon că în curând va lansa un cântec al maestrului, poate chiar în turneul său de primăvară), actorii visează, cu siguranță, mărturisit sau nu, să-şi vadă numele pe genericul unui film cu muzica sa, aşa cum a declarat de altfel Manuela Hărăbor. Actrița-cântăreață Crina Matei i-a arătat sărbătoritului (căci asta a fost, de fapt, o sărbătoare a muzicii) fotografii din musical-ul "Şatra", cu costume originale ale designerului Liza Panait, în care a jucat la Constanța, alături de ea fiind prezenți la "Muzica" Alexandra Velniciuc, Anca Pandrea, văduva lui Iurie Darie, basarabean la origine, Adrian Păduraru, ca şi venerabilul regizor Mircea Mureşan, 88 de ani, autor între altele al serialului TV "Toate pânzele sus". Nelipsiți de la asemenea evenimente, datorită legăturilor lor permanente cu muzica: promotorii Livia şi Ioan Gauzin, Dorin Irimia (a oferit seara un cocktail... muzical în onoarea invitaților, la restaurantul Royal), poeta Rodica Elena Lupu, prof. univ. emerit Eugen Blaga, fosta realizatoare radio Lucia Popescu Moraru (Eugen Doga l-a cunoscut bine pe regretatul actor Marin Moraru), Sida Spătaru (i-a dăruit cartea "Regele aplauzelor", dedicată lui Dan Spătaru), scriitorul Teodor Vasiliu, autor al monumentalei "Istorii a Crizantemei de aur", geograful Cristian Hristea, Daniela Imre (văduva dirijorului Alexandru Imre).

Sigur că în permanență la difuzoare s-a auzit, în surdină, muzica de pe CD, dar înafara surprizei prilejuite de interpretarea ad-hoc a melodiei "Maria Mirabela" au mai fost două momente muzicale extraordinare, prilejuite de prezența vedetei de la Chişinău, Iurie Sadovnic. Solistul a dat viață, acompaniindu-se la chitară, celor două piese de pe disc, "Meditație" şi "Rugă", la una din ele avându-l alături, la muzicuță de concert (deci nu a lui... Arşinel!), chiar pe Eugen Doga! Au fost apoi flori, multe flori, îmbrățişări, dar şi coadă mare la autografe, reprezentanții Eurostar declarând că pentru prima oară s-a epuizat, la vânzare, întregul stoc pregătit! Iată deci că muzica bună are căutare, trebuie doar să ştim s-o promovăm...

Oana GEORGESCU

D. Lupu, A. Mavrodin, M. Chelaru, T. Vasiliu

I. Gauzin, L. Popescu-Moraru, C. Chiriac

© Silviu Covaci

Holograf: „Life Line”

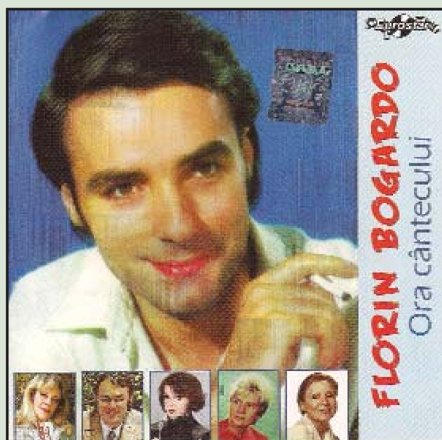
Cu o vechime de 38 de ani în muzica noastră pop-rock, Holograf revine cu un album, la Media Pro Music, cu 10 piese, nu toate noi,

unele fiind preluate din vechiul repertoriu. Titlul în engleză îl dă piesa instrumentală *„Life Line”* (Maşina/ Linia timpului) (de ce oare ?), semnată ca şi alte opt cântece de membrii formației. O singură excepție, o colaborare cu cei doi tineri componenți ai grupării Kazibo Music, care semnează cântecul „Şi îngerii au demonii lor”. Mixajul şi masteringul – Mihai Coman (claviaturi), colaborator permanent, în studioul Stage Expert. Sonorități melodioase, fără asperități, marca Holograf.

Florin Bogardo: „Ora cântecului”

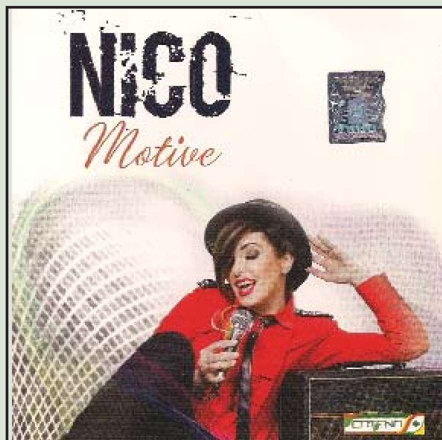
Casa Eurostar dă încă o dată dovada faptului că este singura în domeniu preocupată să graveze muzică uşoară românească tradițională. Albumul dublu recenzat în aceste rânduri (post-procesare şi masterizare: Marian Stere) include nu mai puțin de 39 de lucrări ale neuitatului compozitor, majoritatea adevărate bijuterii ale genului. Primul disc conține 19 compoziții ale lui Bogardo (piesa titulară a albumului este inclusă şi în versiune italiană, dar şi în aceea a Stelei Enache), toate cântate de protagonist, cu vocea sa atât de specială. Al doilea CD reuneşte marile sale şlagăre cântate de voci importante ale muzicii noastre uşoare: Aurelian Andreescu, Margareta Pâslaru, Marina Voica, Mihaela Mihai, Stela Enache, Dorin Anastasiu, Doina Badea, Sergiu Cioiu. Alături de aceştia îi putem asculta din nou pe Bogardo (între altele în două compoziții ale lui Aurel Giroveanu), Horia Moculescu, Mihai Dumbravă, Mira Moreno şi...Stela Popescu. Nu lipsesc titluri emblematice, cum ar fi “Un fluture şi-o pasăre”, “Cum e oare?”, “Tu eşti primăvara mea”, “Plop înfrânt”, “Să nu uităm trandafirii”, “Iubirea cea mare”, “Dacă iubeşti fără să speri”.

Cu o frumoasă prezentare grafică şi cu o documentare pe măsură, acest dublu album este unul cu adevărat de colecție, constituindu-e într-o reuşită certă a casei Eurostar.

Nico: „Motive”

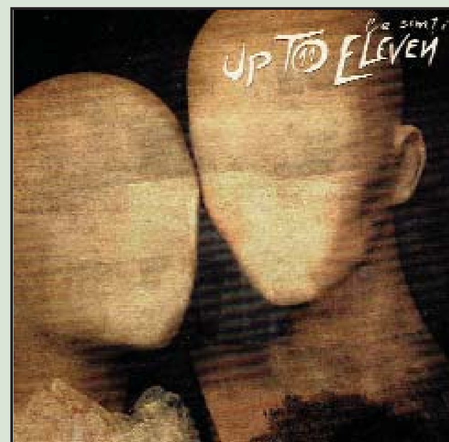
Cu fiecare nou album, vedeta din Ploieşti confirmă nu numai

popularitatea de care se bucură, ci şi consecvența cu care colaborează cu artişti tineri, unii din sfera hip-hop. Este cazul, pe discul de față, de Adi Cristescu, F. Charm, Shobby, Sonny Flame sau de textierele Loredana Mândrescu (MoniK), Cristina Bălan. Soțul interpretei (al cărei nume complet este Nicoleta Matei), Laurențiu Matei, semnează 4 titluri şi, în premieră, însăşi solista îşi pune semnătura pe două melodii. Adevărat “cap de afiş” este “Spune da, spune nu”, şlagăr în care este prezent însuşi compozitorul piesei, Andrei Tudor. Cum este sponsorizat de lanțul de farmacii Catena, din reclamele căruia Nico este nelipsită, pe lângă cele 11 titluri avem şi două bonus tracks, cu cântece semnate, muzică şi versuri, de Bogdan Taşcău (Dl. Problemă), “Catena-Tango” şi “Catena - Generații”. Voce remarcabilă a muzicii noastre uşoare, Nico “marchează încă un punct”, cum se spune, cu acest album foarte reuşit şi modern.

Up To Eleven: „Ce simți”

Înființată în 2005 cu numele Spitfire, în 2010 formația bucureşteană îşi schimbă titulatura şi

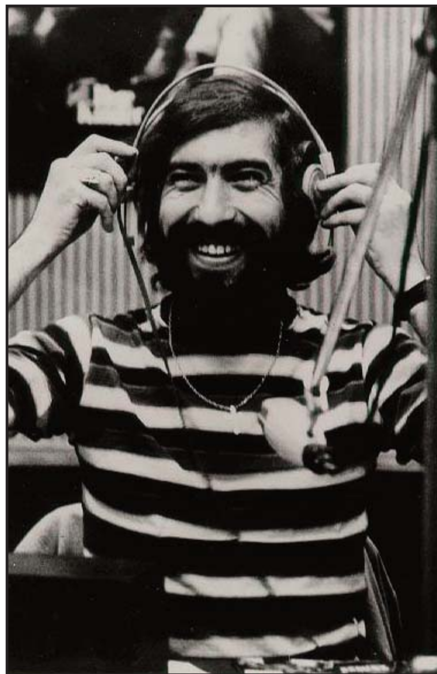

sub egida Universal Music Romania lansează primul album, conținând 9 piese, dintre care trei în engleză. Ca şi la alte discuri rock de la Universal, producător este Marius Costache, iar grafica este semnată de Costin Chioreanu. Formația, în formulă tipică de cvartet rock, se înscrie pe coordonate sonore alternative, amintind de stilul grunge.

Florin-Silviu URSULESCU

Cornel Chiriac şi epoca *Beat*

În ianuarie 2016 s-au împlinit 10 ani de la prima mea carte, apărută în urma emisiunilor muzicale de la TVR (expandând articolele din această rubrică, la sugestia dlui Mircea Drăgan). Epuizată rapid atunci, am refuzat reeditarea de moment. Ecourile, corecturile şi continuarea investigaţiilor au crescut foarte mult materialul iniţial, care n-a mai putut fi publicat într-un singur volum, de unde şi cărţile apărute din 2011 încoace... Titlul articolului copiază aşadar o carte lansată la Târgul „Gaudeamus" din noiembrie.

După 15 ani de emisiuni „Remix", în primul rând dar nu în exclusivitate, pentru că şi portretele de la TVR Internaţional s-au subsumat în marea majoritate tot muzicii, volumul de faţă aduce la suprafaţă epoca beat – grupurile apărute în anii '60, urmărind şi cariere ulterioare, unde a fost cazul. Pentru că în particular, pentru mine, exodul cultural s-a manifestat probabil cel mai mult în muzică, de la simfo şi jazz la pop-rock... Ca şi în celelalte volume din seria „Timpul chitarelor", există mărturii a multe zeci de intervievaţi (dacă nu sute), semnificativ mai cuprinzătoare decât în emisiunile TV care au o durată şi un format limitate, inclusiv pentru fiecare intervenţie în parte.

Sumarul, pe lângă capitolul despre Cornel Chiriac (primul meu documentar TV, când emisiunea încă nu avea nume) şi un altul dedicat modului în care actanţii îşi confecţionau instrumentele plus altul despre atmosfera dezgheţului de la venirea lui Ceauşescu (cu bune şi rele), alătură povestea fiecărei trupe importante (mai puţin Chromatic Group, tratată în cartea de anul trecut cu numele mari jazz-rock-folk de la Cluj): Cometele, Olympic '64, Roşu şi Negru, Entuziaştii, Sfinx, Sincron, Sideral (Modal Quartet), Andantino, Modern Grup, Mondial, Romanticii, Coral, Metronom, Venus, Phoenix plus primele două Festivaluri Naţionale de Muzică Pop (1969 / 1971). Fireşte, apar informaţii în plus despre nume mai puţin cunoscute de la Iaşi, Cluj, Braşov...

În particular, am încercat să inventariez înregistrări mai puţin cunoscute, reeditări şi arhive foto. Uneori cu surprize mari. Am aflat, de exemplu, că sincronismul de început al românilor cu Occidentul nu s-a limitat la a copia, iată un fapt deosebit: Inventatorul din 1930 al dozei electromagnetice - fără de care nu se fabricau ulterior chitara electrică, basul, vioara electrică etc – a fost un inginer român! De unde şi un exerciţiu de imaginaţie, dacă mai există lume interesată să reinventeze muzica „uşoară": Cum ar fi arătat rockul fără acele instrumente electrice?

Volumul este dedicat de la prima pagină aniversării TVR 60, fără de care nimic nu era posibil. Am fugit de ideea de dicţionar, tonul este beletristic, cu multe citate, aşadar o încercare de transcriere a unei istorii orale a genului în România, vom vedea cât de reuşită. Cu Soft Records, există în lucru şi un CD, pe care ne dorim să edităm piese descoperite în diverse arhive, cum se spune unreleased - „Timpul chitarelor... ieri". Nu în ultimul rând, sunt citaţi / evocaţi într-un fel sau altul colegi de la arhivă, emisie, montaj, operatori, dar şi realizatori de calibrul unor Liviu Tudan, Petre Magdin, Mariana Şoitu, Nicoleta Păun, Dumitru Moroşanu, Titus Munteanu şi alţii, mulţi dintre ei cântând la rândul lor...

Iar dincolo de toate datele tehnice, cartea se doreşte – în preajma sărbătorilor - un cadou (de) oferit tinerilor din alte vremuri, în amintirea adolescenţei lor şi a muzicii care i-a ţinut liberi atunci, aici sau aiurea pe unde au putut să se pripăşească. Omagiul celor care au dus rockul mai departe este de la sine înţeles. Dacă unii zic că a fost aievea, eu ţin să le spun că Timpul Chitarelor pluteşte printre noi şi că încă se pot învăţa destule din el. Cum zicea Costel Postolache (editura Integral, care a lansat în ultimii ani mai multe volume cu Phoenix), Remix-at!

Doru IONESCU

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII ŞI IDENTITĂŢII NAŢIONALE

A C T U A L I T A T E A M U Z I C A L Ă

Redactor şef:
George BALINT
Redactori: Mihai COSMA, Octavian URSULESCU
Editorialist: Liviu DĂNCEANU
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Colegiu redacţional:
Petruţa MĂNIUŢ-COROIU, Mariana POPESCU,
Mihaela Silvia ROŞCA, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ,
Cristina ŞUTEU

Semnează în acest număr:
Andra APOSTU, Dumitru AVAKIAN, Loredana BALTAZAR,
Laurenţiu BELDEAN, Carmen CÂRNECI-CAVASSI,
Grigore CONSTANTINESCU, Luminiţa CONSTANTINESCU,
Oana GEORGESCU, Ozana KALMUSKI-ZAREA,
Petruţa MĂNIUŢ-COROIU, Doina MOGA, Gheorghe MUŞAT,
Despina PETECEL-THEODORU, Marcel SPINEI,
Ion Bogdan ŞTEFĂNESCU, Cristina ŞUTEU,
Florin-Silviu URSULESCU, Petre-Marcel VÂRLAN

www.ucmr.org.ro

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x